

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Metodicko-pedagogické centrum

Národný projekt

ROZVÍJANIE OSOBNOSTI DIEŤAŤA PREDŠKOLSKÉHO VEKU V OBLASTI ČLOVEK A JEHO PRÁCA

Lucia Bižová

2014

Meno autora: Bižová Lucia, Bc.
Názov publikácie: Rozvíjanie osobnosti dieťaťa predškolského veku v téme
Človek a jeho práca
Recenzenti: Mgr. Lucia Pašková,
Mgr. Radoslav Dovjak
Jazyková úprava: Netto SK, s. r. o.
Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum
Rok vydania: 2014
ISBN: 978-80-8052-779-2

OBSAH

Úvod	6
1. Charakteristika obdobia predškolského veku	8
1.1 Vývin poznávacích procesov	8
1.2 Citový a spoločenský vývin	10
1.3 Osobnosť dieťaťa predškolského veku z hľadiska vývinovej a pedagogickej psychológie	11
1.4 Úloha hry vo vývine detí predškolského veku	<u>122</u>
2. Téma Človek a jeho práca vo výchovno-vzdelávacích programoch	<u>144</u>
2.1 Pracovné činnosti v materskej škole	<u>144</u>
2.2 Téma Človek a jeho práca v Programe výchovy a vzdelávania v materskej škole	<u>166</u>
2.3 Téma Človek a jeho práca v Štátnom vzdelávacom programe ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie	<u>177</u>
3. Hry a činnosti v téme Človek a jeho práca	<u>244</u>
3.1 Kritérium klasifikácie hier	<u>244</u>
3.2 Tvorivé hry a činnosti	<u>255</u>
3.3 Hry s pravidlami	<u>277</u>
4. Hračky a pomôcky	30
4.1 Význam hračky vo vývoji dieťaťa	30
5. Návrh integrovaného edukačného projektu k téme Človek a jeho práca	33
5.1 Metodika tvorby projektu	33
6. Integrovaný edukačný projekt k téme Človek a jeho práca	35
6.1 Výlet po našej škôlke	35
6.2 Čo robia ľudia	43
6.3 Aj ja budem veľký/á	51
6.4 Som tu v bezpečí a som zdravý ako buk	59
6.5 Nasadať, držte sa pevne a ideme	68
7. Súbor pedagogicko-didaktických aktivít k téme Človek a jeho práca	78
Na záver	101
Zoznam bibliografických odkazov	102

Zoznam ilustrácií a tabuliek

Obrázok 1: Hra na mamičky

Obrázok 2: Domáce práce

Obrázok 3: Hra na obchod

Obrázok 4: Hra na reštauráciu

Obrázok 5: Cesta biela pred nami

Obrázok 6: Cestovné lístky, prosím

Obrázok 7: Všetci na kone

Obrázok 8: Hry na nemocnicu

Tabuľka 1: Rozdelenie hier a činností v projekte k téme Človek a jeho práca

Tabuľka 2: Rozdelenie pracovných činností a povolání v projekte k téme Človek a jeho práca

Tabuľka 3: Rozdelenie hračiek a pomôcok podľa jednotlivých povolání uvedených v projekte k téme Človek a jeho práca

Tabuľka 4: Týždenný plán – Integrovaný edukačný projekt

ÚVOD

Hádám až zľudovelo pôsobí prirovnanie o kúpe rybičiek a narodení dieťaťa. Pred založením akvária si nový majiteľ obstará príručky, naštuduje detaily a až potom sa pustí do obstarania drobných tvorov. Chce sa poistiť, aby nič nepokazil, aby rybičky nezahynuli len preto, že niečo zanedbal. Dieťa – na druhej strane – prichádza na svet zväčša bez príručiek a manuálov na jeho výchovu. Nielen futbalu a politike rozumejú v spoločnosti všetci. Pri komunikácii s rodičmi sa neraz vynára dojem, že odborníkov na výchovu máme rovnako dosť. A pritom nie je nič krehkejšie ako človek, ako osobnosť dieťaťa, ktorá sa práve formuje.

Je to ako s prácou v kuchyni. Stačí chyba v ingredienciách a jej naprávanie už nikdy neostane bez stopy. Soľ namiesto cukru zničí pokrm bez návratu. S výchovou dieťaťa je to podobné. Keďže však ide o veci nehmotné – neviditeľné, dôsledky chýb vo výchove si uvedomujeme len okrajovo, prípadne ich zbadáme až v prípade, keď ich naprávanie hraničí so zázrakom.

Keď som už začala s kuchynskými príkladmi, použijem ich aj na inú stránku výchovy – tú pozitívnu, pretože aj v prípade kuchárskeho remesla stačí niekedy málo, aby bolo ocenené vaše kuchárske majstrovstvo. Stačí pridať kúsok čohosi, čo nik nečaká, a efekt je prekvapujúci. Výchova dieťaťa je priestor, kde sa majstrovstvo ľudí, ktorým je dieťa zverené (rodičov, učiteľov, vychovávateľov a pod.), prejavuje s rovnakým mikroskopickým dôrazom. Nič nie je príliš banálne, ak to v dieťati iniciuje pozitívne posuny v jeho osobnostnom raste. Optika dobrá pre dieťa, dobrá pre jeho formovanie, pre objavenie jeho osobnostného potenciálu a prácu na jeho rozvoji relativizujú optiku „dospelého sveta“ a najmä relativizujú pohľad na hru.

Optika dospelého človeka si automaticky radí hru do oblasti niečoho „nie veľmi seriózneho“. Pre dieťa je však hra niečím, čo zaplňa väčšinu jeho času a vôbec ním nie je chápaná ako niečo nepodstatné.

Dokonca ani hodnotenie hry v pedagogickom uvažovaní nie je stotožňované s niečím nedôležitým. Naopak. Práve hra je nástrojom, ktorý poskytuje niekoľkoúrovňový základ pre výchovný proces vo vzťahu k dieťaťu, o to viac vo vzťahu k dieťaťu v predškolskom veku.

Pre dieťa sa hra rovná práci. Hra ho zároveň učí práci aj prístupu k práci a následne prístupu k životu. Efekt hry je však nielen tento – zameraný navonok voči spoločnosti. Je smerovaný aj dovnútra – do podstaty osobnosti dieťaťa. Spôsob výberu hry a jej priebeh vychádza z osobnosti dieťaťa a zároveň jeho osobnosť formuje.

Opäť sme pri našom úvodnom príklade s rybičkami a dieťaťom či príklade s varením. Pretože dieťa sa môže hrať samo, ale zväčša jeho hrové aktivity prebiehajú v interakcii s niekým – iným dieťaťom, ale najmä s dospelým. Vstupuje tu teda na scénu rodič, učiteľ a vychovávateľ – teda ľudia, ktorí môžu hrové aktivity dieťaťa vyberať, regulovať, riadiť a viesť k istým záverom, poukazovať na ich zacielenie aj samotnému dieťaťu. Nemenej podstatným faktorom je aj výber hračiek a ich (ne)dostupnosť pre dieťa.

Neznalosť v tejto oblasti sa najmä u rodičov nevníma vôbec dramaticky. Anketa o dôležitosti využitia hry pri výchove dieťaťa medzi rodičmi detí v predškolskom veku by zrejme potvrdila, že jej dôležitosť rodičia chápu, ale sami potrebu teoretickej prípravy v tejto oblasti nijako naliehavo nevnímajú.

Keďže hra zaplňuje väčšinu času z dňa dieťaťa, laxný prístup k nej môže spôsobiť nenapraviteľné chyby, tak ako zodpovedný prístup k nej môže viesť k výchovnému majstrovstvu rodičov i učiteľov. Posun jedným či druhým smerom nemôže byť ľahostajný. Nejde predsa o akvárium a rybičky. Ide o dieťa, z ktorého bude raz dospelý človek. Ide o mnoho detí, z ktorých bude dospelá spoločnosť. A tá bude raz vyzeráť tak, ako ju vychováme my.

Ak je hra priestor na výchovu dieťaťa – budúceho dospelého človeka, potom predstavuje viac ako zábavnú aktivitu či nepodstatnú súčasť voľného času. Je miestom boja o hodnoty, ktorými sa naše dieťa v budúcnosti bude riadiť.

Kniha, ktorú držíte v rukách, si nenárokuje na titul o vyčerpávajúcom výskume v oblasti využitia hry v procese predškolského vzdelávania. Je akýmsi podelením sa so skúsenosťami získanými v práci učiteľky materskej školy i matky, ktorá si povedala, že jej výchova detí, ktoré jej boli zverené (vlastné i „menej vlastné“ v práci), nie je ľahostajná.

Orientácia v bludisku teórií je neraz komplikovaná, pretože samotný proces výchovy dieťaťa prostredníctvom hry je podmienený jeho vekovými dispozíciami, osobnostnými limitmi, sociálnym prostredím a inými faktormi. Teoretická časť publikácie sa snaží všetky tieto obmedzenia brať do úvahy spôsobom, ktorý problematiku sprehľadňuje – a nekomplikuje. Pri čítaní aj „laický rodič“ začne chápať, prečo jeho dieťa v konkrétnom veku lákajú konkrétne druhy hrových aktivít. Začne rozumieť možnostiam, ktoré sa pred rodičom otvárajú vzhľadom na zmeny v psychickom vývine dieťaťa v oblasti výberu aktivít i využitia hračiek. Spozná mantinely, v ktorých sa dieťa pohybuje v oblasti rozvoja jeho tvorivosti, fantazijných predstáv, obrazného vnímania a priorít vo farebnom spektre. Hoci je podstatná časť publikácie formulovaná viac pre učiteľov predškolských zariadení, aj rodič na týchto stránkach objaví mnoho zaujímavého. Koniec koncov, rozumieť tomu, čo a prečo robí jeho dieťa v materskej škole, nie je nikdy na škodu.

Učiteľ materskej školy, na ktorého som myslela pri písaní tejto knihy najviac, bude zrejme praktickým kapitolám rozumieť omnoho detailnejšie ako rodičia predškolákov. Stránky publikácie sa venujú konkrétne téme Človek a jeho práca. Autorskou snahou bolo nielen spracovať tému zo všetkých možných uhlov pohľadu, ale najmä ponúknuť praktické ukážky práce s deťmi vrátane využiteľných hier. Hádám bude táto snaha ocenená tým, že kniha neostane na poličkách, ale práve pre jej praktické využitie bude každým dňom stále viac ošúchaná rukami, ktoré vedia, že im boli zverené vzácne osobnosti predškolákov.

1. CHARAKTERISTIKA OBDOBIA PREDŠKOLSKÉHO VEKU

1.1 Vývin poznávacích procesov

Predškolský vek trvá od konca tretieho roka (sebauvedomenie) do konca šiesteho roka. Koniec tohto obdobia definuje školská zrelosť, školská pripravenosť a samotný vstup do školy.

Je charakteristický tým, že dieťa sa začlení do novej sociálnej situácie (do materskej školy) a končí sa obdobím, keď sa chystá do školy. V tomto období prebieha u dieťaťa veľa fyzických zmien, ako aj vývinové zmeny v oblasti poznávacích funkcií, pamäte, myslenia, ktoré mu na konci vývinového obdobia umožnia vstup do školy.

Percepcia (vnímanie) je globálne, dieťa vníma celok ako súhrn jednotlivostí, pričom zatiaľ nie je schopné rozlišovať základné vzťahy. (Mertin, Gillernová, 2003)

Ľahko ho upútame niečím výrazným, niečím, čo je práve v centre jeho záujmu. Napríklad z množstva hračiek alebo obrázkov si hneď vyberie to, čo v ňom vyvolá nejaký pocit, tú hračku, ktorú práve potrebuje k hre (napríklad pri hre, ktorá je určená na rozvoj poznávania činností spojených s dopravou a prepravou osôb „Cesta biela pred nami“, kde si dieťa vyberá obrázok svojho obľúbeného dopravného prostriedku a prilepí ho na papierovú cestu práve tam, kde „býva najlepší kamarát“).

Vzrastá aj ostrosť zraku. Od štvrtého roka sa deti učia presnejšie rozlišovať a pomenúvať farby, neskôr aj rôzne odtiene. Deti si to v materskej škole osvojujú pomocou rôznych hier a aktivít. Aj túto schopnosť dieťaťa môžeme rozvíjať vo vzťahu k téme Človek a jeho práca. Napríklad pri hre na lietadlo, ktoré stratilo červenú farbu, alebo pri hre na domáce práce pri triedení bielizne podľa farby. Dieťa musí túto farbu rozlíšiť, nájsť vo svojom okolí a pomenovať.

Päť- až šesťročné dieťa už odlíši falošnú melódiu od správnej a naučí sa jednoduché pesničky.

Vzdialenosti a časové úseky deti často preceňujú. Pojmy ako dnes, včera, zajtra robia problémy deťom počas celého obdobia predškolského veku. Polohy hore a dole dieťa už rozlišuje, ale vpravo a vľavo nie. Štvor- až päťročné deti sa ešte samostatne nedokážu orientovať v blízkosti svojho bydliska. Táto schopnosť sa zlepšuje až na konci tohto obdobia. Aktivitou, akou je napríklad „Výlet po našej škôlke“, deťom môžeme priblížiť túto schopnosť a zároveň ich aj oboznamujeme so životom v materskej škole a zamestnaniami, ktoré sú tu potrebné a dôležité.

V procese učenia sa tvorí nový psychologický profil dieťaťa, vyvíjajú sa a pretvárajú všetky stránky detskej psychiky, napríklad pamäť, pozornosť a myslenie, formujú sa vyššie city, utvárajú sa charakterové a vôľové vlastnosti a schopnosti osobnosti, ktoré sú dôležité pre prechod nielen k pracovnej činnosti, ale pre úspešnú socializáciu. (Zezulková, 2007)

Pozornosť a pamäť je na začiatku tohto veku mimovoľná (neúmyselná), nestála a prelietavá. Pozornosť dieťa nedokáže úmyselne prenášať a rozdeľovať. V období štyroch až piatich rokov sa však už utvára a rozvíja aj zámerná pozornosť. Až v piatom – šiestom roku možno u detí pozorovať úmyselné zapamätávanie. Narastá trvanlivosť pamäti (dlhšie podržanie) a zlepšuje sa aj reprodukcia (množstvo, rýchlosť a presnosť vybavenia). (Končeková, 2005)

Nastáva „*druhé obdobie otázok*“, vyznačuje sa zmenou charakteru otázok. Namiesto *Čo? Kto? Kde je to?* sa stále častejšie pýtajú *Ako to robí? Prečo to robí?* a podobne. (Čačka, 2000)

Nekonečná reťaz otázok je niekedy skôr komunikatívna hra. Dieťa sa uspokojí s akoukoľvek odpoveďou. Tu je prospešné cvičenie všímavosti. Čím viac vecí a ich vlastností si dieťa uvedomuje, tým primeranejšie vníma. Tu by sme mohli uviesť ako príklad hru „Minútové príbehy“, v rámci ktorej deti vytvárajú skupiny predmetov dennej potreby a vymýšľajú si o nich príbehy.

Posun v rozvoji poznávacích procesov sa premieta aj do rozvoja reči. U troj- – štvorročných detí je vývin myslenia pokročilejší ako vývin reči, no u päť- až šesťročných reč predbieha myslenie. V predškolskom štádiu sú však významy slov chápané dosť voľne a široko. Vo veku štyroch až piatich rokov sa dieťa začína vyjadrovať gramaticky správne (skloňuje a časuje) v čoraz dlhších vetách. Jeho intonácia môže znieť ešte detsky, ale dieťa by už nemalo používať „bábätkovské“ výrazy. Komunikácia s dieťaťom je pre rozvíjanie myslenia veľmi dôležitá a prospešná je podporovať deti vo vzájomnej komunikácii. Jedným z dôležitých cieľov v téme Človek a jeho práca je vedieť vyjadriť činnosť ľudí, preto je rozvíjanie komunikačných schopností dôležitou oblasťou. Obľúbené sú hry s využitím verbálnej aj neverbálnej komunikácie, ku ktorým patria napríklad hry Na remeselníkov, Minútové príbehy, Na reportéra a podobne.

Kombináciou reality, predstáv a vlastných túžob a želaní vznikajú fantazijné predstavy. Pre vývoj dieťaťa má nezastupiteľnú úlohu hra a práve fantázia sa rozvíja v rôznych druhoch hry (námetových, tvorivých, stavebnice...). Ako príklad tu môžem uviesť hru „Vynálezca“, v ktorej nabádame deti, aby sa nebáli uplatniť svoju fantáziu a všelijako zlepovali dohromady rôzne veci. Každý si tak vytvorí nový vlastný dopravný prostriedok.

V veku štyroch až piatich rokov dieťa ešte presne nerozlišuje medzi skutočnosťou a predstavou. Necháva sa unášať *fantáziou a citmi* a vytvára si svet „blízky svojmu srdcu“.

Jeho imagináciu charakterizuje (podobne ako v sne) voľné radenie zážitkov, jeho predstavy spolu ľahko splývajú, prechádzajú v iné a podobne. Táto „logika fantázie“ zostáva trvalou zložkou tvorivosti. (Čačka, 2000)

V tomto období dieťa prechádza zo symbolickej fázy do fázy názorného myslenia. Zameriava sa na to, čo videlo a čo pri tom prežilo. Pokus s presypávaním korálikov zo širšej nádoby do užšej potvrdzuje, že predškolské dieťa ešte nie je schopné sledovať viac než jeden faktor. Piaget hovorí o predoperačnom štádiu, lebo dieťa ešte nechápe určité pravidlá, operácie.

Myslenie sa rozvíja v činnostiach, pri manipulácii s predmetmi. Pracovné činnosti teda podporujú vývin detského myslenia od konkrétneho k abstraktnému. (Magdošková, 2007) Základom rozvoja myslenia je utváranie rozumových operácií. Dieťa na konci predškolského veku zvládne už všetky rozumové operácie – analýzu, syntézu, porovnávanie, zovšeobecňovanie a abstrakciu. (Končeková, 2000)

Myslenie sa spája s konkrétnym cieľom, ku ktorému smeruje konanie. V tomto veku sa rozvíjajú pozorovacie schopnosti a dieťaťu sa umožňuje samostatne skúmať, experimentovať a objavovať svet.

Podľa Guziovej (1999) má dieťa v období štyroch – piatich rokov vynikajúcu mechanickú pamäť. Slová alebo texty si dokáže zapamätať aj bez porozumenia významu. Nemožno preto z tejto schopnosti jednoduchej reprodukcie vyvodzovať závery o rozumovej spôsobilosti dieťaťa.

1.2 Citový a spoločenský vývin

City v predškolskom veku sú bezprostredné, intenzívne a dochádza k ich obohacovaniu. Majú niektoré charakteristické znaky: impulzivnosť (rýchlo vznikajú), labilita (ľahko sa menia, sú nestále), sugestibilita (ľahko sa prenášajú). (Končeková, 2000)

Dieťa nevie citové prežívanie ani zastierať, ani maskovať. To, čo prežíva, sa hneď prejavuje navonok. Päťročné deti však sú už schopné ovládať niektoré svoje vonkajšie citové prejavy, nepodľahnú prvotnému impulzu, dokážu aj čakať, premýšľať nad dôsledkami a riadiť sa vlastnými inštrukciami.

V predškolskom veku sa vyskytujú a vyvíjajú nižšie city (emócie), ktoré existovali už v období batolaťa. Menia sa však na podnety, ktoré ich vyvolávajú, a iné sú aj ich vonkajšie prejavy. Vznikajú nové emócie, napríklad hanba, plachosť, nesmelosť, súciti, nenávisť. Zlosť a hnev vznikajú pri neúspechu v činnosti, v situáciách, keď sa dieťa stretáva s rôznymi prekážkami, keď ho niekto pokorí, vysmieva sa mu a podobne. Strach vzniká ako reakcia na zvieratá a na cudzích ľuďmi. Vrcholí okolo štvrtého roka, potom ustupuje. Radosť vzniká najmä pri hrách a kontakte s inými ľuďmi. Dieťa sa hanbí, ak urobí niečo zakázané, prejavuje sa to zakrývaním tváre, očí, začervenaním a podobne. Plachosť a nesmelosť vznikajú v novom prostredí, pred neznámymi ľuďmi. Súcit sa prejavuje vo vzťahu k rovesníkovi, napríklad ak sa niekto poraní alebo spadne, dieťa sa mu snaží pomôcť.

U štvor- až päťročných detí postupne ustupuje rozkolísanosť citových stavov a začínajú sa objavovať náznaky vyšších citov. (Guziová, 1999)

Na rozvoj vyšších citov – intelektuálnych, estetických aj etických (mravných a morálnych) vplývajú predovšetkým dospelí, hlavne ako vzory.

Intelektuálne city – zvedavosť a nové poznatky vyvolávajú u detí kladné citové prejavy, prežívajú radostné napätie, očakávanie, radosť zo zvládnutia situácie. (Končeková, 2000)

Môžeme to pozorovať napríklad pri rôznych tvorivých hrách, kde práve hranie sa na niečo dieťaťu pomáha hlbšie analyzovať, prežívať a spoznávať skutočnosť než pri bezprostrednom pozorovaní.

Estetické city – dieťa rado vníma a prežíva niečo pekné (obrázky, šaty, rozprávky, pestrosť vecí a podobne).

Morálne (mravné, etické) city – dieťa si vytvára postoj k pojmom dobro a zlo. (Končeková, 2000)

Tieto city môžeme takisto rozvíjať pomocou hier a rozprávok.

1.3 Osobnosť dieťaťa predškolského veku z hľadiska vývinovej a pedagogickej psychológie

Deti sa príchodom do materskej školy dostávajú do nového sociálneho prostredia s rozmanitými sociálnymi vzťahmi a menia svoj spôsob života.

Rodinná výchova sa tu dopĺňa o výchovno-vzdelávaciu činnosť zameranú na všestranný rozvoj osobnosti dieťaťa. Materská škola teda nadväzuje na rodinnú výchovu, dopĺňa ju a obohacuje o podnety, ktoré rodina svojimi špecifickými funkciami nedokáže zabezpečiť. Hlavným cieľom predprimárneho vzdelávania je dosiahnuť optimálnu perceptuálno-motorickú, kognitívnu a citovo-sociálnu úroveň ako základ pripravenosti na školské vzdelávanie a na život v spoločnosti. Východiskom je jedinečnosť dieťaťa, aktívne učenie a začleňovanie do skupiny a kolektívu.

Dieťa sa začína formovať ako osobnosť. Do správania dieťaťa významne zasahuje najmä sebavedomie a vôľa.

„V tomto veku deti začínajú chápať samy seba ako subjekt, vytvára sa vedomie vlastnej identity. Telesná schéma, čiže obraz vlastného tela, má hlavne vizuálny charakter – dieťa vie, ako vyzerá, orientuje sa vo vlastnom tele. Sebahodnotenie dieťaťa predškolského veku je pomerne vysoké, ale nestabilné. Stále závisí od hodnotenia inými, hlavne rodičmi (dieťa ho nekriticky preberá).“ (Končeková, 2000, s. 105).

Dieťa si vytyčuje bližšie i vzdialenejšie ciele konania, ale vie už v istej miere aj ovládať vlastné impulzy konania. Nerobí už v každej chvíli len to, čo sa mu práve chce, na čo má chuť, čo ho zaujíma, ale učí sa premáhať, prispôbovať a podriaďovať sa. Stáva sa disciplinovanejšie vo všetkých prejavoch k dospelým aj k vrstovníkom.

Mnohé schopnosti, vlohy, predpoklady sa v tomto období iba formujú. Aj temperament sa prejavuje vo vývine pomerne skoro, no v tomto veku ešte nie je veľmi ovplyvnený výchovou.

Čačka (2000) toto obdobie nazýva „jáství“ (organizácia aspektov vlastného Ja). Deti v ňom podľa neho odhaľujú, že môžu niekomu niečo ponúknuť, aby získali žiaduci predmet. Nie je tiež výnimkou stretnúť sa v predškolskom období aj s dosť rafinovanými „nepriamymi motívami“, pri ktorých deti dávajú „niečo iného najavo, než majú za lubom“.

V tomto veku si dieťa vytvára silnejšie citové väzby k dospelým ako k rovesníkom, no postupne sa uvoľňuje viazanosť na dospelých a dieťa je schopné nadväzovať vzťahy s rovesníkmi. Koncom tohto obdobia už deti označujú niektorých rovesníkov slovom „kamarát“. Ich výber sa však riadi len povrchnými znakmi. (Chce, aby sa na neho podobal, aby mal rovnaké záujmy, spôsob konania a podobne.)

Pri výbere kamaráta sa v tomto veku uplatňujú tieto kritériá: rod, zovňajšok, vlastníctvo zaujímavého predmetu a správanie. Napriek tomu, že v tomto veku sú kamarátstva veľmi povrchné a nestabilné, majú pre vývin niektorých črt charakteru veľký význam, napríklad ohľaduplnosť, obetavosť, ústupčivosť a podobne. (Končeková, 2000)

1.4 Úloha hry vo vývine detí predškolského veku

Hra ako fenomén patrí v živote človeka k jeho neodmysliteľnej súčasť. Sprevádza ho od narodenia až po smrť v najrôznejších podobách a formách.

Svet dieťaťa nazývame svetom hry. Je to svet stvorený na prežívanie radosti, na objavovanie nepoznaného, na tvorivosť.

„Hra predstavuje v živote dieťaťa najprirodzenejšiu činnosť, prostredníctvom ktorej absorbuje do vlastného vedomia obrovské množstvo poznatkov, podnetov, skúseností. Je informačnou bránou do duše dieťaťa, ktorá mu dokáže sprostredkovať prísun vnemov, pocitov, impulzov, ktorá ich dokáže transformovať do chápatelnej podoby a pomôže ich pretvoriť na vedomosti. Hra je súčasne prostriedkom, ako dieťa môže vyjadriť vlastné vnútorné pocity, postoje, kompetencie a dať ich najavo okoliu. Je neodmysliteľným komunikačným prostriedkom na ceste dnu i von.“ (Podhájecká, 2007, s. 7)

Hrou dieťa získava skúsenosti, spoznáva svet okolo seba, zoznamuje sa s vlastnosťami predmetov a javov, s prírodou, umožňuje mu prežívať rôzne pocity, ako je radosť, zvedavosť, hrdosť, spokojnosť, odvaha.

Skúsenosť má veľký význam, čo platí najmä o skúsenostiach, ktoré človek získava ako malé dieťa. Skúsenosť láskyplnej starostlivosti v ranom štádiu života môže zvýšiť IQ dieťaťa, takmer určite mu posilní sebavedomie a často mu umožní dobrý štart v škole. (Kempová, Waltersová, 2004)

Výber hry a jej priebeh je potrebné prispôbovať osobitostiam jednotlivých detí. Nie všetky deti sa vyvíjajú rovnako, niektoré sú opatrnejšie, majú rady pokoj alebo naopak sú smelé a milujú vysokú hladinu vzrušenia z hry. Niektoré deti sa rady hrajú tú istú hru dookola alebo

chcú počuť tú istú rozprávku, iné zase potrebujú prežívať stále niečo nové. Samozrejme neplatí, že ak je hra určená pre deti do troch rokov, nemôžu sa ju hrať päťročné deti. Niektoré hry a aktivity môžu byť pre dieťa určitého veku veľmi jednoduché a na druhej strane tie isté hry a aktivity môžu byť pre iné dieťa v tom istom veku zložité. Rozdiel môže nastať aj u toho istého dieťaťa s odstupom času. Detské schopnosti v tomto vekovom období sú veľmi rozdielne. Hry preto vyberáme podľa toho, aby čo najviac vyhovovali schopnostiam a záujmom dieťaťa. Ak je taká hra aj pre staršie deti príťažlivá, vyhľadáva ju, znamená to, že sa ešte stále má čo učiť alebo si upevňovať si získané vedomosti a skúsenosti.

Hra je dôležitým prostriedkom výchovy a vzdelávania. Dieťa sa nehra v každom veku rovnako, aj jeho hra sa s vývinom mení. A naopak, hra spätne pomáha vyvíjať osobnosť dieťaťa, zdokonaľuje jeho koncentráciu, rozvíja a zdokonaľuje senzomotorickú, myšlienkovorečovú a sociálnu zdatnosť, pôsobí emocionálne, učí ho vnímať a milovať krásu. (Podhájecká, 2008)

Treba si však uvedomiť, že ctižiadosť musí prísť zvnútra. Je vždy lepšie prilákať dieťa k nejakej činnosti tak, aby jej nevedelo odolať, než ho do nej dotlačiť, pretože potom nemá inú možnosť, než vypnúť. Ak sa dieťaťu do hry nechce, nenútime ho. Nemusíme však túto hru hneď zavrhnúť, ale je vhodné skúsiť ju znova o týždeň, mesiac či rok alebo sa pokúsiť pozmeniť činnosť tak, aby bola pre dieťa zmyslupľnejšia. Nabudúce bude možno mať táto alebo iná hra u neho lepší úspech.

„Hra nie je pre dieťa povinnosťou ako učenie alebo práca, ale je uspokojením jeho potreby činnosti. V hre dieťa robí také činnosti, ktoré ho v danej chvíli zaujímajú (nie ako pri učení alebo práci). Jeho hrové výtvary nemajú materiálnu hodnotu, motívom ich vyhotovenia nie sú praktické a utilitárne ciele (ako pri práci), ale prežívanie, ktoré má význam iba pre dieťa. Hra spôsobuje dieťaťu príjemnosť.“ (Končeková, 2000, s. 110)

Hra teda rozhodne nie je zabíjanie času. Práve naopak – je veľmi dôležitým prvkom vývoja. Práve vďaka nej si dieťa skúša nové situácie, cvičí si vlastné reakcie, učí sa spolupracovať... V hre dieťa stále viac napodobňuje činnosti dospelých. A to, čo si prežije „na vlastnej koži“, skôr pochopí a lepšie si uchová v pamäti.

2. TÉMA ČLOVEK A JEHO PRÁCA VO VÝCHOVNO-VZDELÁVACÍCH PROGRAMOCH

2.1 Pracovné činnosti v materskej škole

„Z hľadiska obsahu, resp. účelu rozoznávame tri základné druhy ľudskej činnosti, a to hru, učenie a prácu. V každom vývinovom období jednotlivca niektorý druh činnosti nadobúda mimoriadny význam a prevláda nad ostatnými činnosťami. V ontogenéze sa ľudská činnosť vyvíja od hry cez učenie k práci.“ (Končeková, 2005, s. 110)

Všetky tieto formy činnosti majú veľa odlišných, no aj spoločných vlastností. Sú to zámerné činnosti, spoločensky podmienené a vplyvajú na rozvoj jednotlivca a spoločnosti.

„Prácu možno definovať ako účelnú činnosť, ktorou si človek pomocou výrobných nástrojov prispôsobuje a pretvára predmety vonkajšej prírody tak, že sa stávajú vhodnými na uspokojovanie jeho potrieb.“ (Mojžíšek, Zátopková, 1980, s. 6)

Práca je každá činnosť, ktorú človek vykonáva v priebehu dňa. Činnosti, ktoré majú pre človeka význam práce, za ktoré má finančné ohodnotenie a treba sa im venovať už v materskej škole, nazývame povolania.

Pretože život je pestrý, pestrá je aj škála jednotlivých povolání. Povolanie definujeme ako súhrn relatívne ustálených, kvalifikovane a systematicky vykonávaných činností, ktoré v značnej miere určujú spoločenské postavenie človeka. Predpokladá ovládanie určitých techník, pracovných operácií a manipulácií a príslušných teoretických poznatkov. Práca je nevyhnutnou súčasťou existencie človeka. Je jednou z najdôležitejších foriem ľudskej činnosti.

Jej vplyvom sa človek stal človekom a pod jej vplyvom sa ďalej rozvíja. (Mojžíšek, Zátopková, 1980)

Existuje niekoľko tisíc povolání, napríklad učiteľka v materskej škole, upratovačka, kuchárka, školník, kominár, reportér, krajčírka, kadernička, predavačka, čašník, opravár, lekár, zubár, zdravotná sestra, lekárnik, policajt, požiarnik, vojak, šofér, pilot, rušňovodič, kapitán lode a podobne.

Program výchovy a vzdelávania pre materské školy charakterizuje dôležitosť pracovnej výchovy takto: V predškolskom veku sa rozhodujúcim spôsobom utvárajú hygienické, kultúrne a pracovné návyky dôležité pre život. Osvojujú sa elementárne pracovné a technické zručnosti, ako aj praktické poznatky dieťaťa. Osvojenie pracovných a technických zručností pomáha dieťaťu prispôbiť sa okolitému svetu z hľadiska praktického manipulovania s predmetmi a na základnej úrovni pochopiť ich fungovanie. Prostredníctvom pracovnej výchovy si dieťa utvára aj pozitívny vzťah k svojmu zdraviu a k zdraviu iných a takisto pozitívny vzťah k prírode a životnému prostrediu.

Dieťa v tomto vývinovom období prejavuje prirodzenú túžbu po činnosti, a preto je takmer v neustálej aktivite. (Guziová, 1999)

Aj Komenský (Ed. T. Havelka, 2007) v Informatóriu školy materskej uvádza, že deti rady pracujú, stavajú, lepia z hliny, dreva, kameňa a že nie je preto správne, keď malé dieťa neustále pokojne ticho sedí. Výcvik ruky pokladá Komenský za súčasť prvopočiatočného učenia, lebo pre dieťa je prirodzené, ako hovorí, veci sem a tam prenášať, tak alebo onak zostavovať, stavať, búrať, zväzovať a rozväzovať.

Účelom a cieľom je, aby sa všetka mládež naučila to, čo potrebuje pre život. Majú sa postupne a primerane oboznámiť s podstatnými vecami pri remeslách, všetko len všeobecne, často len za tým účelom, aby neukazovali nevedomosť toho, čo sa deje v živote, alebo aby sa neskôr ukázalo, k čomu ich vedie prirodzená náklonnosť.

V predškolskom veku ťažko možno rozlíšiť hru od práce, dokonca aj činnosti, ktoré majú charakter pracovných činností, dieťa vníma ako hru. Radosť a uspokojenie mu prináša viac proces a činnosť než výsledok a účel pracovnej činnosti. Dôležité však je, že si dieťa v týchto činnostiach a procese osvojuje elementárne pracovné a technické zručnosti a vytvára pozitívny vzťah k pracovnej aktivite. (Guziová, 1999)

Dieťa postupne začína chápať, že práca je niečo iné ako hra a oddeľuje pracovnú činnosť od hry. Nestačí mu už prať pre bábiky, variť iba „akože“, ale chce prať a variť „naozajstne“. Túto snahu treba využiť a vytvárať u detí prvé pracovné návyky. Dieťa rado vykonáva pracovné činnosti, hlavne vtedy, ak sa mu to darí a je rado chválené.

Mišurcová, Fišer, Fixl (1980) vo svojej knihe vyslovujú názor, že tak ako hra aj práca sú činnosti človeka, to znamená, že sú vyjadrením jeho vzťahu k okolitému svetu, v ktorom sa prejavuje a utvára schopnosť a potreba odrážať vnútorný svet a pôsobiť naňho. Rozdielnosť obidvoch býva charakterizovaná tým, že práca je činnosť reálna, motivovaná vedomím povinnosti, účelnosti a závažnosti, ktorá prináša užitočné výsledky. Na druhej strane hra je činnosť symbolická, motivovaná pocitom spontánnosti a dobrovoľného rozhodnutia, je samoučelná, významná sama o sebe. Vzájomný vzťah hry a práce sa obrazne dá vyjadriť tak, že „hra je dieťaťom práce“. Znamená to jednak skutočnosť, že sa vo vývoji ľudstva objavila hra ako jeden z dôsledkov práce, jednak fakt, že hra je špecifickým odrazom práce dospelých a tým i určitým druhom prípravy na život.

Z toho vyplýva aj dôležitosť pracovnej výchovy už v predškolskom veku. Už v tomto období prichádzajú deti do styku s predmetmi, akými sú napríklad nožnice, kladivo, ihla, kliešte a podobne, ktoré budú v budúcnosti používať pri rôznych povolaniach, no i v bežnom živote. Je preto veľmi dôležité, aby skúsenosti, ktoré pri zaobchádzaní s takýmito predmetmi deti získavajú, boli hneď od začiatku osvojené správne.

Tým, že dieťaťu poradíme, že mu dáme vhodné predmety a hračky, že ich pre rôznorodú činnosť hrovú aj pracovnú zaujmeme a sami mu budeme dobrým príkladom, vytvoríme základ pre jeho výchovu ako budúceho pracovníka. (Mišurcová, Fišer, Fixl, 1980)

Je však nevyhnutné upozorniť aj na to, že z okruhu pracovných činností nemožno, samozrejme, vylúčiť ani také činnosti, ktoré nemajú bezprostredne produktívny charakter: patrí sem práca lekára, učiteľa, umelca, vojaka a podobne. Sú to pracovné činnosti, ktoré sú spoločensky významné, lebo uspokojujú isté kultúrne, zdravotné alebo organizačné potreby spoločnosti a jednotlivcov a k produktívnej práci prispievajú nepriamo. (Mojžíšek, Zátopková 1980)

V edukačnej činnosti v téme Človek a jeho práca sa rozvíjajú nielen pracovné návyky, zručnosti a schopnosti, no i postoje a city a podnecuje sa aj motivácia a záujem o pracovnú činnosť. Ciele a obsah úzko súvisia s prosociálnou výchovou a priamo i nepriamo so všetkými výchovnými zložkami a vzdelávacími oblasťami a okruhmi.

2.2 Téma Človek a jeho práca v Programe výchovy a vzdelávania v materskej škole

V tejto časti sa zameriam na tému Človek a jeho práca vo vzdelávacích programoch v rámci vývoja edukačných programov v minulých rokoch. Pozornosť venujem aj Programu výchovy a vzdelávania, ktorý od 1. septembra 2009 už nie je platný ako hlavný pedagogický dokument pre materské školy, ale slúži ako metodická pomôcka učiteľa materskej školy. Nemalú pozornosť venujem Štátnemu vzdelávaciemu programu ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie, ktorý je v súčasnosti platným pedagogickým dokumentom pre materské školy.

Hra ako hlavná činnosť (prostriedok, metóda, organizačná forma) bola vždy viac alebo menej súčasťou edukačných programových dokumentov, podľa ktorých sa realizovala výchovno-vzdelávacia činnosť v materských školách. Rozdielny je však prístup k metodike hry a jej začleňovaniu do organizačných foriem denného poriadku.

Program výchovy a vzdelávania detí v materskej škole (1999) spracoval Štátny pedagogický ústav v Bratislave a schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky ako základný pedagogický dokument pre materské školy. Autorkou je Katarína Guziová.

Nájdeme tu charakteristiku predškolskej výchovy a rozdelenie obsahu výchovy a vzdelávania 2– až 6-ročných detí podľa jednotlivých zložiek výchovy: telesná výchova, pracovná výchova, prosociálna výchova, rozumová výchova (rozvíjanie poznania, jazyková výchova, matematické predstavy), estetická výchova (hudobná výchova, výtvarná výchova, literárna výchova).

Výchovné zložky boli utriedené do určitého obsahového rámca a systému poznatkov (poznatkovej štruktúry), ktoré nadobúda dieťa v predškolskom veku, aby dosiahlo významný vývinový medzník – školskú zrelosť.

Téma Človek a jeho práca bola konkrétne a podrobnejšie rozobraná v zložke rozumová výchova v podzložke rozvíjanie poznania ako samostatný tematický celok.

Rozvíjanie poznania, aj keď predstavovalo relatívne samostatnú výchovnú zložku, nebolo možné chápať izolovane ako uzavretý systém, a preto tak ako táto zložka aj samotná téma Človek a jeho práca súvisí so všetkými výchovnými zložkami a výrazne sa v nich uplatňujú medzizložkové vzťahy.

Rozvíjanie poznania zasahovalo svojím obsahom aj oblasť zdravotnej a environmentálnej výchovy, ktoré sa integrovali do celého obsahového rámca Programu výchovy a vzdelávania detí v materských školách a mali nadzložkový charakter.

2.3 Téma Človek a jeho práca v Štátnom vzdelávacom programe ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie

19. júna 2008 bol na gremiálnej porade ministra schválený okrem iných štátnych vzdelávacích programov aj Štátny vzdelávací program ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie (International Standard Classification of Education), teda Štátny vzdelávací program pre materské školy.

Tvorí prvú úroveň dvojúrovňového modelu vzdelávacích programov. Je východiskom pre vytvorenie školských vzdelávacích programov konkrétnych materských škôl, v ktorých sa zohľadnia špecifické regionálne, miestne podmienky a potreby.

V Štátnom vzdelávacom programe sú v zmysle školského zákona rozpracované:

- ciele výchovy a vzdelávania v materskej škole,
- kompetencie dieťaťa predškolského veku,
- obsah výchovy a vzdelávania s obsahovými a výkonovými štandardmi.

Sú tu spracované kompetencie (spôsobilosti), ktoré sa rozvíjajú v materskej škole: psychomotorické kompetencie, osobnostné (intrapersonálne) kompetencie (*a) základy sebauvedomenia, b) základy angažovanosti,*) sociálne (interpersonálne) kompetencie, komunikatívne kompetencie, kognitívne kompetencie (*a) základy riešenia problémov, b) základy kritického myslenia, c) základy tvorivého myslenia,*), učebné kompetencie, informačné kompetencie.

Definícií kompetencií je veľa, rovnako aj ich členení. Uvedené členenie je veľmi blízke štruktúrovaniu podľa našich autorov Tureka a Hrmu. (Guziová, 2008)

Súbor kompetencií slúži pre učiteľov, aby vedeli, kam majú smerovať svoje pedagogické pôsobenie prostredníctvom cieľavedomej, zmysluplnej a rozvojovým možnostiam detí primeranej výchovno-vzdelávacej činnosti. (Guziová, 2008)

V súlade s programovými cieľmi tému Človek a jeho práca nachádzame napríklad:

1. v osobnostných kompetenciách:

- odhaduje svoje možnosti a spôsobilosti,
- zaujíma sa o dianie v rodine a materskej škole a v bezprostrednom okolí;

2. v sociálnych kompetenciách:

- hrá sa a pracuje vo dvojici, v skupine, kolektíve,
- plánuje, organizuje a hodnotí činnosť,
- zotrvá v hre a v inej činnosti a dokončí ju,
- pomáha druhým s pomocou dospelého aj samostatne;

3. v komunikatívnych kompetenciách:

- vedie monológ, nadväzuje a vedie dialóg a rozhovor s deťmi i dospelými,
- počúva aktívne a s porozumením myšlienky a informácie z rôznych médií,
- reprodukuje oznamy, texty,
- volí primeraný kreatívny spôsob komunikácie vzhľadom na situáciu,
- komunikuje osvojené poznatky;

4. v kognitívnych kompetenciách:

- hľadá a objavuje súvislosti medzi jednotlivými informáciami, objavuje tie, ktoré sú nápomocné pri riešení problému,
- rieši samostatne alebo s pomocou učiteľa problémy v osobnej a spoločenskej rovine,
- rieši jednoduché problémové úlohy,
- nachádza neobvyklé odpovede alebo riešenia,
- objavuje a nachádza funkčnosť vecí, predstáv alebo myšlienok, uvedomuje si ich zmeny;

5. v učebných kompetenciách:

- prejavuje zvedavosť a spontánny záujem o spoznávanie nového,
- objavuje a hľadá súvislosti medzi vlastnými skúsenosťami a poznatkami
- aplikuje v hre, rôznych aktivitách a situáciách získané poznatky a skúsenosti,
- kladie otázky a hľadá odpovede, aby rozumelo obklopujúcemu svetu vecí, javov, dejov a vzťahov,
- plánuje a organizuje si optimálne prostredie na činnosť,
- naučí sa pracovať s hračkami, knihou, učebnými pomôckami.

Na to, aby deti získali kompetencie (spôsobilosti), je potrebné využívať metódy a edukačné stratégie smerom k participatívne, interaktívne a zážitkové učenie, ktoré je založené na skúsenosti a prepojené so životom.

Štátny vzdelávací program pre materské školy má názov *Dieťa a svet*. Tvoria ho 4 tematické okruhy:

- Ja som,
- Ľudia,
- Príroda,
- Kultúra.

Každý z nich je zameraný na rozvíjanie všetkých stránok osobnosti dieťaťa. Tematické okruhy sa vzájomne prelínajú a dopĺňajú, plnia sa integrovane v globálnom a nepretržitom pedagogickom procese.

Ak sa pozrieme na tieto okruhy z hľadiska témy Človek a jeho práca, môžeme ich prelínanie a integráciu potvrdiť.

Tematické okruhy sú spracované vo vzdelávacích štandardoch, ktoré pozostávajú z obsahových a výkonových štandardov.

Každý tematický okruh zahŕňa tri vzdelávacie oblasti:

- perceptuálno-motorickú,
- kognitívnu,
- sociálno-emocionálnu.

Všetky tri vzdelávacie oblasti sa rozvíjajú integrovane, sú navzájom prepojené. Znamená to, že tematické okruhy aj vzdelávacie oblasti sa interaktívne prepájajú. Nemožno pripustiť predstavu, že by sa obsah jednotlivých tematických okruhov a vzdelávacích oblastí v nich plnil izolovane, samostatne.

V okruhu *Ja som* ide o rozvíjanie osobnostných kompetencií, zmyslov, vzťahu dieťaťa k rodine a okoliu, čo znamená aj rozvíjanie osobného vzťahu k práci a rôznym aktivitám a činnostiam, ktoré sú dôležité pri oboznamovaní sa s jednotlivými zamestnaniami. Túto tému môžeme nájsť napríklad v týchto obsahových štandardoch:

v perceptuálno-motorickej oblasti:

- manipulácia s náčiním,
- pravidlá, rešpektovanie, spolupráca,
- pracovné návyky,
- práca s rôznym materiálom;

v kognitívnej oblasti:

- zásady ochrany vlastného zdravia,
- bezpečnosť cestnej premávky;

v sociálno-emocionálnej oblasti:

- rozhodovanie sa,
- základné pravidlá kultúrneho správania,
- kontakt v komunikácii.

Okruh *Ľudia* sa danej témy týka najviac. Ide o rozvíjanie sociálnych skúseností a vzťahu k spoločenstvu ľudí, oboznamovanie sa s pracovnými a inými aktivitami ľudí na rozvíjanie predstáv o miestach, kde ľudia žijú a tvoria, o prostredí, v ktorom sa nachádzajú, o multikultúre, etnikách, rasách. Toto všetko sa týka témy Človek a jeho práca, ktorú vidíme napríklad v týchto obsahových štandardoch:

v kognitívnej oblasti:

- ľudské činnosti a ich umelecké stvárnenie,
- význam práce,
- dopravné prostriedky,
- pasívna a aktívna slovná zásoba;

v sociálno-emocionálnej oblasti:

- delenie, pomoc, obdarovanie,
- akceptácia názorovej odlišnosti,
- rozmanitosť ľudských vlastností,
- základy empatie.

Aj okruh *Príroda* je blízky téme. Ide tu o rozvíjanie poznania elementárnych zákonitostí života na zemi, prírodných javov, živých i neživých predmetov. Je zameraný aj na formovanie začiatkov ekologickej kultúry, na vytváranie pohľadu na svet prírody a vzťahu k prírode. Tu

môžeme rozvíjať poznanie detí v rámci témy Človek a jeho práca vo vzťahu k povolaniam týkajúcich sa ekológie a prírodovedy alebo práce so zvieratami, či už na farme alebo v ZOO a podobne. S vytváraním základov svetonázoru a získavaním základných vedomostí o zemi a vesmíre súvisia zamestnania spojené s prepravou osôb. Tému tu nachádzame napríklad v týchto obsahových štandardoch:

v perceptuálno-motorickej oblasti:

- pohyb v prírode,
- špeciálne pohybové zručnosti a schopnosti,
- výtvarná pracovná a technická tvorivosť;

v kognitívnej oblasti:

- zvieratá a živočíchy,
- staráme sa o rastliny,
- počasie,
- elementárne predstavy o Zemi, Slnku, mesiaci a hviezdach;

v sociálno-emocionálnej oblasti:

- ochranárske postoje k prírode.

Okruh *Kultúra* sa sústreďí na rozvíjanie kontaktov dieťaťa so svetom duševných činností ľudí, rozvoja vnímania a uplatňovania hudobnej, literárnej a výtvarnej kultúry (predmetný svet, svet hry a svet umenia), čo priaznivo pôsobí na stav fyzickej i psychickej pohody dieťaťa. Deti v tomto veku majú prirodzenú schopnosť tešiť sa z maličkostí a objavujú krásu nielen v umení, ale aj v prírode a v tých najobyčajnejších veciach. Kultúra, tak ako aj práca, pôsobia na utváranie základov hodnotového systému dieťaťa. V spoločnosti je mnoho povolání, pri ktorých je potrebná predstavivosť, fantázia a obrazotvornosť. Ide o vlastnosti, ktoré sa tu rozvíjajú a sú potrebné aj z hľadiska témy Človek a jeho práca. Nájdeme ju napríklad v týchto obsahových štandardoch:

v kognitívnej oblasti:

- hračky a predmety,
- kultúrne dedičstvo, sviatky a oslavy,
- rozmanitosť sveta,
- umelecké stvárnenie dojmov z pozorovania sveta;

v sociálno-emocionálnej oblasti:

- rôznorodosť hier,
- tvorivosť v hre,
- plánovanie, realizácia a hodnotenie hry,
- hudobná tvorivosť,
- výtvarná tvorivosť,
- literárno-dramatická tvorivosť.

Vzdelávacie oblasti v sebe zároveň v rôznej miere zahŕňajú podoblasti – pohybovú, zdravotnú, prírodovednú, matematicko-logickú, jazykovú, komunikatívnu, etickú, vlasteneckú, informačnú, umelecko-expresívnu (hudobnú, výtvarnú, literárnu) a pracovnú, ako aj prierezové témy – osobnostný a sociálny rozvoj, ochranu života a zdravia, dopravnú výchovu – výchovu k bezpečnosti v cestnej premávke, environmentálnu, mediálnu, multikultúrnu, výchovu k tvorivosti, rozvoj predčitateľskej gramotnosti a gramotnosti vo všeobecnosti, informačno-komunikačné technológie a rozvíjanie digitálnej gramotnosti.

V podoblasti pohybovej a zdravotnej sa zameriavame okrem telesného vývinu aj na psychický, sociálny, morálny a emocionálny vývin dieťaťa. Aj tu nájdeme prvky, ktoré sa prelínajú s témou Človek a jeho práca, napríklad osvojovanie základných pohybových návykov, hygienických, kultúrnych a mravných návykov, posilňovanie vôľových vlastností, ako je trpezlivosť, dôslednosť, sústredenosť, chápanie a rešpektovanie pravidiel hry a pod.

Matematicko-logická podoblasť je potrebná v každodennom živote – od tých najjednoduchších činností, ako sú napríklad merania najrozličnejšieho druhu, varenie, stavanie budov, zložité finančné operácie až po komplikované výpočty potrebné pri realizácii vedeckého a technického pokroku. Znamená to teda, že z hľadiska úspešného uplatnenia v budúcnosti je pre deti nepochybne dôležitá práve matematická spôsobilosť, ktorá sa vyvíja aj z bežných matematických schopností. Aj z uvedených dôvodov má v edukačnej činnosti v danej téme cieľavedomé rozvíjanie matematických predstáv a zároveň vytváranie pozitívneho vzťahu k matematike mimoriadny význam. Matematika však nie sú iba počty a poznatky. Rozvíjanie vlastností a zručností, ako sú napríklad presnosť, pozornosť, schopnosť systematicky pracovať, rozvoj tvorivého a logického myslenia či posilňovanie sebadôvery možno realizovať práve prostredníctvom matematiky. Deti ich môžu využívať nielen pri učení sa matematiky, ale v živote vôbec.

Jazyková a komunikatívna podoblasť v sebe zahŕňa fakt, že jazyk a reč sprevádza takmer všetky činnosti dieťaťa v materskej škole. Aj z hľadiska rozvíjania slovnej zásoby v téme

Človek a jeho práca má dieťa príležitosť obohatiť si slovník o iné nové slová, a tak špecifickým spôsobom kultivovať svoj jazykový a rečový prejav.

Etická a vlastenecká podoblasť tvorí taktiež významnú časť výchovného pôsobenia na dieťa v rôznych pedagogických situáciách počas celej dochádzky dieťaťa do materskej školy, čiže má významné miesto aj v téme Človek a jeho práca. Schopnosť dieťaťa začleniť sa do sociálneho prostredia predpokladá osvojenie primeraných sociálnych zručností a zvládnutie interpersonálnych vzťahov. V záujme prípravy detí na budúce životné roly, na budúce povolania ich vychovávame k mnohostrannosti, prispôsobivosti a rozvíjame schopnosť pružne sa rozhodovať v rýchle sa meniacom svete. Nie je rozhodujúce, koľko rozličných informácií dieťa získa, ale ako pochopí ich vzájomné vzťahy, do akej miery bude s nimi vedieť ďalej pracovať a využívať ich v rôznych prirodzených životných situáciách.

V umelecko-expresívnej (hudobnej, výtvarnej, literárnej) podoblasti si dieťa osvojuje sociálno-emocionálne zručnosti. V téme Človek a jeho práca sa tieto tri súčasti umelecko-expresívnej podoblasti môžu realizovať veľmi tvorivo, jednak samostatne, ale aj integrovane v celom rozsahu edukačného pôsobenia na dieťa.

Dôsledné je aj uplatňovanie pracovnej podoblasti v materskej škole. Má podstatný význam z hľadiska celkového psychomotorického rozvoja osobnosti dieťaťa a utvárania pracovnomotivačnej spôsobilosti. Je potrebné rozvíjať pozorovacie schopnosti, praktickú a umeleckú tvorivosť, dôkladnosť, vytrvalosť, ako aj tendenciu dokončiť činnosť.

3. HRY A ČINNOSTI V TÉME ČLOVEK A JEHO PRÁCA

3.1 Kritérium klasifikácie hier

„Hra ako jav taký dôležitý a taký bohatý svojím charakterom vyvolala čoskoro potrebu zodpovednej klasifikácie jej druhov. Aby sa osvetlili jej charakteristické črty a vlastnosti a aby sa uľahčila ich analýza. Oddelili sa problémy hier zvierat od problémov hier ľudí. Potom sa oddelili hry dospelých od hier detí, keď sa prišlo na to, že funkcia a obsah hier sú iné u dospelých a iné u detí.“ (Dyner, 1976, s. 66)

Aj hry detí existujú v nespočítateľných formách, ktoré závisia od veku, pohlavia, prostredia a rôznych iných činiteľov. Tento fakt mimoriadne sťažuje výber kritérií delenia.

Široká škála rôznych variantov a kvalít detských hier znemožňuje klasifikovať hry len podľa veku, obsahu, charakteru alebo iných kvantitatívnych znakov, lebo takto vytvorené kategórie hier by ani zďaleka nevyčerpávali všetky možnosti a kombinácie. (Holéciová, Klindová, Berdychová, 1966)

Medzi najviac užívané kritériá patria predovšetkým nasledujúce:

- kritérium subjektu hry:
 - podľa toho, kto sa hrá, sa rozlišujú hry zvierat a ľudí, hry mláďat a dospelých, hry individuálne a skupinové;
- kritérium objektu hry:
 - podľa neho sa rozlišujú hry s rôznymi objektmi; u detí sú to hry s hračkami, rastlinami, so zvieratami, s vlastným telom, s druhými jedincami ako objektmi hry a podobne;
- kritérium spôsobu zaobchádzania s objektom hry:
 - ide o to, čo dieťa predovšetkým pri hre robí – keď s hračkou manipuluje, ide o hru praktickú, keď si niečo predovšetkým obzerá a vypytuje sa, ide o hru poznávaciu a podobne;
- kritérium motivácie a významu hry:
 - podľa tohto kritéria sa rozlišujú hry motivované vývojovými potrebami (u detí v prvých dvoch rokoch života to býva opakované uchopenie hračiek, manipulovanie s nimi, mrnčanie, bľabotanie, neskôr chodenie, behanie, kreslenie a iné), hry uspokojujúce predovšetkým sociálne potreby detí (napríklad slovo-pohybové hranie, maznanie, žartovanie a iné), hry umožňujúce náhradné uspokojenie rôznych potrieb detí (bývajú to symbolické hry s bábikami, kreslenie a podobne) a hry rekreačné: behanie, húpanie, hra s loptou a podobne.

Opravilová (1988) uvádza, že v pedagogike sa ustálilo rozdelenie hier na dve veľké skupiny:

- *Hry tvorivé* (spontánne – také, pri ktorých si dieťa samo volí námet i priebeh hry)

Dyner vo svojej knihe používa termín tematické hry, ktorý približne zodpovedá niekoľkým iným pomenovaniám, ako sú hry inkluzívne, fiktívne, hry na odohrávanie úloh, dramatické hry, napodobňujúce a reprodukovajúce hry, ako aj hry tvorivé, predstierané a hry na predstavovanie.

- *Hry s pravidlami* – upravujú vzťah k ostatným spoluhráčom prostredníctvom vonkajších pravidiel. Hry s pravidlami sa javia ako menej tvorivé, pretože ich pravidlá sú obvykle dané vopred a dieťa si ich osvojuje, učí sa ich.

Z poznávacieho hľadiska je užitočné zaviesť pre triedenie ešte ďalšie hľadisko, ktoré, pokiaľ ide o rozvíjanie poznania, rešpektuje práve osobitosti hry. (Opravilová, 1988) Preto rozčleňuje hry aj z hľadiska vývojovej postupnosti poznávacích činností.

3.2 Tvorivé hry a činnosti

Tvorivé hry tvoria najbohatšiu a najtypickejšiu skupinu pre predškolské obdobie. Tvorivými hrami sa nazývajú preto, lebo deti si samy určujú cieľ, obsah aj pravidlá hry. Podstatou týchto hier je odrážať okolitý život, zobrazovať činnosť človeka a jeho vzťahy. Každá tvorivá hra je akoby odraz sveta v zmenšenej podobe. (Holéciová, Klindová, Berdychová, 1966)

Prevažnú väčšinu tvorivých hier tvoria úlohové alebo námetové hry.

Deti podľa svojho veku, vyspelosti a svojich skúseností stvárajú, prežívajú i riešia v týchto tvorivých námetových hrách najrozličnejšie životné situácie a problémy aj okolnosti, s ktorými sa stretli. (Opravilová, 1988)

Námetové hry patria do skupiny prirodzených hier. Najskôr sa iba jednoducho „na niečo“ alebo „na niekoho“ hrajú, no postupne, akoby vždy odznova, objavujú a odhaľujú svet vo vlastnej činnosti a stvárajú osobitným spôsobom odpozorované medziľudské vzťahy a postavenie ľudí.

Tematické hry sú malými divadelnými predstaveniami. Ako také potrebujú hercov, ktorí predstavujú akési fragmenty života. (Dyner, 1976)

Hrajú sa na nákup, na materskú školu, na nemocnicu, zubára, lekára alebo policajtov, požiarnikov a podobne.

Pri hre na nákup pomôžeme deťom urobiť si vlastný obchodík. Prikryjeme menší stolík kusom látky a necháme ich, aby si pripravili predmety na predaj. Deti môžu predávať, nakupovať, platiť pri tom peniazmi a počítať drobné.

Tu vidíme, že v tematických hrách okrem úlohy herca možno nájsť aj úlohu akéhosi režiséra a inscenátora, čo môže byť dieťa alebo učiteľka, ktorý sa snaží povzbudiť, poučiť priateľov pri správaní alebo dať vysvetlenie divákovi.

Aj taká hra na materskú školu odzrkadľuje vzťah ľudí. Deti pri námetových hrách často napodobňujú učiteľku, pričom bábiky sú ako deti. Staršie deti sa už hrávajú s rovesníkmi na žiakov a učiteľky. Deti akosi vycítia vlastné možnosti a vyberajú si pre seba roly, na ktoré už dorástli a dozreli úmerne rastu životných skúseností. V týchto hrách dostávajú deti tieto úlohy: učiteľky, riaditeľky, kuchárky, matky alebo otca, ktorí odprevádzajú deti do škôlky, upratovačky a tiež služby. Činnosti, s ktorými sa môžeme stretnúť v hrách, sú napríklad odprevádzanie detí, detské starosti v šatni, privítanie, stravovanie v materskej škole, odpočinok, prechádzky, prezeranie knižiek, recitovanie básničiek a podobne.

V týchto hrách deti nielenže samy sebe pridelujú úlohy, ale dávajú ich niekedy aj hračkám, keď im prikážu byť ľuďmi.

„Hrajme sa na niečo“ skrýva v sebe spoločenský obsah, lebo je to vždy hra na človeka, ktorý vykonáva dajakú úlohu, hra, ktorej predmetom sú činnosti človeka, aké dieťa pozná z pozorovania spoločenského života, a je to najmä hra na človeka a jeho prácu. (Dyner, 1976)

Téma hry je teda odzrkadlením určitej činnosti človeka, ktorú dieťa už pozná. Spája sa s rozvojom poznania, s fantáziou, so schopnosťou niečo si predstaviť.

Opravilová (1988) hovorí, že znakom poznávacej aktivity, pochopenia a tvorivosti je spôsob, ako dieťa zvládne svoju úlohu a ako ju necháva vyznieť.

Dyner (1976) tiež uvádza, že prvok tvorivosti v istých okolnostiach, najmä u starších detí, dodáva hrám špecifickú pečať. Podstatou týchto hier je stvárňovanie v zábavnej podobe najrozličnejších činností, situácií, faktov a udalostí, ktoré deti odpozorovali v živote.

Deti odlišujú hru od skutočnosti, čo počuť v detskom slovníku: „*akože, akoby, len tak*“. Aj keď deti odlišujú hru od skutočnosti, pristupujú k nej ako k vážnej záležitosti. Hra vyjadruje ich myšlienky, city, schopnosti, duševné rozpoloženie.

Hra v dieťati zanecháva hlboké zážitky a výrazné stopy. Každá hra je odrazom sveta v zmenšenej podobe. Dieťa sa nehra preto, aby sa zdokonaľovalo, ale zdokonaľuje sa preto, lebo sa hrá.

A práve preto, že úlohová hra je bohatá na rôzne citové zážitky, zanecháva vo vedomí dieťaťa hlboké stopy, ktoré ovplyvňujú jeho vzťah k ľuďom a k životným udalostiam. (Holéciová, Klindová, Berdychová, 1966)

Tieto tvorivé námetové hry sa zvyčajne radia k hrám bez pravidiel, no El'konin (1983) vo svojej knihe Psychológia hry uvádza, že J. Cateau pri analýze hier s pravidlami rozšíril toto chápanie na všetky druhy hier, konkrétne aj na rolové hry alebo, ako ich nazýva, imitačné

hry. Pretože každá rolová hra má nepochybne skryté pravidlá obsiahnuté v role, ktorým sa dieťa podriaďuje pri spĺňaní konkrétnej roly.

3.3 Hry s pravidlami

Druhá skupina hier – hry s pravidlami – do istej miery obmedzuje tvorivosť detí stanovenými pravidlami. Na druhej strane však hry s pravidlami umožňujú systematické cvičenie dôležité pre fyzický i rozumový vývin, pre výchovu charakteru a vôle. (Holéciová, Klindová, Berdychová, 1966)

Tvorivé hry majú pri práci učiteľky v materskej škole dôležité postavenie. Podporujú všestranný vývin dieťaťa a sú potrebné pre úspešnú výchovnú činnosť. V takejto hre sa dieťa bez prinútenia neprestajne učí, poznáva vlastné sily a svoje okolie.

Z poznávacieho hľadiska majú hry s pravidlami veľký sebaopoznávací a seba výchovný význam, pretože vyžadujú sústredenosť, sebaovládanie a uváženie vlastného konania. Samozrejme, sú aj výbornou príležitosťou rozvíjať mravné kvality a vôľové vlastnosti. (Oprailová, 1988)

Oprailová (1988) rozdeľuje hry s pravidlami na senzorické, intelektuálne, didaktické, pohybové a konštruktívne.

Senzorické hry

Tieto hry pomáhajú najmä rozlišovať vonkajšie zmyslové kvality vecí – farby, tvar, veľkosť. (Oprailová, 1988)

Holéciová, Klindová, Berdychová (1966) hovoria, že hry sú mimoriadne dôležité na rozvoj sluchového, zrakového, chuťového, čuchového a hmatového vnímania. Poznávanie a určovanie predmetov zmyslami, samozrejme, nie je samoučelné ani odtrhnuté od života, ale je stupňom pre ďalšie oboznamovanie sa dieťaťa s okolitou skutočnosťou.

Spĺňanie pravidiel hry spôsobuje, že vzťahy medzi deťmi sa prehlbujú, upevňujú, odrážajú spôsoby správania dospelých. Tvorí sa tu základy pre život človeka v spoločnosti. Ak sa v tomto období nenaučí dodržiavať a rešpektovať pravidlá hier, v dospelom veku často nebude dodržiavať písané aj nepísané spoločenské pravidlá.

V týchto hrách ide najmä o rozlišovanie zmyslových kvalít vecí – farbu, tvar, veľkosť, teda rozvíjanie zrakového a hmatového vnímania. Napríklad v hre *Gazdinky* môžeme už zapájať chuťové, čuchové aj sluchové vnímanie. *Intelektuálne hry*

Oprailová (1988) uvádza, že sú to hry, ktoré vedú k osvojovaniu podstatných znakov a vzťahov, funkčných a druhových vlastností. Ich význam je najmä vo vyhľadávaní zhôd a rozdielov podľa vonkajších, ale i vnútorných súvislostí, zahrňuje triedenie, klasifikáciu, priradovanie a zoskupovanie podľa druhej príslušnosti a podobne. Zaráďuje tu aj hádanky,

hlavolamy, rébusy, rozličné skladačky a stavebnice, príbehy s otvoreným koncom, prehodeným dejom alebo bez logickej súvislosti.

K intelektuálnym hrám patria hry, ako napríklad Minútové príbehy, kde deti v skupinách dostanú od učiteľky obrázky s určitou témou (napríklad šaty, kladivo, hrebeň...). Úlohou detí je priradiť k obrázkom ďalšie predmety patriace do rovnakej skupiny (napríklad šaty – ihla, niť, látka; kladivo – píłka, vrtačka, klinec, hrebeň – sušič vlasov, nožnice, holiaci strojček...) Deti si o týchto veciach vymýšľajú krátke príbehy alebo vedú spoločný rozhovor. Existuje množstvo ďalších takýchto intelektuálnych hier, ktoré sú vhodné na využitie pri edukácii v téme Človek a jeho práca.

Didaktické hry

Didaktické hry rozvíjajú najmä rozumové schopnosti detí. Zakladajú sa na niektorej rozumovej úlohe, v riešení ktorej je zmysel a pôvab hry. (Holécyová, Klindová, Berdychová, 1966)

Didaktická hra je priamo konštruovaná tak, aby hrovou formou rozvíjala poznávacie funkcie. (Opravilová, 1988)

Takáto hra má spravidla svoju presnú metodiku a premyslené pomôcky, ktoré si pripravuje učiteľka. S pribúdajúcim vekom a skúsenosťami predkladáme deťom stále zložitejšie hračky a hrové podnety v didaktických hrách so špecifickým cieľom.

Ako príklad môžeme uviesť hru *Čo by sa stalo, keby...* Cieľom tejto hry je rozlišovať a pomenovať pracovné činnosti a jednoducho opísať ich účel. Učiteľka pri tom dáva deťom otázky, napríklad: Čo by sa stalo, keby kuchárka nenavarila obed, upratovačka neupratovala, školník neopravoval pokazené veci, nezapol kúrenie, učiteľka by tu nebola a podobne. Deti vyjadrujú, či a aké výhody alebo nevýhody by daná situácia pre bežný život priniesla a pre koho.

Pohybové hry

Pohybové hry zahrňujú veľké skupiny hier, ktorých ťažisko pôsobenia je v rozvíjaní pohybov dieťaťa.

Holécyová, Klindová, Berdychová (1966) hovoria, že tieto hry obsahujú bohatú škálu pohybov riadených pravidlami, ktorých obsah je hotový a možno ho meniť len do určitej miery podľa daných podmienok, že ich obsah býva motivovaný obrazne deťom blízkym námetom, napríklad napodobňovanie pohybu zvierat.

Napríklad obsahom hry *Kúzelné cvičenia* je práve napodobňovanie pohybu zvierat. Učiteľka kúzelnou paličkou začaruje deti na žabky, bociany, medveďa, na mačky, psy, kone, somáre, kravy, ovce, slony, hady a podobne. Detí, ktoré hneď nezaujmú správnu polohu, napríklad žaby (drep a dlane na zemi), sa dotkneme paličkou a jemne ich pritlačíme do zodpovedajúcej polohy. K tomu robia zodpovedajúce pohyby. Ako sa žaby pohybujú? Deti skáču ako žaby

a rukami sa pritom odrážajú. Ako žaby hovoria? Takto hra pokračuje. Deti môžu vyjadriť zvieratá ako chcú, ale musí to zodpovedať charakteristike zvierat.

Holéciová, Klindová, Berdychová (1966) takisto uvádzajú hry len gymnastické, ako sú napríklad súťaživé hry. Deti sa cvičia v rýchlosti, obratnosti a pohotovosti formou porovnávania výkonnosti – kto bude skôr na danej méte, kto skôr prinesie loptu, kto doskáče najskôr k čiare a podobne.

Konštruktívne hry

K rozumovému rozvoju a schopnosti dieťaťa konštruovať prispieva všetko, čo sa dá rozlične obmieňať a kombinovať, zaraďovať a dávať do vzájomných súvislostí a používať ako model situácií a vzťahov zo skutočného života. (Opravilová, 1988)

Holéciová, Klindová, Berdychová (1966) konštruktívne hry zaraďujú medzi tvorivé hry. Uvádzajú, že konštruktívna hra je priama cesta k ľudskej výrobnej činnosti, má celkom iný charakter ako úlohová hra. Rozvíja u detí dôležité vlastnosti, upriamuje ich pozornosť na techniku a výstavbu, pestuje konštruktívne návyky, organizuje a združuje v hrách detský kolektív a približuje deťom pracovnú činnosť dospelých.

Tieto hry sú síce tvorivého charakteru, no vyžadujú vedenie učiteľky. Poznáme aj konštruktívne hry s pravidlami, ako napríklad hra Stehovanie. Z kusa kartónu učiteľka vystrihne niekoľko veľkých základných tvarov (štvorec, kruh, trojuholník). Okolo okrajov urobí dierovačom alebo ostrým koncom nožníc malé otvory. Koniec povrázka alebo vlny obalíme kúskom izolepy a vytvoríme tak „ihlu“. Vhodná je i dlhá šnúrka do topánok. Ukážeme dieťaťu, ako má „šiť“, prevliekať vlnu každou dierkou. Dieťa postupuje pozdĺž okraja tvaru, kým nie je celý okraj obšitý.

Ku konštruktívnym hrám patria aj hry ako *Dráha z domina* a podobne.

4. HRAČKY A POMÔCKY

4.1 Význam hračky vo vývoji dieťaťa

Hračky sú predmety, s ktorými sa deti hrajú. Rozvíjajú senzomotorickú činnosť, rozumové schopnosti, fantáziu a tvorivosť, vzbudzujú radosť a uspokojenie, pomáhajú rozvíjať sociálne kontakty s dospelými i rovesníkmi, sprostredkujú dieťaťu svet dospelých, rozvíjajú estetické cítenie. Hračky sú nevyhnutnou súčasťou hry. (Pedagogická encyklopédia Slovenska, 1984)

Hračky sú predmety, ktoré pomáhajú dieťa uviesť do sveta dospelých nasmerovať a motivovať jeho činnosti a myslenie tak, aby sa mohlo pripraviť na život v spoločnosti, v ktorej žije. Hračkou sa stáva predmet vtedy, keď dokáže zaujať zmysly dieťaťa až v takom rozsahu, že dieťa je plne zaujaté hračkou. Hračka sa stáva výzvou pre ďalšiu aktivitu dieťaťa, začína s ňou manipulovať a prináša mu to radosť, potešenie. Takéto zoznamovanie sa s okolím umožňuje dieťaťu získavať skúsenosti, ktoré sú pre vývin najdôležitejšie. Hračku robí hračkou spontánna činnosť a samotný záujem o tento predmet.

„Aká ma byť vlastne hračka? Hračka má byť typickým reprezentantom skutočnosti – v zjednodušených tvaroch, v sýtych farbách, v zdôraznenej skutočnej mechanickej funkcii a vyrobená z trvanlivých umývateľných materiálov. Tým sa dostávame k významnému faktu: hoci je spontánna hra pre vývin dieťaťa dôležitá, nesmieme dieťa nechať celkom napospas len hračkám ako jedinému prostriedku formujúcemu jeho psychiku. Hračka musí svojou funkciou atraktívnej pomôcky správne zapadnúť do programu výchovy a pomáhať dosiahnuť vytýčený cieľ.“ (Hrbáľová, 2007, s. 39)

Je preto veľmi dôležité venovať dostatok pozornosti hračkám, ktoré deťom ponúkame, a pozorovať spôsob ich hry. Cielene podporíme vývin dieťaťa a preventívne výchovne pôsobíme proti vzniku nevhodných prejavov správania. Dieťa, ktoré nemá dostatok podnetov, nasmeruje svoju energiu neželaným smerom. Stane sa uplakaným, rozptýleným alebo útočným. Dobrá hračka zaujme ruky a myseľ dieťaťa.

Pri výbere hračky platí zlaté pravidlo: pozorovať dieťa pri hre, všímať si, ako sa hrá, s čím sa hrá, čím by sme mohli ešte viac podporiť zručnosti, ktoré si dieťa práve precvičuje, ako rozvinúť tému, ktorú práve skúma.

- Hračka má byť trvácna, estetická, bezpečná a funkčná.
- Hračka má čo najpresnejšie kopírovať vývinovú úroveň dieťaťa a rozvinúť, čo dieťa vie, ovláda, dokáže, má stavať na jeho aktuálnych záujmoch.
- Hračka má byť podľa možnosti čo najjednoduchšia, aby bola podporou fantázie, predstavivosti, tvorivosti a tým i celkovému vývinu. Približuje dieťaťu realitu tak, že mu ju sprostredkuje zjednodušenú a rozloženú na veľmi konkrétne a zrozumiteľné časti.

V hrách detí predškolského veku môžeme hračky rozdeliť na dve veľké skupiny: na hračky, ktoré si dieťa utvára samo, teda hračky vlastnej výroby (do tejto skupiny patria aj zastupujúce predmety), a hračky, ktoré dostáva hotové.

Hračky môžeme rozdeliť aj podľa spôsobu použitia na:

- *imitujúce*, k nim patria predovšetkým kópie predmetov, ktoré používajú dospelí; - *prostriedkové*, ktoré podnecujú pohybovú a rozumovú hru – športové pomôcky, skladačky a iné;
- *edukačné*, ktoré vyžadujú pomoc zo strany učiteľa, pri hre s nimi sa má dieťa niečo konkrétne naučiť – majú ciele učebný zámer.

Prostredníctvom hry s hračkou dieťa podľa Opravilovej (1988):

- Zisťuje, ako veci fungujú.

Napríklad aj prostredníctvom imitačných hračiek, či už hotových alebo vlastnej výroby. Dieťa sa napríklad pri hre s bábikou stretáva so starostlivosťou o dieťa, o domácnosť, pri hre s autíčkom zisťuje, ako to funguje v cestnej premávke, ako v obchode, čo potrebuje k svojej práci lekár, požiarnik a podobne.

- Rozvíja svoje zmysly.

Zrak a hmat prostredníctvom rozmanitosti farieb a tvarov, ktorými sa hračky vyznačujú. Tu je vhodné spomenúť rôzne stavebnice, ktoré dávajú príležitosť získať cenné zmyslové skúsenosti a možno ich využiť predovšetkým na hry, pri ktorých dieťa skladá z prvkov obraz sveta tak, ako ho samo chápe a ako mu rozumie. Ďalej pri rozvoji sluchu prostredníctvom rôznych hudobných nástrojov, ako sú napríklad Orfeove nástroje. Činnosti podporujúce zmysly a fyzickú aktivitu patria u detí medzi najobľúbenejšie.

- Učí sa hovoriť a vyjadrovať svoje myšlienky.

Veľmi obľúbenou hračkou u detí v predškolskom veku je telefón, ktorý sa dá využívať pri hrách na rôzne povolania a je pre dieťa prostriedkom, ktorým sa učí dohovoriť rýchlo a zdvorilo a vyjadrovať svoje myšlienky. Prostredníctvom rôznych obrázkových a rozprávkových príbehov, jazykových hier rozvíjame u detí predstavivosť a slovnú zásobu. Hračka poskytuje príležitosť na nadviazanie kontaktu a uľahčuje ho, prináša radosť a umožňuje vyjadriť sa aj neverbálne.

- Zvyšuje svoju obratnosť a zručnosť.

Telesná činnosť je pre každé dieťa veľmi dôležitá. Prostriedkové hračky, ako napríklad rovnovážny had, hojdacie kreslo a iné rehabilitačné zostavy pomáhajú zvyšovať záujem o pohyb, behanie, pretekánie a to, aby sa deti tešili z vlastnej sily a zdatnosti. Významnú úlohu majú aj rôzne edukačné hračky na rozvoj jemnej motoriky ako navliekacie korále, manipulačné labyrinty a podobne.

- Rozvíja a vyjadruje svoju predstavivosť a tvorivosť.

Hračka má byť podľa možnosti čo najjednoduchšia, aby bola podporou fantázií, predstavivosti, tvorivosti a tým i celkovému vývinu. Môžeme napríklad porovnať detský kufrík s náradím s plastovým autíčkom na batérie, ktoré hrá, svieti a samo sa pohybuje. Detský kufrík ponúka dieťaťu viac možností využitia, rozvíja jeho fantáziu a tvorivosť, kým autičko na baterky nemá dlhú životnosť, zaujme dieťa na krátku chvíľu, pretože násilne pôsobí na všetky zmysly súčasne, ale nerozvíja ich.

- Učí sa mnoho o sebe, o ostatných a o sebe vôbec.

Dieťa si prostredníctvom hračiek približuje okolitý svet. Pri hre je všetko jednoduchšie, poznáva samo seba, svoje vlastnosti, zručnosti a schopnosti, ale aj schopnosti a možnosti ostatných ľudí – rovesníkov, rodičov, učiteľa a podobne.

- Vyjadruje svoje pocity a potreby prirodzene.

Pri hre s hračkou je dieťa spontánne. Vyjadruje svoje pocity a potreby prirodzene. Hračka, ku ktorej sa môže dieťa pritúliť, zdôveriť sa jej, pomáha udržiavať citovú rovnováhu, pomáha prenieť sa cez nepríjemné situácie, vyrovnáť sa s pocitmi strachu, hnevu, bezmocnosti. Poskytuje príležitosť na nadviazanie kontaktu a uľahčuje ho, prináša radosť a umožňuje vyjadriť sa aj neverbálne.

- Zvyšuje svoju schopnosť sústrediť sa.

Hračka pomáha rozvíjať pozornosť a pamäť detí, hra s hračkami rozvíja tiež schopnosť sústrediť sa na súvisiacu aktivitu a nenásilnou a odľahčenou formou umožňuje deťom zafixovať si základné poznatky, s ktorými sa stretávajú v bežnom živote.

- Utvára si svoje vzťahy k druhým.

Pri hre s hračkami by mali platiť určité pravidlá. Sú to najmä pravidlá správania detí vo vzťahu k hračke. Pretože hračky v materskej škole sú spoločné pre všetky deti, nemôže si ich žiadne dieťa prisvojovať natrvalo. Deti sa učia požiadať slušne o hračky a navzájom si ich požičiavať. Ďalej sú to pravidlá vzájomného správania v hre, ktoré ovplyvňujú vzťahy medzi deťmi, napríklad dieťa sa učí správať v hre ohľaduplne a nenarušovať hru druhých, niekedy musí ustúpiť, inokedy sa ospravedlniť.

„S hrovou činnosťou úzko súvisia hračky. Sú materiálnym základom, na ktorý sa koncentruje hra. Dieťa nemusí mať veľa hračiek, Dôležité je, aby boli primerané veku, rôznorodé, funkčné, variabilné a citovo podnetné. Spoločná hra a rozhovory o hračkách i o iných veciach obohacujú rečový, sociálny a emocionálny vývin dieťaťa.“ (Podhájecká, 2008, s. 206)

5. NÁVRH INTEGROVANÉHO EDUKAČNÉHO PROJEKTU K TÉME ČLOVEK A JEHO PRÁCA

5.1 Metodika tvorby projektu

Cieľom projektu je rozvíjať poznanie v téme Človek a jeho práca prostredníctvom hry. Projekt má názov „*Let motýľa Celestína za poznaním života ľudí*“. Je to týždenný edukačný projekt zameraný na poznávanie blízkeho životného prostredia a práce ľudí okolo nás prostredníctvom motivácie, hry a citového zážitku. Je určený pre materské školy, pre vekovú skupinu 4- až 6-ročné deti. Projekt slúži ako metodická pomôcka pre učiteľky v materskej škole. Učiteľka ho môže použiť celý alebo si z neho môže vyberať to, čo je vhodné pre deti v triede, s prihliadnutím na ich aktuálnu rozvojovú úroveň a na vyváženosť riadeného a spontánneho učenia sa detí s dôrazom na zásady primeranosti a postupnosti.

Integrovaný edukačný projekt k téme Človek a jeho práca je v plnom rozsahu uvedený v ďalšej kapitole.

Pri jeho tvorbe bola použitá literatúra týchto autorov: Podhájecká (2007), Kostrub (2003), Guziová (1999), Claycombová (1996), Kempová – Waltersová (2004), Kuffnerová (2006), Rovný – Kabáčová (1988), Pausewangová (1992), Dyner (1976), Smith (1994).

Projekt je vypracovaný podľa Štátneho vzdelávacieho programu ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie. Sú tu integrované všetky tematické okruhy: Ja som, Ľudia, Príroda, Kultúra, ktoré sa tu navzájom prelínajú. Dominantným je tu však okruh Ľudia, v ktorom ide o rozvíjanie sociálnych skúseností a vzťahu ku spoločenstvu ľudí, oboznamovanie sa s pracovnými a inými aktivitami ľudí, o rozvíjaní predstáv o miestach, kde ľudia žijú a tvoria, o prostredí, v ktorom sa nachádzajú, o multikultúre, etnikách, rasách.

Tento projekt rozvíja kompetencie spracované v ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie s dôrazom na rozvoj perceptuálno-motorickej, kognitívnej a sociálno-emocionálnej oblasti.

Projekt je rozdelený na päť dní s rôznymi témami. Každý deň projektu je spracovaný v piatich bodoch.

Tematizácia obsahuje názov edukačného projektu, tému týždňa, tému dňa, tematický okruh, obsah, zameranie a východiská edukačného projektu.

Problematizácia obsahuje opis problému edukačného projektu a edukačné ciele projektu.

Edukačný harmonogram je tabuľka, v ktorej sú uvedené špecifické ciele a spracované výchovno-vzdelávacie ciele dňa. Je tu aj kolónka hra/aktivita, kde sú uvedené názvy hier k príslušnej činnosti dňa. Je tu uvedená veková kategória a metódy.

Hodnotiace kritériá určujú, čo dieťa má vedieť, čo by malo vedieť a čo by mohlo vedieť.

V *obsahovej časti projektu* je podrobne spracovaný celý deň edukácie od príchodu dieťaťa do materskej školy po jeho rozlúčku a odchod.

Počas týchto piatich dní deti sprevádza kamarát „krásny farebný motýlik/maňuška“, ktorý sa im bude denne prihovárať, bude ich chváliť, povzbudzovať, napomínať, upozorňovať, bude im pripravovať rôzne úlohy, aktivity, prekvapenia, pôjde s nimi na vychádzku i výlet a oni samy ho budú chrániť a učiť.

6. INTEGROVANÝ EDUKAČNÝ PROJEKT K TÉME ČLOVEK A JEHO PRÁCA

6.1 Výlet po našej škôlke

I. TEMATIZÁCIA

Názov edukačného projektu: **Let motýľa Celestína za poznaním života ľudí**

Téma týždňa: Človek a jeho práca

Téma dňa: Výlet po našej škôlke

Tematický okruh: Ľudia

Obsah edukačného projektu: Činnosti ľudí, s ktorými prichádzame do styku

Zameranie edukačného projektu: Rozvoj poznávania blízkeho životného prostredia a práce ľudí okolo nás

Východiská edukačného projektu: Práca ľudí je rôznorodá, zaujímavá.

Výsledky práce sú pre nás užitočné a potrebné pre život v materskej škole.

II. PROBLEMATIZÁCIA

Problém edukačného projektu: Prečo pracujú v našej materskej škole kuchárky, upratovačky, učiteľky, školník?

Prečo je práca všetkých týchto ľudí potrebná a nevyhnutná?

Opis problému: Vzhľadom na zvedavosť a prirodzenú túžbu vedíme deti k tomu, aby na základe pozorovania práce dospelých v materskej škole vedeli túto prácu pomenovať, opísať a zdôvodniť, či je potrebná a podobne.

Ciele projektu:

Rozlišovať prácu a opísať alebo napodobniť pracovné činnosti ľudí, s ktorými prichádzajú deti do styku v materskej škole, uvedomovať si užitočnosť ich práce a jej výsledky.

Pozorovať prácu a pracovné činnosti ľudí, s ktorými prichádzajú deti do styku v materskej škole.

Rozvíjať pozorovacie schopnosti.

Vyjadriť činnosti ľudí.

III. EDUKAČNÝ HARMONOGRAM

	Špecifický cieľ	Výchovno-vzdelávací cieľ	Hra/aktivita
Hry a hrové činnosti	Prejaviť sebareguláciu v hrách a iných aktivitách – konať s ohľadom na seba a druhých. Rozhodovať sa pre určitú činnosť.	-Prostredníctvom hier, hračiek, kníh výtvarných a iných pomôcok zmysluplne, efektívne využiť čas počas „voľných hier“, konať s ohľadom na seba a druhých. -Iniciovaním rozhovorov, hier, počúvaním rozprávok a piesní prejaviť sebareguláciu, utvárať schopnosť chápať, akceptovať a rešpektovať iných. -V rôznych situáciách reálne odhadovať svoje schopnosti – vedieť sa reálne rozhodnúť pre určitú činnosť, hru.	
Pohybové a relaxačné cvičenia	Ovládať základné lokomočné pohyby.	-Pri pravidelnej chôdzi v rytme hudby koordinovane pohybovať pažami.	
Edukačné aktivity (frontálne)	Orientovať sa v tesnej blízkosti domova a materskej školy. Priradiť, triediť a usporiadať predmety podľa určitých kritérií (farba, tvar, veľkosť). Komunikovať jednoduchými vetnými konštrukciami v štátnom – slovenskom jazyku a v cudzom jazyku.	- Prostredníctvom EH sa orientovať sa v priestore materskej školy. - V hre rozlišovať a pomenovať pracovné činnosti v MŠ a jednoducho opísať ich účel. - Na základe porovnávania rozlišovať tvar predmetov a usporiadať ich podľa spôsobu použitia. - Vyjadrovať myšlienky prostredníctvom jednoduchých viet v slovenskom jazyku.	Čo by sa stalo, keby... Výlet po našej škôlke
Hry a hrové činnosti (skupinové)	Kresliť, maľovať, modelovať podľa vlastnej fantázie, predstáv a na tému. Poznať, slovne opísať a umelecky stvárniť rozmanité ľudské činnosti.	- Kresliť farbičkami na výkres A3 na základe motivácie obsažnejšie a rozvinutejšie námety. - Podľa pohybov napodobňujúcich pracovné činnosti uhádnuť a dramaticky stvárniť, o akú prácu ide. - Prostredníctvom rozhovoru o obrázkoch slovne opísať ľudské činnosti.	Valec s obrázkom Hádajte, čo robíme Kto čo robí

	Špecifický cieľ	Výchovno-vzdelávací cieľ	Hra/aktivita
--	-----------------	--------------------------	--------------

<p>Pobyt vonku</p>	<p>Napodobňovať pohyb v rôznych podmienkach (s náčiním, na náradí).</p> <p>Zladiť pohybovú a hudobnú stránku v hudobno-pohybovej hre.</p>	<p>-Pri preliezaní tunelom napodobňovať pohyb v podpore drepmo.</p> <p>- Správne vystupovať a zostupovať po rebríku – striedať nohy a uchopovať sa rukami.</p> <p>-Spájať riekanku s pohybom.</p>	<p>Gazdinky</p> <p>Hra na kominára</p>
<p>Odpočinok</p>	<p>Zvládnuť sebaobslužné činnosti (obliekať sa, obúvať sa, umývať sa, čistiť si zuby atď.) a návyky správneho stolovania (jesť s príborom, udržiavať čistotu pri jedle, atď.).</p>	<p>-Pri sebaobslužných činnostiach samostatne ukladať a skladať odev, obuv a predmety osobnej potreby na určené miesto.</p> <p>-Preložiť prikrývku na ležadle a natriasť vankúš.</p>	<p>Čítanie rozprávok</p> <p>Počúvanie reprodukovanej hudby</p>
<p>Hry a hrové činnosti</p>	<p>Uplatniť aktívnu slovnú zásobu vzhľadom na obsahový kontext (zmysluplne rozprávať o svojich pocitoch, zážitkoch, dojmach).</p> <p>Poznať, slovne opísať a umelecky stvárniť rozmanité ľudské činnosti,</p>	<p>-Rozširovať slovnú zásobu o slovesá, pomenovať činnosti, ktoré ľudia vykonávajú.</p> <p>-Viesť deti k správne mu opisu vnímaných predmetov a javov.</p> <p>- Pri hre podnecovať predstavivosť symbolickým pohybovým označením a stvárnením nejakého javu – pracovnej profesie.</p> <p>-V EH upevňovať informácie, poznatky a zážitky prostredníctvom detailov z predchádzajúcej skúsenosti v danom dni.</p> <p>-Prostredníctvom námetových hier využívať prvky a faktory predchádzajúcej skúsenosti.</p>	<p>Na reportéra</p> <p>Kto čo robí</p> <p>Hry na materskú školu</p> <p>Čarovný šál</p>
<p>(stolovanie, stravovanie)</p>	<p>Zvládnuť sebaobslužné činnosti (obliekať sa, obúvať sa, umývať sa, čistiť si zuby atď.) a návyky správneho stolovania (jesť s príborom, udržiavať čistotu pri jedle, atď.).</p> <p>Vykonávať jednoduché operácie v číselnom rade od 1 do 10 (v spojitosti s manipuláciou s predmetmi alebo hračkami).</p>	<p>-Aktívne sa zapájať do prípravy stolovania a upratovania stola po jedle (odložiť použitý riad doprostred stola) a postupne vykonávať službu pri stolovaní.</p> <p>-Správne používať lyžicu a postupne celý príbor.</p> <p>- Chápať a správne používať postupne slová vedľa, medzi, vpredu, vzadu, na, vpravo, vľavo.</p>	<p>Kto kde sedí?</p> <p>Triedenie príborov</p>

Metódy: monologická, názorná, praktická, hra – motivačná, napodobovania, pochvaly, povzbudenia, hodnotenia

V. HODNOTIACE KRITÉRIÁ

1. Dieťa má:

- vedieť vymenovať, opísať a napodobniť pracovné činnosti ľudí, s ktorými prichádza do styku v materskej škole;
- **vedieť pomenovať a opísať výsledky ich práce a uvedomovať si ich užitočnosť.**

2. Dieťa by malo:

- vedieť vymenovať, opísať a na základe uvedomovania si výsledkov práce zdôvodniť ich význam a užitočnosť;
- **vedieť opísať typické znaky pozorovaných pracovných činností.**

3. Dieťa by mohlo:

- **poznať funkciu a spôsob použitia náradia a pomôcok v jednotlivých pozorovaných pracovných činnostiach dospelých v materskej škole.**

Obsahová časť projektu

Indikovaná skupina: 4- až 5-ročné deti

Hry a hrové činnosti

Edukačný priestor realizácie: trieda

Motivačná stratégia: rozhovor, diskusia

Je to čas prvého kontaktu učiteľky s dieťaťom po príchode do materskej školy. Pozdrav učiteľka sprevádza hovoreným slovom, ktorým vyjadruje radosť z toho, že dieťa prišlo „medzi nás“. Emocionálny vzťah sa vytvára a podporuje pohladením, objatím či podaním ruky. Učiteľka po privítaní v rozhovore ponúkne dieťaťu hry, čítanie rozprávok, spievanie piesní a podobne. V triede je pripravených dostatok hračiek, kníh, výtvarných a iných potrieb a pomôcok. V tomto čase si učiteľka pripraví jednotlivé centrá aktivít a didaktické materiály k hrám, ktoré budú ponúknuté počas dňa.

Tento čas slúži i na výmenu informácií medzi rodičom a učiteľom.

Didaktické materiály: maňuška, paraván, kráľovský plášť a koruna, papier, farbičky, lepiaca páska, mikrofón, obrázky ľudí v rôznych profesiách (týkajúcich sa MŠ), šál

Učiteľka začne spievať deťom pesničku „Ukladáme hračky“ a to je pre ne signál na ukončenie „voľných hier“. Posadajú si do kruhu, pozdravia pani učiteľku, pozdravia sa medzi sebou navzájom (s vyslovením pozdravu aj mena kamaráta).

Učiteľka ich zoznami s krásnym farebným motýľom (maňuškou). Začne jednoduchým rozprávaním: „Tento krásny motýlik si jedného dňa len tak lietal z kvetu na kvet a rozhodol sa, že vyletí vyššie a ďalej, aby spoznal celý svet. Ako si tak lietal, zaletel až k našej škôlke.

Vletel dnu a pozoroval, čo sa tu deje. Tak čo, deti, ukážeme mu, aká sme škôlka? Ukážeme mu dnes, ako to v našej škôlke funguje, kto tu pracuje a ako sa nám tu všetkým spolu dobre žije?“

Pokračovaním v diskusii sa podávajú návrhy „Ako by sme sa dnes mohli hrať“. Učiteľka ponúka deťom pedagogicko-didaktické aktivity, ktoré má na daný deň pripravené, ktoré sa budú realizovať v jednotlivých časových úsekoch. Môže sa tu využívať aj vyznačenie značkou na pláne triedy alebo školy. V tomto čase môže učiteľ využívať individuálne konverzovanie, využívanie otázok typu: „Čo urobíš ako prvé?“ a pod.

Kvalita rozhodnutí závisí od učiteľkou neustále stimulovaných kompetencií vyberať zaujímavé, obohacujúce a kvalitné podklady a poskytovať podnety na učenie a rozvoj.

Ponuka pedagogicko-didaktických aktivít na tento deň:

Čo by sa stalo, keby..., Výlet po našej škôlke, Valec s obrázkom, Hádajte, čo robíme, Gazdinky,

Hra na kominára, Na reportéra, Kto čo robí, Hry na materskú školu, Čarovný šál, Kto kde sedí, Triedenie príborov

Pohybové a relaxačné cvičenia

Edukačný priestor realizácie: vnútorné prostredie v materskej škole

Motivačná stratégia: rozhovor

Po plánovaní a výbere aktivít učiteľka povie deťom:

„Pozrite sa na nášho motýlika. Ako ho unavilo to naše rozhodovanie. A tak veľmi by sa chcel pozrieť, čo sa deje v škôlke za dverami tejto triedy. Pomôžeme mu rozhýbať krídelká?“ Precvičíme so všetkými deťmi pravidelnú chôdzu v rytme hudby s koordinovanými pohybmi paží.

Edukačné aktivity (frontálne)

Edukačný priestor realizácie: vnútorné prostredie v materskej škole

Motivačná stratégia: rozhovor, diskusia

„Aha, už lieta. Ideme sa s ním pozrieť do kuchyne, čo sa tam práve deje a kto tam pracuje. Utvorte dvojice a poďme za motýľom.“ Po odchode z triedy nabádame deti, aby povedali motýľovi cestu – kadiaľ sa z triedy dostaneme do kuchyne, kde je miestnosť pre upratovačky, školníka, kancelária riaditeľky, ostatné triedy a podobne. Rozhovorom a pozorovaním práce zamestnancov materskej školy učíme deti rozlišovať a pomenovať pracovné činnosti.

Pri jednotlivých zamestnaniach si všímame aj predmety a pomôcky, s ktorými sa pracuje. Porovnávame (hrnce, varechy, metly...) a rozlišujeme ich tvar a veľkosť.

Po návrate do triedy sa zahráme hru *Čo by sa stalo, keby...*

Edukačné aktivity (skupinové)

Edukačný priestor realizácie: trieda

Motivačná stratégia: Zámerné podnecovanie detí a podporovanie radosti z hry

V tomto časovom úseku sa programuje špecifický čas pre malé skupiny. Ako napovedá názov, dominantným prvkom procesu výučby bude jeho skupinová forma. Byť spolu a vzájomne na seba pôsobiť umožňuje každému jedincovi dosiahnuť viac než súčet toho, čo sú jedinci spôsobilí vykonať jednotlivo. Na základe výberu učiteľky vytvoríme 3- až 6-členné skupiny: jeden šikovný, jeden slabší, jeden priemerný a pod. Učenie sa detí v akcii je proces, v ktorého strede nie je poznanie učiteľa, ale vnútorná motivácia a (edukačný) záujem dieťaťa. Počas edukačných skupinových aktivít sa deťom prihovára „motýlik“, povzbudzuje ich a kladne hodnotí ich prácu.

Pedagogicko-didaktické aktivity v jednotlivých skupinách: *Valec s obrázkom, Hádajte čo robíme, Kto čo robí.*

Činnosti zabezpečujúce životosprávu (stolovanie, stravovanie)

Desiata

Jedna skupina (tá, v ktorej je služba) sa zahrá „na kuchárky“: pripraví stolovanie, tanieriky s desiata a deti sa podľa vlastného uváženia nadesiatujú po skupinách, príp. individuálne vzhľadom na individuálne stravovacie návyky a práve realizované hry a činnosti detí. Pri voľnejšej organizácii podávania desiater si učiteľka utvára prehľad o jedení každého prítomného dieťaťa v triede. V prípade potreby citlivo motivuje k jedeniu aj tie deti, ktoré majú v dôsledku nechutenstva tendenciu vyhnúť sa mu.

Pobyt vonku

Edukačný priestor realizácie: školský dvor

Motivačná stratégia: rozhovor, podporovanie radosti z hry vonku

Učiteľka povie deťom: „Motýlik mi práve pošepol, že by si už chcel polietieť aj vonku na školskom dvore.“

Ponúknuté pedagogicko-didaktické aktivity: *Gazdinky, Hra na kominára, voľné hry...*

Odpočinok

Rozvoj oblastí: sociálno-emocionálna

Edukačný priestor realizácie: spálňa v MŠ

Motivačná stratégia: Pri ukladaní detí na odpočinok učiteľka vytvára v triede intímnu citovú atmosféru. Jemným telesným kontaktom, napríklad pohladením, pritúlením a inými prejavmi nežnosti, (oblúbenou riekankou) spríjemňuje zaspávanie detí. V tejto atmosfére má svoje miesto rozprávanie alebo čítanie oblúbených rozprávok, spev uspávaniek alebo počúvanie reprodukovanej hudby. „Náš motýlik má už také ťažké krídelká... je unavený a zíva... pozrite sa, zavrel očičká a sníva o kvietkoch... o lúke... o slniečku...“

Hry a hrové činnosti

Edukačný priestor realizácie: trieda

Motivačná stratégia:

Učiteľka úmyselne rozširuje to, čo dieťa (alebo skupina) preukazuje používaním jazyka. Vedie rozhovory na témy, ktoré deti prednostne zaujímajú, je to čas pre hľadanie odpovedí, prečo je to tak, a nie inak. Prostredníctvom zaujímavých a príťažlivých odopoludňajších hier a záujmových činností, ktoré nasledujú po odpočinku, sa deti motivujú k radostnému očakávaniu ďalšieho nového dňa v materskej škole. Je to aj vhodný čas na vracanie sa k činnostiam, ktoré sa realizovali už od rána, so zámerom pokračovať a dokončiť ich.

Pedagogicko-didaktické aktivity v jednotlivých skupinách: *Na reportéra, Kto čo robí, Hry na materskú školu*, ale aj aktivity a činnosti realizované odopoludní. Po ukončení aktivít si učiteľka a deti sadnú a diskutujú o tom, čo robili, hodnotia svoju dnešnú činnosť. Učiteľka pomáha deťom objasňovať pojmové predstavy, ktoré vznikli zo skúseností počas aktivít. Podnecuje deti slovne uvažovať, poukazovať, opisovať a porovnávať to, čo robili počas dňa.

Pedagogicko-didaktické aktivity: *Čarovný šál*

Stolovanie, stravovanie

Edukačný priestor realizácie: trieda

Motivačná stratégia:

Učiteľka využíva v tomto čase rutinné činnosti na zabezpečenie hygieny, prípravy stolovania, poskytne im primeraný čas na obed, povzbudzuje deti, zamestnáva ich pri upratovaní a nakoniec im umožní plynulý prechod na odpočinok. Pri desiatkach a olovrantoch sa môže využívať aj servis typu kaviareň alebo mliečny bar. Je potrebné zvážiť aj hygienické, personálne a technické podmienky. Tento čas má vždy určenú hodinu, v priebehu ktorej deti spoluedia. Biorytmus je u každého dieťaťa približne rovnaký, takže čas striedania nasýtenia a hladu je približný. Práve takto je možné podnecovať u detí sebareguláciu, uľahčovať úsilie detí obslužiť sa a takto im poskytnúť príležitosť na uvažovanie (o pojmoch, priestorové prepojenia a pod.) Pedagogicko-didaktické aktivity: *Kto kde sedí, Triedenie príborov*

Hygiena

Edukačný priestor realizácie: trieda

Motivačná stratégia: rozhovor

Je to čas aj pravidelne sa opakujúcich situácií, v ktorých sa osobná hygiena uskutočňuje aj organizovane (v skupinách alebo spoločne), napr. pred každým jedlom, po obede, po určitej skupinovej činnosti (napr. práca s výtvarným a pracovným materiálom a pod.), pred pobytom vonku, po popoludňajšom odpočinku a pod.

Motýlik sa prihovára: „Aha, detičky, aké mám ušpinené a zaprášené krídelká. Môžem si taký sadnúť k stolu a obedovať? (ísť von...) Nie? A prečo?...

Odchod domov

Edukačný priestor realizácie: trieda

Motivačná stratégia: diskusia, rozhovor

V tomto čase deti odchádzajú z materskej školy a lúčia sa s ostatnými kamarátmi a s učiteľkou, vyjadrujú svoje prania a očakávania na nasledujúce dni.

Motýlik: „ Detičky, veľmi pekne vám ďakujem za dnešný deň. Bolo mi s vami krásne. Zajtra prídem určite znovu. Tešíím sa! Dovidenia!!!

6.2 Čo robia ľudia

I. TEMATIZÁCIA

Názov edukačného projektu: **Let motýľa Celestína za poznaním života ľudí**

Téma týždňa: Človek a jeho práca

Téma dňa: Čo robia ľudia

Tematický okruh: Ľudia

Obsah edukačného projektu: Činnosti ľudí, s ktorými prichádzame do styku

Zameranie edukačného projektu: Na rozvoj poznávania blízkeho životného prostredia a práce ľudí okolo nás

Východiská edukačného projektu: Práca ľudí je rôznorodá, zaujímavá.

Výsledky práce sú pre nás užitočné a potrebné pre život.

II. PROBLEMATIZÁCIA

Problém edukačného projektu: Ako pracuje krajčírka, kadernička, čašník, opravár a predavačka?

Prečo je práca všetkých týchto ľudí potrebná a nevyhnutná?

Opis problému: Vzhľadom na zvedavosť a prirodzenú túžbu vedíme deti k tomu, aby na základe pozorovania práce dospelých vedeli túto prácu pomenovať, opísať a zdôvodniť, či je potrebná a pod.

Ciele projektu:

Pozorovať prácu dospelých v najbližšom okolí a utvárať si predstavu o využití techniky v tejto práci.

Rozlišovať, pomenovať a napodobniť niektoré druhy pracovných činností a jednoducho opísať ich účel.

Pozorovať prácu a pracovné činnosti ľudí, uvedomovať si užitočnosť ich práce a jej výsledky.

Rozvíjať pozorovacie schopnosti.

Vyjadriť činnosti ľudí.

III. EDUKAČNÝ HARMONOGRAM

	Špecifický cieľ	Výchovno-vzdelávací cieľ	Hra/aktivita
Hry a hrové činnosti	Prejaviť sebareguláciu v hrách a iných aktivitách – konať s ohľadom na seba a druhých.	-Prostredníctvom hier, hračiek, kníh výtvarných a iných pomôcok zmysluplne, efektívne využiť čas „voľných hier“, konať s ohľadom na seba a druhých. -Iniciovaním rozhovorov, hier, počúvaním rozprávok a piesní prejaviť sebareguláciu, utvárať schopnosť chápať, akceptovať a rešpektovať iných. -Utvárať schopnosť chápať, akceptovať a rešpektovať iných. -Pozitívne oceňovať kamarátove schopnosti, vlastnosti, výkony.	Dieťa dňa
Pohybové a relaxačné cvičenia	Ovládať základné lokomočné pohyby.	-Chodiť v priestore voľne, vyhýbať sa a orientovať sa medzi prekážkami, meniť v chôdzi smer a dĺžku kroku.	Ideme, ideme, kadiaľ chceme
Edukačné aktivity (frontálne)	Pochopiť význam práce na základe rozmanitých pracovných činností.	-Pri pozorovaní rôznych druhov pracovných činností na exkurzii v miestnom dome služieb jednoducho opísať ich účel.	
Hry a hrové činnosti skupinové	Využívať koordináciu zraku a ruky. Držať správne grafický materiál a používať primeranú intenzitu tlaku na podložku pri používaní rôznych techník. Zhotoviť výtvary z rozmanitého materiálu vrátane odpadového, rôznymi technikami (strihať, lepiť, tvarovať materiál atď.), uplatňovať pri tom	-Prostredníctvom manipulačnej hry zlepšiť koordináciu pohybov rúk a očí a schopnosť rozpoznávať tvary. Pri strihaní jednoduchých, najmä rovných tvarov z papiera a iného (ľahko strihateľného) materiálu (s podporou, pomocou a kontrolou dospelých) bezpečne manipulovať s nožnicami. -Pri zhotovovaní výtvorov nalepovať určité tvary z papiera na podložku. -Rozvíjať priestorovú orientáciu	Stehovanie Prasiatko na peniaze Náradie pre opravárov Oblečíme bábiku

	Špecifický cieľ	Výchovno-vzdelávací cieľ	Hra/aktivita
	technickú tvorivosť.	správnym uložením tvarov v rovine.	
Pobyt vonku	Zaujať rôzne postavenia podľa pokynov.	-Striedať na zvukové signály beh a chôdzu.	Hľadaj si kamaráta
Odpočínok	Zvládnuť sebaobslužné činnosti (obliekať sa, obúvať sa, umývať sa, čistiť si zuby atď.) a návyky správneho stolovania (jesť s príborom, udržiavať čistotu pri jedle, atď.).	-Samostatne ukladať a skladať odev, obuv a predmety osobnej potreby na určené miesto. -Preložiť prikrývku na ležadle a natriať vankúš.	Čítanie rozprávky „O smelom krajčírovi“
Hry a hrové činnosti	Poznať, slovne opísať a umelecky stvárniť rozmanité ľudské činnosti. Pochopiť význam práce na základe rozmanitých pracovných činností. Komunikovať jednoduchými vetnými konštrukciami v štátnom – slovenskom jazyku a v cudzom jazyku.	-Podľa pohybov napodobňujúcich pracovné činnosti uhádnuť, o akú prácu ide, rozširovať poznatky o práci a povolaniach. -Prostredníctvom hry poznávať výrobu, vlastnosti, význam a účel hlavných častí odevu -Rozvíjať a rozširovať slovnú zásobu, pokúsiť sa dokončiť príbeh.	Hádajte, čo robíme Ako sa obliekame Minútové príbehy Hra na nákup Čarovný šál
(stolovanie, stravovanie)	Zvládnuť sebaobslužné činnosti (obliekať sa, obúvať sa, umývať sa, čistiť si zuby atď.) a návyky správneho stolovania (jesť s príborom, udržiavať čistotu pri jedle, atď.). Vykonávať jednoduché operácie v číselnom rade od 1 do 10 (v spojitosti s manipuláciou s predmetmi alebo hračkami).	-Aktívne sa zapájať do prípravy stolovania a upratovania stola po jedle (odložiť použité riady doprostred stola) a postupne vykonávať službu pri stolovaní. -Správne používať lyžicu a postupne celý príbor. -Podnecovať a rozvíjať začiatky logického myslenia. -Chápať a správne používať postupne slová vedľa, medzi, vpredu, vzadu, na, vpravo, vľavo.	Kto kde sedí? Triedenie príborov

Metódy: monologická, názorná, praktická, hra – motivačná, pomocou napodobovania, pochvaly, povzbudenia, hodnotenia

V. HODNOTIACE KRITÉRIÁ

1. Dieťa má:

Vedieť rozlišovať, opísať a napodobniť pracovné činnosti ľudí v najbližšom okolí.

Vedieť pomenovať a opísať výsledky ich práce a uvedomovať si ich užitočnosť.

2. Dieťa by malo:

Vedieť vymenovať, opísať a na základe uvedomovania si výsledkov práce zdôvodniť ich význam a užitočnosť.

Vedieť opísať typické znaky pozorovaných pracovných činností.

3. Dieťa by mohlo:

Poznať funkciu a spôsob použitia náradia a pomôcok v jednotlivých pozorovaných pracovných činnostiach dospelých v najbližšom okolí.

Opísať činnosť techniky pri práci človeka.

Obsahová časť projektu

Indikovaná skupina: 4- až 5-ročné deti

Hry a hrové činnosti

Edukačný priestor realizácie: trieda

Motivačná stratégia: rozhovor, diskusia

Je to čas prvého kontaktu učiteľky s dieťaťom po príchode do materskej školy. Pozdrav učiteľka sprevádza hovoreným slovom, ktorým vyjadruje radosť z toho, že dieťa prišlo „medzi nás“. Emocionálny vzťah sa vytvára a podporuje, pohladením, objatím či podaním ruky.

Učiteľka po privítaní v rozhovore ponúkne dieťaťu hry, čítanie rozprávok, spievanie piesní a podobne. V triede je pripravených dostatok hračiek, kníh, výtvarných a iných potrieb a pomôcok.

V tomto čase si učiteľka pripraví jednotlivé centrá aktivít a didaktické materiály k hrám, ktoré budú ponúknuté počas dňa.

Tento čas slúži i na výmenu informácií medzi rodičom a učiteľom.

Didaktické materiály:

Maňuška, farebné lístky, škatuľa, kúsky kartónu, vlna a izolepa (šnúrka do topánok), škatuľu a farebný papier alebo obrázkový časopis, nožnice, lepidlo, výkres, farebné pastelky, detské opravárenské náradie (kladivo, kliešte, skrutky, klince..), tri bábiky rozličnej veľkosti, pre každú bábiku primerane veľké šaty, jednotlivé časti detského oblečenia, obrázkový materiál s určitou témou, šál...

Učiteľka začne spievať deťom pesničku „Ukladáme hračky“ a to je pre ne signál, na ukončenie „voľných hier“. Posadajú si do kruhu, pozdravia pani učiteľku, pozdravia sa medzi sebou navzájom (s vyslovením pozdravu aj mena kamaráta).

Učiteľka a deti sa privítajú aj s krásnym farebným motýľom (maňuškou). „Ahoj, kamaráti, dnes ráno, hneď, keď vyšlo slniečko, som vyletel z mojej voňavej postielky a ponáhlal som sa k vám. Som veľmi zvedavý, čo sa tu dnes pri vás nové naučím.“

Pokračovaním v diskusii sa podávajú návrhy „Ako by sme sa dnes mohli hrať“. Učiteľka ponúka deťom pedagogicko-didaktické aktivity, ktoré má na daný deň pripravené, ktoré sa budú realizovať v jednotlivých časových úsekoch. Môže sa tu využívať aj vyznačenie značkou na pláne triedy (v jednotlivých hracích centrách). V tomto čase môže učiteľ využívať individuálne konverzovanie, využívanie otázok typu: „Čo urobíš ako prvé?“ a pod.

Kvalita rozhodnutí závisí od učiteľkou neustále stimulovaných kompetencií vyberať zaujímavé, obohacujúce a kvalitné podklady a poskytovať podnety na učenie a rozvoj.
Pedagogicko-didaktické aktivity: Dieťa dňa

Ponuka pedagogicko-didaktických aktivít na tento deň:

Dieťa dňa, Ideme, ideme, kadiaľ chceme, Stehovanie, Prasiatko na peniaze, Náradie pre opravárov, Oblečenie pre bábiku, Hľadaj si kamaráta, Hádajte, čo robíme, Ako sa obliekame, Minútové príbehy, Hra na nákup, Čarovný šál, Kto kde sedí, Triedenie príborov

Pohybové a relaxačné cvičenia

Edukačný priestor realizácie: vnútorné prostredie v materskej škole

Motivačná stratégia: metóda napodobňovania

„Pozrite sa na nášho motýlika. Nevie sa dočkať, kedy už odtiaľto vyletí. Pomôžeme mu rozhybať krídelká? Zahráme sa spolu hru *Ideme, ideme, kadiaľ chceme.*“

Pedagogicko-didaktické aktivity: *Ideme, ideme, kadiaľ chceme*

Edukačné aktivity (frontálne)

Rozvoj oblastí: perceptuálno-motorická, kognitívna a sociálno-emocionálna

Edukačný priestor realizácie: exkurzia v miestnom dome služieb

Motivačná stratégia: rozhovor

„Teraz pôjdeme do kúpeľne a na toaletu, aby sme sa pred cestou umyli, a ideme sa pozrieť, kto pracuje v dome služieb v našej obci. Utvorte dvojice a poďme do šatne za motýľom.“ Po odchode zo školy rozhovorom deťom približujeme, aké rôzne zamestnania vykonávajú dospelí. V dome služieb navštívime krajčírstvo, kaderníctvo, obchod a opravárenskú dielňu. Rozhovorom a pozorovaním práce v jednotlivých povolaniach učíme deti rozlišovať a pomenovať pracovné činnosti. Pri jednotlivých zamestnaniach si všímame aj predmety a pomôcky, s ktorými sa pracuje.

Edukačné aktivity (skupinové)

Rozvoj oblastí: perceptuálno-motorická, kognitívna a sociálno-emocionálna

Edukačný priestor realizácie: trieda

Motivačná stratégia: Zámerné podnecovanie detí a podporovanie radosti z hry

V tomto časovom úseku sa programuje špecifický čas pre malé skupiny. Ako napovedá názov, dominantným prvkom procesu výučby bude jeho skupinová forma. Byť spolu a vzájomne na seba pôsobiť umožňuje každému jedincovi dosiahnuť viac než súčet toho, čo sú jedinci spôsobilí vykonať jednotlivo. Na základe výberu učiteľky vytvoríme 3- až 6-členné skupiny: jeden šikovný, jeden slabší, jeden priemerný a pod.

Učenie sa detí v akcii je proces, v ktorého strede nie je poznanie učiteľa, ale vnútorná motivácia a (edukačný) záujem dieťaťa. Počas edukačných skupinových aktivít sa deťom prihovára „motýlik“, povzbudzuje ich a kladne hodnotí ich prácu.

Pedagogicko-didaktické aktivity v jednotlivých skupinách: *Stehovanie, Prasiatko na peniaze, Náradie pre opravárov, Oblečieme bábiku*

Činnosti zabezpečujúce životosprávu (stolovanie, stravovanie)

Desiata

Jedna skupina, tá, v ktorej je služba, sa zahrá „na kuchárky“: pripraví stolovanie, tanieriky s desiataou a deti sa podľa vlastného uváženia nadesiatujú po skupinách, príp. individuálne vzhľadom na individuálne stravovacie návyky a práve realizované hry a činnosti detí.

Pri voľnejšej organizácii podávania desiatej si učiteľka utvára prehľad o jedení každého prítomného dieťaťa v triede. V prípade potreby citlivo motivuje k jedeniu aj tie deti, ktoré majú v dôsledku nechutenstva tendenciu vyhnúť sa mu.

Pobyt vonku

Edukačný priestor realizácie: školský dvor

Motivačná stratégia: rozhovor, podporovanie radosti z hry vonku

Učiteľka povie deťom: „Deti, aha, náš motýlik je stále pri okne, pôjdeme s ním ešte trochu von na školský dvor?“

Ponúknuté pedagogicko-didaktické aktivity: *Hľadaj si kamaráta, kreslenie kriedou*

Odpočinok

Edukačný priestor realizácie: spálňa v MŠ

Motivačná stratégia: Pri ukladaní detí na odpočinok učiteľka vytvára v triede intímnu citovú atmosféru. Jemným telesným kontaktom, napríklad pohladením, pritúlením a inými prejavmi nežnosti, (oblúbenou riekankou) spríjemňuje zaspávanie detí. V tejto atmosfére má svoje miesto rozprávanie alebo čítanie oblúbených rozprávok, spev uspávaniek alebo počúvanie reprodukovanej hudby. „Náš motýlik má už také ťažké krídelká... je unavený a zíva... pozrite sa, zavrel očičká a sníva o kvietkoch... o lúke... o slniečku...“

Hry a hrové činnosti

Rozvoj oblastí: perceptuálno-motorická, kognitívna a sociálno-emocionálna

Edukačný priestor realizácie: trieda

Motivačná stratégia: Učiteľka úmyselne rozširuje to, čo dieťa (alebo skupina) preukazuje používaním jazyka. Vede rozhovory na témy, ktoré deti prednostne zaujímajú, je to čas na hľadanie odpovedí, prečo je to tak, a nie inak.

Prostredníctvom zaujímavých a príťažlivých odpoľudňajších hier a záujmových činností, ktoré nasledujú po odpočinku, sa deti motivujú k radostnému očakávaniu ďalšieho nového dňa v

materskej škole. Je to aj vhodný čas na vracanie sa k činnostiam, ktoré sa realizovali už od rána, so zámerom pokračovať a dokončiť ich.

Pedagogicko-didaktické aktivity v jednotlivých skupinách: *Hádajte, čo robíme, Ako sa obliekame, Minútové príbehy, Hra na nákup*, ale aj aktivity a činnosti realizované popoludní.

Po ukončení aktivít si učiteľka a deti sadnú a diskutujú o tom, čo robili. Učiteľka pomáha deťom objasňovať pojmové predstavy, ktoré vznikli zo skúseností počas aktivít. Podnecuje deti slovne uvažovať, poukazovať, opisovať a porovnávať to, čo robili počas dňa.

Pedagogicko-didaktické aktivity: *Čarovný šál*

Stolovanie, stravovanie

Edukačný priestor realizácie: trieda

Motivačná stratégia:

Učiteľka využíva v tomto čase rutinné činnosti na zabezpečenie hygieny, prípravy stolovania, poskytne im primeraný čas na obed, povzbudzuje deti, zamestnáva ich pri upratovaní a nakoniec im umožní plynulý prechod na odpočinok. Pri desiatach a olovrantoch sa môže využívať aj servis typu kaviareň alebo mliečny bar. Je potrebné zvážiť aj hygienické, personálne a technické podmienky.

Tento čas má vždy určenú hodinu, v priebehu ktorej deti spoluedia. Biorytmus je u každého dieťaťa približne rovnaký, takže čas striedania nasýtenia a hladu je približný. Práve takto je možné podnecovať u detí sebareguláciu, uľahčovať úsilie detí obslužiť sa a takto im poskytnúť príležitosť na uvažovanie (o pojmoch, priestorové prepojenia a pod.)

Pedagogicko-didaktické aktivity: *Kto kde sedí, Triedenie príborov*

Hygiena

Edukačný priestor realizácie: trieda

Motivačná stratégia: rozhovor

Je to čas aj pravidelne sa opakujúcich situácií, v ktorých sa osobná hygiena uskutočňuje aj organizovane (v skupinách alebo spoločne), napr. pred každým jedlom, po obede, po určitej skupinovej činnosti (napr. práca s výtvarným a pracovným materiálom a pod.), pred pobytom vonku, po popoludňajšom odpočinku a pod.

Motýlik sa prihovára: „Aha, detičky, aké mám ušpinené a zaprášené krídelká. Môžem si taký sadnúť k stolu a obedovať? (ísť von...) Nie? A prečo?...

Odchod domov

Edukačný priestor realizácie: trieda

Motivačná stratégia: diskusia, rozhovor

V tomto čase deti odchádzajú z materskej školy a lúčia sa s ostatnými kamarátmi a s učiteľkou, vyjadrujú svoje prania a očakávania na nasledujúce dni.

Motýlik: „Detičky, zajtra by som rád dozvedel niečo o vašich rodinách. Prinesiete mi ukázať fotografie vašich rodičov a príbuzných? Veľmi pekne vám ďakujem za dnešný deň. Bolo mi s vami krásne. Zajtra prídem určite znovu. Tešíím sa! Dovidenia!!!

6.3 Aj ja budem veľký/á

I. TEMATIZÁCIA

Názov edukačného projektu: **Let motýľa Celestína za poznáním života ľudí**

Téma týždňa: Človek a jeho práca

Téma dňa: **Aj ja budem veľký/á**

Tematický okruh: Ľudia

Obsah edukačného projektu: Domáce práce, profesie – rodičia, príbuzní

Zameranie edukačného projektu: Na rozvoj poznávania činností, ktorými sa zaoberajú rodičia a príbuzní doma a v zamestnaní

Východiská edukačného projektu: Práca ľudí je rôznorodá, zaujímavá.

Výsledky práce sú pre nás užitočné a potrebné pre život v materskej škole.

II. PROBLEMATIZÁCIA

Problém edukačného projektu: Aké domáce práce vykonávajú rodičia doma?

Prečo vykonávame domáce práce?

Aké majú rodičia a príbuzní zamestnanie?

Je práca dospelých v domácnosti a v zamestnaní pre rodinu potrebná?

Môžu tieto práce vykonávať aj deti?

Opis problému: Vzhľadom na zvedavosť a prirodzenú túžbu vedíme deti k tomu, aby na základe pozorovania práce dospelých doma vedeli túto prácu pomenovať, opísať a zdôvodniť, či je potrebná, a správne označiť a opísať činnosť rodičov v zamestnaní.

Ciele projektu:

Správne označovať a opísať činnosti, ktoré doma a v materskej škole uskutočňujú deti a dospelí.

Pokúsiť sa pomôcť pri jednoduchých domácich prácach.

Ak sú rodičia zamestnaní, mať predstavu, na akom pracovisku a aká je ich pracovná činnosť.

Rozvíjať pozorovacie schopnosti

Vyjadriť činnosti ľudí.

III. EDUKAČNÝ HARMONOGRAM

	Špecifický cieľ	Výchovno-vzdelávací cieľ	Hra/aktivita
Hry a hrové činnosti	<p>Uvedomovať si a uplatňovať vlastnú jedinečnosť a vlastné nápady so zreteľom na jedinečnosť iných detí v skupine.</p> <p>Prejaviť sebareguláciu v hrách a iných aktivitách – konať s ohľadom na seba a druhých.</p> <p>Rozhodovať sa pre určitú činnosť.</p>	<p>-Pri voľných hrách vedieť dať voľnosť svojej fantázii a tvorivosti bez obáv z okamžitých negatívnych reakcií ostatných</p> <p>-Prostredníctvom hier, hračiek, kníh výtvarných a iných pomôcok využiť zmysluplne, efektívne využiť čas „voľných hier“, konať s ohľadom na seba a druhých.</p> <p>-Iniciovaním rozhovorov, hier, počúvaním rozprávok a piesní prejaviť sebareguláciu, utvárať schopnosť chápať, akceptovať a rešpektovať iných</p> <p>-V rôznych situáciách reálne odhadovať svoje schopnosti – vedieť sa reálne rozhodnúť pre určitú činnosť, hru</p>	Dieťa dňa
Pohybové a relaxačné cvičenia	<p>Uplatňovať získané schopnosti v pohybovej improvizácii podľa hudby.</p>	<p>-Uplatňovať získané pohybové schopnosti v pohybovej improvizácii podľa hudby s využitím vlajúcich predmetov (stuhy, šatky, závoje a pod.).</p>	Zrkadlový tanec

	Špecifický cieľ	Výchovno-vzdelávací cieľ	Hra/aktivita
Edukačné aktivity (frontálne)	<p>Poznať a v hrách napodobniť prácu rodičov.</p> <p>Spievať v rozsahu kvinty (c1 – g1) – sexty (relatívne intonačne čisto), v prípade hudobného nadania aj v rozsahu oktávy (c1 – c2) s radosťou a primerane charakteru detskej ľudovej a umelej piesne s rôznou tematikou.</p>	<p>-Rozlišovať a pomenovať pracovné činnosti dospelých a jednoducho opísať ich účel</p> <p>-Na základe napodobňovania spievať prirodzene, primerane hlasno a plynule (s oporou o hlas učiteľky) pieseň „Melieme, melieme“</p>	Pieseň: Melieme, melieme
Hry a hrové činnosti skupinové	<p>Poznať, slovne opísať a umelecky stvárniť rozmanité ľudské činnosti.,</p> <p>Prejaviť zručnosti a praktickú tvorivosť pri vytváraní produktov z prírodnín prostredníctvom využitia rôznych pracovných a výtvarných techník.</p> <p>Priradiť, triediť a usporiadať predmety podľa určitých kritérií (farba, tvar, veľkosť).</p> <p>Kresliť, maľovať, modelovať, plošne a priestorovo zobrazovať ľudskú a zvieraciu postavu.</p>	<p>- Podľa pohybov napodobňujúcich pracovné činnosti uhádnuť, o akú prácu ide.</p> <p>-Hravo experimentovať s nazbieraným materiálom, poznávať a skúmať jeho vlastnosti a používať ho aj v iných súvislostiach (v tvorivých a konštruktívnych hrách).</p> <p>- Určovať vlastnosti daných predmetov (farba, veľkosť, tvar)</p> <p>a triediť predmety na tie, ktoré danú vlastnosť majú a na tie, ktoré ju nemajú.</p> <p>-Kresbou naznačiť charakteristické črty postavy (mama, otec, dieťa, princezná a pod.)</p>	<p>Pukancový obrázok</p> <p>Triedenie bielizne</p> <p>Postavičky zo štipcov</p> <p>Na remeselníko v</p>
Pobyt vonku	<p>Zladiť pohybovú a hudobnú stránku v hudobno-pohybovej hre.</p> <p>Dodržať pravidlá hudobno-pohybových hier.</p>	<p>-Spájať riekanku s pohybom.</p> <p>-Dodržať pravidlo v HPH: Pohotovo vybehnúť na dohovorený signál a zaujať miesto v sede roznožnom</p>	<p>Všetci na kone.</p> <p>Húsky, húsky podťe domov.</p>
Odpočinok	<p>Zvládnuť sebaobslužné činnosti (obliekať sa, obúvať sa, umývať sa, čistiť si zuby atď.) a návyky správneho stolovania (jesť s príborom, udržiavať čistotu pri jedle, atď.).</p>	<p>-Samostatne ukladať a skladať odev, obuv a predmety osobnej potreby na určené miesto.</p> <p>-Preložiť prikrývku na ležadle a natriasť vankúš.</p>	<p>čítanie rozprávok</p> <p>Počúvanie reprodukovanej hudby</p>

	Špecifický cieľ	Výchovno-vzdelávací cieľ	Hra/aktivita
Hry a hrové činnosti	Uplatniť aktívnu slovnú zásobu vzhľadom na obsahový kontext (zmysluplne rozprávať o svojich pocitoch, zážitkoch, dojmach). Zladiť pohybovú a hudobnú stránku v hudobno-pohybovej hre.	-Rozširovať slovnú zásobu o slovesá, pomenovať činnosti, ktoré ľudia vykonávajú. - Spájať riekanku s pohybom.	Na reportéra Kto čo robí Gazdinky Čarovný šál
(stravovanie)	Zvládnuť sebaobslužné činnosti (obliekať sa, obúvať sa, umývať sa, čistiť si zuby atď.) a návyky správneho stolovania (jesť s príborom, udržiavať čistotu pri jedle atď.). Vykonávať jednoduché operácie v číselnom rade od 1 do 10 (v spojitosti s manipuláciou s predmetmi alebo hračkami).	-Aktívne sa zapájať do prípravy stolovania a upratovania stola po jedle (odložiť použité riady doprostred stola)a postupne vykonávať službu pri stolovaní. -Správne používať lyžicu a postupne celý príbor - Chápať a správne používať postupne slová vedľa, medzi, vpredu, vzadu, na, vpravo, vľavo	Kto kde sedí? Triedenie príborov.

Metódy: monologická, názorná, praktická, hra – motivačná, pomocou napodobovania, pochvaly, povzbudenia, hodnotenia

V. HODNOTIACE KRITÉRIÁ:

1. Dieťa má:

Vedieť vymenovať, opísať a napodobniť pracovné činnosti, s ktorými prichádza do styku v domácnosti.

Vedieť pomenovať a opísať výsledky tejto práce a uvedomovať si jej užitočnosť.

2. Dieťa by malo:

Poznať, na akom pracovisku pracujú jeho rodičia a mať predstavu, aká je to pracovná činnosť.

Vedieť opísať výsledky práce a na základe uvedomovania si týchto výsledkov zdôvodniť ich význam a užitočnosť.

Vedieť opísať typické znaky pracovných činností v domácnosti a zamestnaní.

3. Dieťa by mohlo:

Poznať funkciu a spôsob použitia náradia a pomôcok v jednotlivých pracovných činnostiach dospelých.

Vedieť ohodnotiť význam práce pre rodinu a zdôvodniť význam práce vo všeobecnosti.

Obsahová časť projektu

Hry a hrové činnosti

Edukačný priestor realizácie: trieda

Motivačná stratégia: rozhovor, diskusia

Je to čas prvého kontaktu učiteľky s dieťaťom po príchode do materskej školy. Pozdrav učiteľka sprevádza hovoreným slovom, ktorým vyjadruje radosť z toho, že dieťa prišlo „medzi nás“. Emocionálny vzťah sa vytvára a podporuje pohladením, objatím či podaním ruky.

Učiteľka po privítaní v rozhovore ponúkne dieťaťu hry, čítanie rozprávok, spievanie piesní a podobne. V triede je pripravených dostatok hračiek, kníh, výtvarných a iných potrieb a pomôcok.

V tomto čase si učiteľka pripraví jednotlivé centrá aktivít a didaktické materiály k hrám, ktoré budú ponúknuté počas dňa.

Tento čas slúži i na výmenu informácií medzi rodičom a učiteľom.

Didaktické materiály:

Maňuška, pukance (cereálie, burizony), lepidlo, výkresy, papierové vrecúško, práškové temperové farby, oblečenie pre bábiky, alebo môžu byť aj papierové makety oblečenia, farebné pastelky, nožnice, štipce, mikrofón, šál

Učiteľka začne spievať deťom pesničku „Ukladáme hračky“ a to je pre ne signál, na ukončenie „voľných hier“. Posadajú si do kruhu, pozdravia pani učiteľku, pozdravia sa medzi sebou navzájom (s vyslovením pozdravu aj mena kamaráta).

Učiteľka zaspieva deťom novú pieseň „Melieme, melieme“. Pozdravia sa aj s novým kamarátom „krásnym farebným motýľom“ (maňuškou). Začne jednoduchým rozprávaním: „Ahoj, kamaráti. Mne sa v tejto vašej škôlke veľmi páči, ale zaujímalo by ma, odkiaľ sem prichádzate. Kde bývate, s kým, čo robíte, keď nie ste v škôlke? Ja si stále len tak lietam. Slniečko na mňa už od rána krásne svieti a ja to mám veľmi rád. Naučíte ma dnes niečo o vás a vašich rodinách?“

Pokračovaním v diskusii sa podávajú návrhy „Ako by sme sa dnes mohli hrať“. Učiteľka ponúka deťom pedagogicko-didaktické aktivity, ktoré má na daný deň pripravené, ktoré sa budú realizovať v jednotlivých časových úsekoch. Môže sa tu využívať aj vyznačenie značkou na pláne triedy alebo školy. V tomto čase môže učiteľ využívať individuálne konverzovanie, využívanie otázok typu: „Čo urobíš ako prvé?“ a pod.

Kvalita rozhodnutí závisí od učiteľkou neustále stimulovaných kompetencií vyberať zaujímavé, obohacujúce a kvalitné podklady a poskytovať podnety na učenie a rozvoj.

Pedagogicko-didaktické aktivity: Dieťa dňa

Ponuka pedagogicko-didaktických aktivít na tento deň:

Dieťa dňa, Zrkadlový tanec, Pukancový obrázok, Triedenie bielizne, Postavičky zo štipcov, Na remeselníkov, Všetci na kone, Na reportéra, Kto čo robí, Gazdinky, Čarovný šál, Kto kde sedí, Triedenie príborov

Pohybové a relaxačné cvičenia

Edukačný priestor realizácie: vnútorné prostredie v materskej škole

Motivačná stratégia: rozhovor, diskusia

Po plánovaní a výbere aktivít učiteľka povie deťom:

„Pozrite sa na nášho motýlika. Akú má dobrú náladu. Zatancujeme si s ním?“ Pustíme si rytmickú hudbu a zahráme sa na „Zrkadlový tanec“, ako obmenu môžeme pri tanci použiť stuhy, šatky, závoje a podobne.)

Edukačné aktivity (frontálne)

Edukačný priestor realizácie: vnútorné prostredie v materskej škole

Motivačná stratégia: rozhovor, diskusia

Po tejto pohybovej časti si s deťmi posadáme do kruhu, pripravíme si fotografie, ktoré si deti priniesli z domu, a vedieme s nimi diskusiu o členoch rodiny, o domácich prácach a zamestnaniach, ktoré vykonávajú ich rodičia. Pri jednotlivých činnostiach sa zameriavame aj na predmety a pomôcky, s ktorými sa pracuje.

Po tejto diskusii si zaspievame spoločne novú pieseň *Melieme, melieme*.

Edukačné aktivity (skupinové)

Edukačný priestor realizácie: trieda

Motivačná stratégia: Zámerné podnecovanie detí a podporovanie radosti z hry.

V tomto časovom úseku sa programuje špecifický čas pre malé skupiny. Ako napovedá názov, dominantným prvkom procesu výučby bude jeho skupinová forma. Byť spolu a vzájomne na seba pôsobiť umožňuje každému jedincovi dosiahnuť viac než súčet toho, čo sú jedinci spôsobilí vykonať jednotlivo. Na základe výberu učiteľky vytvoríme 3- až 6-členné skupiny: jeden šikovný, jeden slabší, jeden priemerný a pod.

Učenie sa detí v akcii je proces, v ktorého strede nie je poznanie učiteľa, ale vnútorná motivácia a (edukačný) záujem dieťaťa. Počas edukačných skupinových aktivít sa deťom prihovára „motýlik“, povzbudzuje ich a kladne hodnotí ich prácu.

Pedagogicko-didaktické aktivity v jednotlivých skupinách: *Pukancový obrázok, Triedenie bielizne, Postavičky zo štipcov, Na remeselníkov*

Činnosti zabezpečujúce životosprávu (stolovanie, stravovanie)

Desiata

Skupina, v ktorej je služba, sa zahrá „na kuchárky“: pripraví stolovanie, tanieriky s desiadou a deti sa podľa vlastného uváženia nadesiatujú po skupinách, príp. individuálne vzhľadom na individuálne stravovacie návyky a práve realizované hry a činnosti detí. Pri voľnejšej organizácii podávania desiatej si učiteľka utvára prehľad o jedení každého prítomného dieťaťa v triede. V prípade potreby citlivo motivuje k jedeniu aj tie deti, ktoré majú v dôsledku nechutenstva tendenciu vyhnúť sa mu.

Pobyt vonku

Edukačný priestor realizácie: školský dvor

Motivačná stratégia: rozhovor, podporovanie radosti z hry vonku.

Učiteľka povie deťom: „Motýlik mi práve pošepol, že by si už chcel polietieť aj vonku na školskom dvore.“

Ponúknuté pedagogicko-didaktické aktivity: *Všetci na kone, Húsky, húsky podťe domov, voľné hry...*

Odpočinok

Edukačný priestor realizácie: spálňa v MŠ

Motivačná stratégia: Pri ukladaní detí na odpočinok učiteľka vytvára v triede intímnu citovú atmosféru. Jemným telesným kontaktom, napríklad pohladením, pritúlením a inými prejavmi nežnosti (obľúbenou riekankou) spríjemňuje zaspávanie detí. V tejto atmosfére má svoje

miesto rozprávanie alebo čítanie obľúbených rozprávok, spev uspávaniek alebo počúvanie reprodukovanej hudby.

„Náš motýlik má už také ťažké krídelká... je unavený a zívá... pozrite sa, zavrel očičká a sníva o kvietkoch... o lúke... o slniečku...“

Hry a hrové činnosti

Edukačný priestor realizácie: trieda

Motivačná stratégia:

Učiteľka úmyselne rozširuje to, čo dieťa (alebo skupina) preukazuje používaním jazyka. Vede rozhovory na témy, ktoré deti prednostne zaujímajú, je to čas pre hľadanie odpovedí, prečo je to tak, a nie inak. Prostredníctvom zaujímavých a prítlačlivých odpoľudňajších hier a záujmových činností, ktoré nasledujú po odpočinku, sa deti motivujú k radostnému očakávaniu ďalšieho nového dňa v materskej škole. Je to aj vhodný čas na vracanie sa k činnostiam, ktoré sa realizovali už od rána, so zámerom pokračovať a dokončiť ich.

Pedagogicko-didaktické aktivity v jednotlivých skupinách: *Na reportéra, Kto čo robí, Gazdinky*, ale aj aktivity a činnosti realizované popoludní

Po ukončení aktivít si učiteľka a deti si sadnú a diskutujú o tom, čo robili. Učiteľka tu pomáha deťom objasňovať pojmové predstavy, ktoré vznikli zo skúseností počas aktivít. Podnecuje deti slovne uvažovať, poukazovať, opisovať a porovnávať to, čo robili počas dňa.

Pedagogicko-didaktické aktivity: *Čarovný šál*

Stolovanie, stravovanie

Edukačný priestor realizácie: trieda

Motivačná stratégia:

Učiteľka využíva v tomto čase rutinné činnosti na zabezpečenie hygieny, prípravy stolovania, poskytne im primeraný čas na obed, povzbudzuje deti, zamestnáva ich pri upratovaní a nakoniec im umožní plynulý prechod na odpočinok. Pri desiatach a olovrantoch sa môže využívať aj servis typu kaviareň alebo mliečny bar. Je potrebné zvážiť aj hygienické, personálne a technické podmienky.

Tento čas má vždy určenú hodinu, v priebehu ktorej deti jedia spolu. Biorytmus je u každého dieťaťa približne rovnaký, takže čas striedania nasýtenia a hladu je približný. Práve takto je možné podnecovať u detí sebareguláciu, uľahčovať úsilie detí obslužiť sa a takto im poskytnúť príležitosť na uvažovanie (o pojmoch, priestorové prepojenia a pod.)

Pedagogicko-didaktické aktivity: *Kto kde sedí, Triedenie príborov*

Hygiena

Edukačný priestor realizácie: trieda

Motivačná stratégia: rozhovor

Je to čas aj pravidelne sa opakujúcich situácií, v ktorých sa osobná hygiena uskutočňuje aj organizovane (v skupinách alebo spoločne), napr. pred každým jedlom, po obede, po určitej skupinovej činnosti (napr. práca s výtvarným a pracovným materiálom a pod.), pred pobytom vonku, po popoludňajšom odpočinku a pod.

Motýlik sa prihovára: „Aha detičky, aké mám ušpinené a zaprášené krídelká. Môžem si taký sadnúť k stolu a obedovať? (ísť von...) Nie? A prečo?...

Odchod domov

Edukačný priestor realizácie: trieda

Motivačná stratégia: diskusia, rozhovor

V tomto čase deti odchádzajú z materskej školy a lúčia sa s ostatnými kamarátmi a s učiteľkou, vyjadrujú svoje priania a očakávania na nasledujúce dni.

Motýlik: „Detičky veľmi pekne vám ďakujem za dnešný deň. Bolo mi s vami krásne. Zajtra prídem určite znovu. Tešíím sa! Dovidenia!!!

6.4 Som tu v bezpečí a som zdravý ako buk

I. TEMATIZÁCIA

Názov edukačného projektu: **Let motýľa Celestína za poznaním života ľudí**

Téma týždňa: Človek a jeho práca

Téma dňa: **Som tu v bezpečí a som zdravý ako buk**

Tematický okruh: Ľudia

Obsah edukačného projektu: Zamestnania, ktoré zabezpečujú našu bezpečnosť a zdravie

Zameranie edukačného projektu: Na rozvoj poznávania činností, ktoré sú spojené s ochranou zdravia a zabezpečením bezpečnosti v našom okolí.

Východiská edukačného projektu: Práca ľudí je rôznorodá, zaujímavá.

Výsledky práce sú pre nás užitočné a potrebné pre život v materskej škole.

II. PROBLEMATIZÁCIA

Problém edukačného projektu: Ľudia s akým zamestnaním zabezpečujú našu bezpečnosť?

Kto sa stará o naše zdravie?

Prečo sú tieto zamestnania potrebné?

Opis problému: Vzhľadom na zvedavosť a prirodzenú túžbu vedíme deti k tomu, aby na základe pozorovania práce dospelých vedeli túto prácu pomenovať, opísať a zdôvodniť, či je potrebná, a správne označiť a opísať činnosť v danom zamestnaní.

Ciele projektu:

Posilňovať starostlivosť o vlastné zdravie, orientovať sa vo vlastných telesných pocitoch, postupne si uvedomovať aktuálny zdravotný stav a intuitívne rozlišovať stav zdravia a stav choroby u seba a iných.

Utvárať schopnosť ochrany pred chorobami a úrazmi, napríklad dodržať určité zásady a chrániť sa pred prechladnutím, zvyšovať bezpečnosť prostredníctvom primeranej ostražitosti.

Správne označovať a opísať prácu policajta, požiarnika, vojaka.

Rozlišovať prácu lekára a zdravotnej sestry, vedieť vymenovať niektoré zdravotnícke potreby. Hovoriť o svojich pocitoch z návštevy lekára a postupne vnímať pomoc lekárskej starostlivosti pri uzdravení.

Rozvíjať pozorovacie schopnosti.

Vyjadriť činnosti ľudí.

III. EDUKAČNÝ HARMONOGRAM

	Špecifický cieľ	Výchovno-vzdelávací cieľ	Hra/aktivita
Hry a hrové činnosti	<p>Prejaviť sebareguláciu v hrách a iných aktivitách – konať s ohľadom na seba a druhých.</p> <p>Rozhodovať sa pre určitú činnosť.</p> <p>Hodnotiť svoje vlastné schopnosti v rôznych činnostiach.</p>	<p>-Prostredníctvom hier, hračiek, kníh výtvarných a iných pomôcok zmysluplne a efektívne využiť čas „voľných hier“, konať s ohľadom na seba a druhých.</p> <p>-Iniciovaním rozhovorov, hier, počúvaním rozprávok a piesní prejaviť sebareguláciu, utvárať schopnosť chápať, akceptovať a rešpektovať iných.</p> <p>-V rôznych situáciách reálne odhadovať svoje schopnosti – vedieť sa reálne rozhodnúť pre určitú činnosť, hru.</p> <p>-Prejaviť samostatnú aktivitu v hrách a činnostiach a hodnotiť svoje schopnosti</p>	Dieťa dňa
Pohybové a relaxačné cvičenia	Ovládať základné lokomočné pohyby.	-Postupne uplatňovať poskoky znožné.	Skácte ku mne, bežte ku mne
Edukačné aktivity (frontálne)	<p>Pochopiť význam práce na základe rozmanitých pracovných činností.</p> <p>Komunikovať jednoduchými vetnými konštrukciami v štátnom – slovenskom jazyku a v cudzom jazyku.</p>	<p>-Prostredníctvom hry rozlišovať a pomenovať pracovné činnosti záchranárov a jednoducho opísať ich účel.</p> <p>- Pri návšteve policajta, požiarnika komunikovať jednoduchými vetami, vyjadrovať svoje myšlienky.</p>	Nosidlá z prestieradla Návšteva policajta a požiarnika
Hry a hrové skupinové činnosti	<p>Prejaviť záujem o knihy, písmená, číslice, orientovať sa v knihách.</p> <p>Poznať, slovne opísať a umelecky stvárniť rozmanité ľudské činnosti.</p> <p>Zhotoviť výtvary zo skladačiek a stavebníc z rôzneho materiálu postupne od väčších dielcov až po drobné dieliky podľa vlastnej fantázie a podľa</p>	<p>-Pozerať si obrázkové umelecko-náučné knihy a postupne sa v nich spoľahlivo orientovať.</p> <p>-Podľa pohybov napodobňujúcich pracovné činnosti uhádnuť, o akú prácu ide.</p> <p>-Zostavovať rôzne obrazce v rovine a stavby z kociek v priestore podľa vlastnej fantázie i podľa predlohy.</p> <p>- Na základe citovej motivácie a vlastného úsilia kresliť postupne dokonalejší grafický typ postavy človeka v určitej dejovej súvislosti.</p>	<p>Beztextové leporelo</p> <p>Hádajte, čo robíme</p> <p>Freska</p> <p>Stavby z kociek</p>

	Špecifický cieľ	Výchovno-vzdelávací cieľ	Hra/aktivita
	predlohy. Kresliť, maľovať, modelovať podľa vlastnej fantázie, predstáv a na tému.		
Pobyť vonku	Ovládať základné lokomočné pohyby. Pochopiť význam práce na základe rozmanitých pracovných činností.	-Hádzať horným oblúkom na vysoký cieľ -Pozorovať prácu dospelých v zdravotnom stredisku a utvárať si predstavu o využití techniky v tejto práci.	Na vojakov Vychádzka k zdravotnému stredisku
Odpočínok	Zvládnuť sebaobslužné činnosti (obliekať sa, obúvať sa, umývať sa, čistiť si zuby atď.) a návyky správneho stolovania (jesť s príborom, udržiavať čistotu pri jedle, atď.).	-Samostatne ukladať a skladať odev, obuv a predmety osobnej potreby na určené miesto. -Preložiť prikrývku na ležadle a natriasť vankúš.	čítanie rozprávok počúvanie reprodukovanej hudby
Hry a hrové činnosti	Uplatniť aktívnu slovnú zásobu vzhľadom na obsahový kontext (zmysluplne rozprávať o svojich pocitoch, zážitkoch, dojmoch). Zaujať pozitívne a empatické postoje k chorým, osobám so zdravotným postihnutím, starým ľuďom, k multikultúrnej a socioeconomickej rozmanitosti ľudstva. Zapojiť sa do skupinovej hry a vedieť spolupracovať v nej, Začať, rozvíjať a dokončiť hru.	-Rozširovať slovnú zásobu o slovesá, pomenovať činnosti, ktoré ľudia vykonávajú. -V námetovej hre vyjadriť slovne svoje postoje v situácii, keď je potrebná pomoc iným. - Zapájať sa do hier a činností a realizovať sa v nich na základe potrieb, záujmov a motivácie. - V spontánnej hre prejavovať primeranú spokojnosť s vlastným výkonom v určitej činnosti.	Hry na policajtov, požiarnikov Hry na nemocnicu, zubára, lekára Kto čo robí Čo by sa stalo, keby...? Čarovný šál

	Špecifický cieľ	Výchovno-vzdelávací cieľ	Hra/aktivita
(stolovanie, stravovanie)	Zvládnuť sebaobslužné činnosti (obliekať sa, obúvať sa, umývať sa, čistiť si zuby atď.) a návyky správneho stolovania (jesť s príborom, udržiavať čistotu pri jedle, atď.).	-Aktívne sa zapájať do prípravy stolovania a upratovania stola po jedle (odložiť použité riady doprostred stola) a postupne vykonávať službu pri stolovaní. -Správne používať lyžicu a postupne celý príbor. -Podnecovať a rozvíjať začiatky logického myslenia. -Chápať a správne používať postupne slová vedľa, medzi, vpredu, vzadu, na, vpravo, vľavo.	Kto kde sedí? Triedenie príborov

Metódy: Monologická, názorná, praktická, hra – motivačná, pomocou napodobovania, pochvaly, povzbudenía, hodnotenia

V. HODNOTIACE KRITÉRIÁ:

1. Dieťa má:

Vedieť vymenovať, opísať a napodobniť pracovné činnosti zabezpečujúce ochranu zdravia a bezpečnosti v spoločnosti.

Vedieť pomenovať a opísať výsledky tejto práce a uvedomovať si jej užitočnosť.

2. Dieťa by malo:

Vedieť, kde sa tieto zamestnania vykonávajú a mať predstavu, aká je to pracovná činnosť.

Vedieť opísať výsledky práce a na základe uvedomovania si týchto výsledkov zdôvodniť ich význam a užitočnosť.

Vedieť opísať typické znaky pracovných činností v zamestnaniach zabezpečujúcich ochranu zdravia a bezpečnosti v spoločnosti.

3. Dieťa by mohlo:

Poznať funkciu a spôsob použitia náradia a pomôcok v jednotlivých pracovných činnostiach dospelých.

Vedieť ohodnotiť význam práce pre rodinu a zdôvodniť význam práce vo všeobecnosti.

Obsahová časť projektu

Hry a hrové činnosti

Edukačný priestor realizácie: trieda

Motivačná stratégia: rozhovor, diskusia

Je to čas prvého kontaktu učiteľky s dieťaťom po príchode do materskej školy. Pozdrav učiteľka sprevádza hovoreným slovom, ktorým vyjadruje radosť z toho, že dieťa prišlo „medzi nás“. Emocionálny vzťah sa vytvára a podporuje pohladením, objatím či podaním ruky. Učiteľka po privítaní v rozhovore ponúkne dieťaťu hry, čítanie rozprávok, spievanie piesní a podobne. V triede je pripravených dostatok hračiek, kníh, výtvarných a iných potrieb a pomôcok. V tomto čase si učiteľka pripraví jednotlivé centrá aktivít, a didaktické materiály k hrám, ktoré budú ponúknuté počas dňa. Tento čas slúži i na výmenu informácií medzi rodičom a učiteľom.

Didaktické materiály:

maňuška, paraván, kráľovský plášť a koruna, biely baliaci papier, voskové ceruzky, špagát, nožnice, špendlíky (alebo pripínáčky), drevené kocky, obrázky ľudí v rôznych profesiách, šál, jedno veľké pevné prestieradlo alebo prikrývka, dva malé koberčeky

Učiteľka začne spievať deťom pesničku „Ukladáme hračky“ a to je pre ne signál na ukončenie „voľných hier“. Posadajú si do kruhu, pozdravia pani učiteľku, pozdravia sa medzi sebou navzájom (s vyslovením pozdravu aj mena kamaráta).

Pozdravia sa aj s novým kamarátom „krásnym farebným motýľom“ (maňuškou). Začne jednoduchým rozprávaním: „Ahoj, kamaráti. Dnes sa cítim výborne. Som zdraví ako buk a tu medzi vami v škôlke mi nič nehrozí – cítim sa bezpečne. A vy? Cítite sa tiež takto? Prečo je to tak? Kto vám pomôže, ak vás niečo bolí alebo sa deje niečo, s čím si sami neviete poradiť alebo sa niečoho bojíte?“ Pokračovaním v diskusii sa podávajú návrhy „Ako by sme sa dnes mohli hrať“. Učiteľka ponúka deťom pedagogicko-didaktické aktivity, ktoré má na daný deň pripravené, ktoré sa budú realizovať v jednotlivých časových úsekoch. Môže sa tu využívať aj vyznačenie značkou na pláne triedy alebo školy. V tomto čase môže učiteľ využívať individuálne konverzovanie, využívanie otázok typu: „Čo urobíš ako prvé?“ a pod.

Kvalita rozhodnutí závisí od učiteľkou neustále stimulovaných kompetencií vyberať zaujímavé, obohacujúce a kvalitné podklady a poskytovať podnety na učenie a rozvoj.

Pedagogicko-didaktické aktivity: Dieťa dňa

Ponuka pedagogicko-didaktických aktivít na tento deň:

Dieťa dňa, Nosidlá z prestieradla, Čo by sa stalo, keby..., Skáčte ku mne, poďte ku mne!, Freska, Na vojakov, Hry na policajtov, požiarnikov, Hry na nemocnicu, zubára, lekára..., Kto čo robí, Čarovný šál, Kto kde sedí, Triedenie príborov

Pohybové a relaxačné cvičenia

Edukačný priestor realizácie: vnútorné prostredie v materskej škole

Motivačná stratégia: rozhovor, diskusia

Po plánovaní a výbere aktivít učiteľka povie deťom:

„Deti, dnes sa s naším motýlikom najprv tiež trochu rozhýbeme, aby sa nám lepšie pracovalo a hralo. Zahrajme si hru *Skáčte ku mne, poďte ku mne.*“

Edukačné aktivity (frontálne)

Edukačný priestor realizácie: vnútorné prostredie v materskej škole

Motivačná stratégia: rozhovor, diskusia

Po tejto pohybovej časti si s deťmi posadáme do kruhu a motýlik začne deťom rozprávať príbeh: „Raz, bolo to v Motýľích horách, sa kozička Penelopa pozerala na televíziu, keď náhle ucítila dym. „To nie je možné! Veď v dome určite horí!“ Penelopa sa zľakla. Bežala dolu po schodoch, aby sa dostala von, ale zrazu spadla a poranila sa. Nemohla sa postaviť na nohy, takže nemohla ani opustiť dom. Anička s Janičkom uvideli dym a zavolali hasičov. Hneď ako sa dostali na miesto, hasiči uvideli Penelopu, položili ju na prikrývku a vyniesli ju z domu. A tým sa to skončilo.“ Oznamujeme deťom, že sa pokúsime o podobnú záchrannú akciu.

Túto hru sa deti hrajú asi 15 min. Potom prichádzajú na návštevu požiarnika a policajta a vedú s deťmi diskusiu na danú tému.

Pedagogicko-didaktické aktivity: Nosidlá z prestieradla, Návšteva policajta a požiarnika

Edukačné aktivity (skupinové)

Edukačný priestor realizácie: trieda

Motivačná stratégia: Zámerné podnecovanie detí a podporovanie radosti z hry.

V tomto časovom úseku sa programuje špecifický čas pre malé skupiny. Ako napovedá názov, dominantným prvkom procesu výučby bude jeho skupinová forma. Byť spolu a vzájomne na seba pôsobiť umožňuje každému jedincovi dosiahnuť viac než súčet toho, čo sú 7 jedinci spôsobilí vykonať jednotlivo. Na základe výberu učiteľky vytvoríme 3- až 6-členné

skupiny: jeden šikovný, jeden slabší, jeden priemerný a pod. Učenie sa detí v akcii je proces, v ktorého strede nie je poznanie učiteľa, ale vnútorná motivácia a (edukačný) záujem dieťaťa. Počas edukačných skupinových aktivít sa deťom prihovára „motýlik“, povzbudzuje ich a kladne hodnotí ich prácu.

Pedagogicko-didaktické aktivity v jednotlivých skupinách: *Beztextové leporelo, Hádajte, čo robíme, Freska, Stavby z kociek*

Činnosti zabezpečujúce životosprávu (stolovanie, stravovanie)

Desiata

Skupina, v ktorej je služba, sa zahrá „na kuchárky“: pripraví stolovanie, tanieriky s desiadou a deti sa podľa vlastného uváženia nadesiatujú po skupinách, príp. individuálne vzhľadom na individuálne stravovacie návyky a práve realizované hry a činnosti detí. Pri voľnejšej organizácii podávania desiatej si učiteľka utvára prehľad o jedení každého prítomného dieťaťa v triede. V prípade potreby citlivo motivuje k jedeniu aj tie deti, ktoré majú v dôsledku nechutenstva tendenciu vyhnúť sa mu.

Pobyť vonku

Edukačný priestor realizácie: školský dvor, vychádzka k zdravotnému stredisku

Motivačná stratégia: rozhovor, podporovanie radosti z hry vonku

Učiteľka povie deťom (prostredníctvom maňušky): „Deti, poďme von! Ja by som chcel vedieť, kto vám pomôže, ak vás bolí bruško alebo vás trápi nejaká choroba. Lebo aj mňa minule bolelo bruško, keď som to s maškrtami prehnal, a nevedel som, na koho sa mám obrátiť.“

Ponúknuté pedagogicko-didaktické aktivity: *Na vojakov, Vychádzka k zdravotnému stredisku*

Odpčinok

Edukačný priestor realizácie: spálňa v MŠ

Motivačná stratégia: Pri ukladaní detí na odpočinok učiteľka vytvára v triede intímnu citovú atmosféru. Jemným telesným kontaktom, napríklad pohladením, pritúlením a inými prejavmi nežnosti, (oblúbenou riekankou) spríjemňuje zaspávanie detí. V tejto atmosfére má svoje miesto rozprávanie alebo čítanie oblúbených rozprávok, spev uspávaniek alebo počúvanie reprodukovanej hudby.

„Náš motýlik má už také ťažké krídelká... je unavený a zívá... pozrite sa, zavrel očičká a sníva o kvietkoch... o lúke... o slniečku....“

Hry a hrové činnosti

Edukačný priestor realizácie: trieda

Motivačná stratégia: Učiteľka úmyselne rozširuje to, čo dieťa (alebo skupina) preukazuje používaním jazyka. Vede rozhovory na témy, ktoré deti prednostne zaujímajú, je to čas na hľadanie odpovedí prečo je to tak, a nie inak. Prostredníctvom zaujímavých a príťažlivých odpoľudňajších hier a záujmových činností, ktoré nasledujú po odpočinku, sa deti motivujú k radostnému očakávaniu ďalšieho nového dňa v materskej škole. Je to aj vhodný čas na vracanie sa k činnostiam, ktoré sa realizovali už od rána, so zámerom pokračovať a dokončiť ich.

Pedagogicko-didaktické aktivity v jednotlivých skupinách: *Hry na policajtov, požiarnikov..., Hry na nemocnicu, zubára, lekára..., Kto čo robí, Na reportéra, Gazdinky*, ale aj aktivity a činnosti realizované popoludní.

Po ukončení aktivít si učiteľka a deti sadnú a diskutujú o tom, čo robili. Učiteľka tu pomáha deťom objasňovať pojmové predstavy, ktoré vznikli zo skúseností počas aktivít. Podnecuje deti slovné uvažovať, poukazovať, opisovať a porovnávať to, čo robili počas dňa.

Pedagogicko-didaktické aktivity: *Čarovný šál*

Stolovanie, stravovanie

Edukačný priestor realizácie: trieda

Motivačná stratégia:

Učiteľka využíva v tomto čase rutinné činnosti na zabezpečenie hygieny, prípravy stolovania, poskytne im primeraný čas na obed, povzbudzuje deti, zamestnáva ich pri upratovaní a nakoniec im umožní plynulý prechod na odpočinok. Pri desiatach a olovrantoch sa môže využívať aj servis typu kaviareň alebo mliečny bar. Je potrebné zvážiť aj hygienické, personálne a technické podmienky. Tento čas má vždy určenú hodinu, počas ktorej deti spolu jedia. Biorytmus je u každého dieťaťa približne rovnaký, takže čas striedania nasýtenia a hladu je približný. Práve takto je možné podnecovať u detí sebareguláciu, uľahčovať úsilie detí obslúžiť sa a takto im poskytnúť príležitosti na uvažovanie (o pojmoch, priestorové prepojenia a pod.) Pedagogicko-didaktické aktivity: *Kto kde sedí, Triedenie príborov*

Hygiena

Edukačný priestor realizácie: trieda

Motivačná stratégia: rozhovor

Je to čas aj pravidelne sa opakujúcich situácií, v ktorých sa osobná hygiena uskutočňuje aj organizovane (v skupinách alebo spoločne), napr. pred každým jedlom, po obede, po určitej skupinovej činnosti (napr. práca s výtvarným a pracovným materiálom a pod.), pred pobytom vonku, po popoludňajšom odpočinku a pod. Motýlik sa prihovára: „Aha, detičky, aké mám ušpinené a zaprášené krídelká. Môžem si taký sadnúť k stolu a obedovať? (ísť von...) Nie? A prečo?...

Odchod domov

Edukačný priestor realizácie: trieda

Motivačná stratégia: diskusia, rozhovor

V tomto čase deti odchádzajú z materskej školy a lúčia sa s ostatnými kamarátmi a s učiteľkou, vyjadrujú svoje priania a očakávania na nasledujúce dni. Motýlik: „Detičky, veľmi pekne vám ďakujem za dnešný deň. Bolo mi s vami krásne. Zajtra prídem určite znovu. Tešíím sa! Dovozenia!!!

6.5 Nasadať, držte sa pevne a ideme

I. TEMATIZÁCIA

Názov edukačného projektu: **Let motýľa Celestína za poznaním života ľudí**

Téma týždňa: Človek a jeho práca

Téma dňa: **Nasadať, držte sa pevne a ideme...**

Tematický okruh: Ľudia

Obsah edukačného projektu: Zamestnania, ktoré zabezpečujú dopravu a prepravu ľudí

Zameranie edukačného projektu: Na rozvoj poznávania činností, ktoré sú spojené s dopravou a prepravou osôb.

Východiská edukačného projektu: Práca ľudí je rôznorodá, zaujímavá.

Výsledky práce sú pre nás užitočné a potrebné pre život na zemi.

II. PROBLEMATIZÁCIA

Problém edukačného projektu: Ľudia s akým zamestnaním zabezpečujú dopravu a prepravu?

Aké dopravné prostriedky poznáme?

Prečo sú tieto zamestnania potrebné?

Opis problému: Vzhľadom na zvedavosť a prirodzenú túžbu vedíme deti k tomu, aby na základe pozorovania práce dospelých vedeli túto prácu pomenovať, opísať a zdôvodniť, či je potrebná, a správne označiť a opísať činnosť v danom zamestnaní.

Ciele projektu:

- Prakticky uplatňovať zásady kultúrneho a ohľaduplného správania v dopravných prostriedkoch (najmä pri nastupovaní, vystupovaní a počas jazdy).
- Určiť, pomenovať, príp. vyhľadať dopravné prostriedky a jednoducho opísať ich účel, najmä bezprostredne pozorovaných.
- Určiť a pomenovať základné dopravné prostriedky – auto, vlak, lietadlo a utvárať si predstavu o spôsobe, akým sa pohybujú tieto dopravné prostriedky, príp. jednoducho opísať tento pohyb (napr. auto má kolesá a jazdí po ceste; vlak po koľajniciach; lietadlo má krídla a lieta hore vo vzduchu) a pod.
- Znázorňovať rôzne druhy dopravných prostriedkov (napr. rôzne druhy moderných osobných áut, autobus, motorka, terénne vozidlá, rôzne druhy nákladných áut, požiarnické a policajné auto, sanitka, vlak, lietadlo, raketa, loď) a známych strojov (žeriav, vyklápač a pod.).
- Rozvíjať pozorovacie schopnosti.
- Vyjadriť činnosti ľudí.

III. EDUKAČNÝ HARMONOGRAM

	Špecifický cieľ	Výchovno-vzdelávací cieľ	Hra/aktivita
Hry a hrové činnosti	<p>Prejaviť samostatnú aktivitu, stálejšie záujmy a túžbu dosiahnuť istý cieľ v rôznych činnostiach.</p> <p>Podporovať detskú sebareguláciu a tým deťom poskytnúť skutočnú moc, aby vykonávali rozhodnutia o tom, čo sa uskutoční v triede.</p>	<p>-Prostredníctvom hier, hračiek, kníh výtvarných a iných pomôcok zmysluplne, efektívne využiť čas „voľných hier“.</p> <p>-Iniciovať rozhovory, hry, čítanie rozprávok, spievanie piesní a pod.</p> <p>-Pripraviť centrá aktivít a didaktický materiál.</p> <p>-Utvárať schopnosť chápať, akceptovať a rešpektovať iných.</p> <p>-Pozitívne oceňovať kamarátove schopnosti, vlastnosti, výkony.</p> <p>- Rozvíjať určité kompetencie, ako sústredene počúvať, hovoriť a diskutovať, očakávať, logicky usporiadať poradie činov, produkovať nápady, rozhodovať sa.</p> <p>-Podporovať túžbu po poznaní.</p>	Dieťa dňa
Pohybové a relaxačné cvičenia		-Postupne uplatňovať rôzne druhy skokov a chôdze s využitím celého tela.	Kúzelné cvičenia
Edukačné aktivity (frontálne)	Osvojovať si rôzne spôsoby oboznamovania sa s dopravnými prostriedkami a prácou ľudí.	<p>-Rozlišovať a pomenovať pracovné činnosti dospelých a jednoducho opísať ich účel.</p> <p>- Zoznámiť deti so spôsobmi dopravy.</p> <p>-Rozvíjať reč (všetky stránky reči) a utvárať komunikatívne zručnosti.</p> <p>-Postupne kresliť na základe motivácie obsažnejšie a rozvinutejšie námety.</p>	Cesta biela pred nami
Hry a hrové činnosti skupinové	Zdokonaľovať interpersonálne kompetencie (podporovať a zlepšovať vzájomnú sociálnu výmenu, dôveru, rešpektovať sa navzájom a pod.).	<p>-Prejavovať v hrách alebo činnostiach primeranú dôveru vo vlastné schopnosti.</p> <p>-Precvičovať predstavivosť a jemnú motoriku.</p> <p>-Podľa pohybov napodobňujúcich pracovné činnosti uhádnuť, o akú prácu ide.</p> <p>Vedieť hľadať a vyznačovať cestu od jedného bodu k druhému.</p>	<p>Na lietadlá</p> <p>Výlet kozmickou loďou</p> <p>Vynálezca</p> <p>Pracovné listy – bludisko</p>

	Špecifický cieľ	Výchovno-vzdelávací cieľ	Hra/aktivita
Pobyt vonku	Získavať kľúčové skúsenosti v oblasti pohybu, rozvíjať hrubú motoriku, spontánnu detskú radosť v hre.	-Rozvíjať pohybovú výkonnosť a telesnú zdatnosť. -Pohotovo a správne reagovať na výstražné signály. -Znázorňovať a napodobňovať rôzne druhy dopravných prostriedkov.	Hra s Pneumatika- mi Mestská doprava
Odpčinok	Uplatňovať elementárne pracovné zručnosti a návyky v činnostiach zabezpečujúcich životosprávu.	-Samostatne ukladať a skladať odev, obuv a predmety osobnej potreby na určené miesto. -Preložiť prikrývku na ležadle a natriasť vankúš.	čítanie rozprávok Počúvanie reproduko- vanej hudby
Hry a hrové činnosti	Rozvíjať tvorivé myslenie pri kreatívnom produkovani. Rozvíjať a objasňovať pojmové predstavy, ktoré vznikli zo skúseností počas aktivít.	-Rozširovať slovnú zásobu o slovesá, pomenovať činnosti, ktoré ľudia vykonávajú. -Napodobňovať prácu dospelých v doprave. -Postaviť dráhu z domina. -Umožňovať deťom hravé narábanie s výtvarným materiálom. -Upevňovať informácie, poznatky a zážitky z krátkodobej pamäte cez vlastnú identifikáciu produktov (čo vytvorili, zistili...). -Upevňovať informácie, poznatky a zážitky prostredníctvom detailov z predchádzajúcej skúsenosti v danom dni. -Prostredníctvom hier využívať prvky a faktory predchádzajúcej skúsenosti.	Dráha z domina Stopy po kolesách Cestovné lístky, prosím Čo by sa stalo, keby...? Čarovný šál
činnosti zabezpečujúce životosprávu (upratovanie)	Rozvíjať pocit morálnej nevyhnutnosti a zodpovednosti.	-Postupne aj bez pomoci dospelých upratovať výchovné pomôcky, hračky a detské záhradné náradie a udržiavať poriadok v detských kútikoch. -Postupne sa zapájať do jednoduchých pracovných činností pri údržbe a starostlivosti o hračky (s podporou a pomocou dospelých). -Upevniť text a melódiu piesne.	pieseň „Ukladáme hračky“
(stolovanie, stravovanie)	Osvojovať si návyky kultúrneho a estetického	-Aktívne sa zapájať do prípravy stolovania a upratovania stola po jedle (odložiť použitý riad doprostred stola) a postupne vykonávať službu pri	Kto kde sedí? Triedenie

	Špecifický cieľ	Výchovno-vzdelávací cieľ	Hra/aktivita
	stolovania.	stolovaní. -Správne používať lyžicu a postupne celý príbor. -Podnecovať a rozvíjať začiatky logického myslenia. -Chápať a správne používať postupne slová vedľa, medzi, vpredu, vzadu, na, vpravo, vľavo.	príborov
(hygiena)	Osvojiť hygienické návyky a uvedomiť si význam starostlivosti o osobnú hygienu.	-Postupne si bez pomoci dospelých umývať ruky, tvár a správne používať uterák. -Pravidelne si čistiť zuby na základe praktickej ukážky a postupne správne používať zubnú kefku a pastu a vyplachovať ústa. -Postupne sa česať bez pomoci dospelých. -Postupne samostatne podľa potreby používať záchod, toaletný papier a splachovacie zariadenie. -Samostatne používať vreckovku podľa potreby a sústavne ju nosiť pri sebe.	
(odchod domov)	Postupne prežívať a prejavovať rozlúčku verbálnym i neverbálnym prejavom	-Pri príchode a odchode z materskej školy pozdraviť, rozlúčiť sa a privítať sa rodičmi. -Pozdraviť návštevníkov materskej školy. -Postupne vyjadriť prania a očakávania na nasledujúce dni.	

Metódy: monologická, názorná, praktická, hra – motivačná, napodobovania, pochvaly, povzbudenie, hodnotenia

V. HODNOTIACE KRITÉRIÁ:

1. Dieťa má:

Vedieť vymenovať, opísať a napodobniť pracovné činnosti zabezpečujúce dopravu a prepravu osôb.

Vedieť pomenovať a opísať výsledky tejto práce a uvedomovať si jej užitočnosť.

Jednoducho znázorňovať dopravné prostriedky.

2. Dieťa by malo:

Vedieť, kde sa tieto zamestnania vykonávajú a mať predstavu, aká je to pracovná činnosť.

Vedieť opísať výsledky práce a na základe uvedomovania si týchto výsledkov zdôvodniť ich význam a užitočnosť.

Určiť a pomenovať základné dopravné prostriedky – auto, vlak, lietadlo a utvárať si predstavu o spôsobe, akým sa pohybujú tieto dopravné prostriedky, príp. jednoducho opísať tento pohyb (napr. auto má kolesá a jazdí po ceste; vlak po koľajniciach; lietadlo má krídla a lieta hore vo vzduchu) a pod.

3. Dieťa by mohlo:

Na základe zážitkov, predstáv a pozorovania (priameho i sprostredkovaného) znázorňovať rôzne druhy skutočných (i fiktívnych) dopravných prostriedkov s naznačením ich funkcie.

Vedieť ohodnotiť význam práce pre rodinu a zdôvodniť význam práce vo všeobecnosti.

Na základe bezprostredného i sprostredkovaného poznávania opísať, určiť a pomenovať dopravné prostriedky a zdôvodniť ich účel. Triediť ich napr. podľa miesta pohybu (na zemi, vo vode, pod vodou, vo vzduchu, pod zemou), podľa zvuku a zvláštnych výstražných znamení, podľa účelu a pod.

Obsahová časť projektu

Hry a hrové činnosti

Edukačný priestor realizácie: trieda

Motivačná stratégia: rozhovor, diskusia

Je to čas prvého kontaktu učiteľky s dieťaťom po príchode do materskej školy. Pozdrav učiteľka sprevádza hovoreným slovom, ktorým vyjadruje radosť z toho, že dieťa prišlo „medzi nás“. Emocionálny vzťah sa vytvára a podporuje pohladením, objatím či podaním ruky. Učiteľka po privítaní v rozhovore ponúkne dieťaťu hry, čítanie rozprávok, spievanie piesní a podobne. V triede je pripravených dostatok hračiek, kníh, výtvarných a iných potrieb a pomôcok. V tomto čase si učiteľka pripraví jednotlivé centrá aktivít a didaktické materiály k hrám, ktoré budú ponúknuté počas dňa. Tento čas slúži i na výmenu informácií medzi rodičom a učiteľom.

Didaktické materiály:

Maňuška, malé drierko ako kúzelná palička, baliaci papier, nožnice, fixky, farbičky, autička, časopisy s obrázkami cestných dopravných prostriedkov, farebný papier, lepiaca páska, džbán s guľôčkami, maketa mesiaca, výkresy, rôzne drobnosti (tégliky, gombíky, tyčinky, pierka, prúžky gummy, sponky z umelej hmoty, špajdle, kľbká bavlny, lepidlo...), autička alebo nákladiaky so širokými kolieskami, temperová farba, výkresy

Učiteľka začne spievať deťom pesničku „Ukladáme hračky“ a to je pre ne signál na ukončenie „voľných hier“. Posadajú si do kruhu, pozdravia pani učiteľku, pozdravia sa medzi sebou navzájom (s vyslovením pozdravu aj mena kamaráta).

Pozdravia sa aj s novým kamarátom „krásnym farebným motýľom“ (maňuškou). Začne jednoduchým rozprávaním: „Ahoj, kamaráti. Dnes je krásny deň! Ja v takýchto dňoch veľmi rád lietam. Vy viete lietať? Nie? A ako sa prepravujete, ak chcete ísť niekam ďaleko? Dopravnými prostriedkami? A kto ich riadi?“

Pokračovaním v diskusii sa podávajú návrhy „Ako by sme sa dnes mohli hrať.“ Učiteľka ponúka deťom pedagogicko-didaktické aktivity, ktoré má na daný deň pripravené, ktoré sa budú realizovať v jednotlivých časových úsekoch. Môže sa tu využívať aj vyznačenie značkou na pláne triedy alebo školy. V tomto čase môže učiteľ využívať individuálne konverzovanie, využívanie otázok typu: „Čo urobíš ako prvé?“ a pod.

Kvalita rozhodnutí závisí od učiteľkou neustále stimulovaných kompetencií vyberať zaujímavé, obohacujúce a kvalitné podklady a poskytovať podnety na učenie a rozvoj.

Pedagogicko-didaktické aktivity: Dieťa dňa

Ponuka pedagogicko-didaktických aktivít na tento deň:

Dieťa dňa, Kúzelné cvičenia, Cesta biela pred nami, Na lietadlá, Výlet kozmickou loďou, Vynálezca, Čo by sa stalo, keby..., Hra s pneumatikami, Dráha z domina, Stopy po kolesách, Cestovné lístky, prosím, Čarovný šál, Kto kde sedí, Triedenie príborov

Pohybové a relaxačné cvičenia

Edukačný priestor realizácie: vnútorné prostredie v materskej škole

Motivačná stratégia: metóda napodobňovania

Po plánovaní a výbere aktivít, učiteľka povie deťom:

„Deti pozrite sa mám kúzelnú paličku s ktorou si všetci zacvičíme „Kúzelné cvičenia“

Edukačné aktivity (frontálne)

Edukačný priestor realizácie: vnútorné prostredie v materskej škole

Motivačná stratégia: rozhovor, diskusia

Po tejto pohybovej časti si s deťmi posadáme do kruhu, a vedieme diskusiu s motýlikom o druhoch dopravy (cestná, letecká, vodná...)

Motýlik povie: „Najviac používate cestnú dopravu však? Poďme sa už hrať – na cestu...“

Učiteľka rozloží na zem veľký baliaci papier ako cestu a hra sa môže začať.

Pedagogicko-didaktické aktivity: *Kúzelné cvičenia, Cesta biela pred nami*

Edukačné aktivity (skupinové)

Edukačný priestor realizácie: trieda

Motivačná stratégia: Zámerné podnecovanie detí a podporovanie radosti z hry.

V tomto časovom úseku sa programuje špecifický čas pre malé skupiny. Ako napovedá názov, dominantným prvkom procesu výučby bude jeho skupinová forma. Byť spolu a vzájomne na seba pôsobiť umožňuje každému jedincovi dosiahnuť viac, než súčet toho, čo sú jedinci spôsobilí vykonať jednotlivo. Na základe výberu učiteľky vytvoríme 3-6 členné skupiny: šikovnejšie deti, priemerné deti, slabšie deti a p.

Učenie sa detí v akcii je proces, v ktorého strede nie je poznanie učiteľa, ale vnútorná motivácia a (edukačný) záujem dieťaťa. Počas edukačných skupinových aktivít sa deťom prihovára „motýlik“, povzbudzuje ich a kladne hodnotí ich prácu.

Pedagogicko-didaktické aktivity v jednotlivých skupinách: *Na lietadlá, Výlet kozmickou loďou, Vynálezca, Pracovné listy – bludisko*

Činnosti zabezpečujúce životosprávu (stolovanie, stravovanie)

Desiata

Jedna skupina, tá, v ktorej je služba, sa zahrá „na kuchárky“ pripraví stolovanie, tanieriky s desiataou a deti sa podľa vlastného uváženia nadesiatujú po skupinách, príp. individuálne vzhľadom na individuálne stravovacie návyky a práve realizované hry a činnosti detí. Pri voľnejšej organizácii podávania desiatej si učiteľka utvára prehľad o jedení každého prítomného dieťaťa v triede. V prípade potreby citlivo motivuje k jedeniu aj tie deti, ktoré majú v dôsledku nechutenstva tendenciu vyhnúť sa mu.

Pobyt vonku

Edukačný priestor realizácie: školský dvor

Motivačná stratégia: rozhovor, podporovanie radosti z hry vonku.

Učiteľka povie deťom (prostredníctvom maňušky): „Deti podme von! Ja som tam niečo videl! Čo to môže byť? Určite niečo na hranie!“

Ponúknuté pedagogicko-didaktické aktivity: Hra s pneumatikami, Mestská doprava

Odpočinok

Edukačný priestor realizácie: spálňa v MŠ

Motivačná stratégia:

Pri ukladaní detí na odpočinok učiteľka vytvára v triede intímnu citovú atmosféru. Jemným telesným kontaktom, napríklad pohladením, pritúlením a inými prejavmi nežnosti, (oblúbenou riekankou) spríjemňuje zaspávanie detí. V tejto atmosfére má svoje miesto rozprávanie alebo čítanie oblúbených rozprávok, spev uspávaniek alebo počúvanie reprodukovanej hudby.

„Náš motýlik má už také ťažké krídelká.... je unavený a zíva.... pozrite sa, zavrel očičká a sníva o kvietkoch... o lúke... o slniečku....“

Hry a hrové činnosti

Edukačný priestor realizácie: trieda

Motivačná stratégia:

Učiteľka úmyselne rozširuje to, čo dieťa (alebo skupina) preukazuje používaním jazyka. Rozhovory na témy, ktoré deti prednostne zaujímajú, je to čas pre hľadanie odpovedí prečo je to tak, a nie inak.

Prostredníctvom zaujímavých a príťažlivých odpoľudňajších hier a záujmových činností, ktoré nasledujú po odpočinku, sa deti motivujú k radostnému očakávaniu ďalšieho nového dňa v materskej škole. Je to aj vhodný čas na vracanie sa k činnostiam, ktoré sa realizovali už od rána, so zámerom pokračovať a dokončiť ich.

Pedagogicko-didaktické aktivity v jednotlivých skupinách: Dráha z domina, Stopy po kolesách, Cestovné lístky, prosím, Čo by sa stalo, keby...?, ale aj aktivity a činnosti realizované odpoľudnia.

Toto je záverečný didaktický akt, a preto je vhodné situovať ho do popoludňajšieho časového rozmedzia. Učiteľka a deti si sadnú a diskutujú o tom, čo robili. Učiteľka tu pomáha deťom objasňovať pojmové predstavy, ktoré vznikli zo skúseností počas aktivít. Podnecuje deti slovné uvažovať, poukazovať, opisovať a porovnávať to, čo robili počas dňa.

Pedagogicko-didaktické aktivity: Čarovný šál

Stolovanie, stravovanie

Edukačný priestor realizácie: trieda

Motivačná stratégia:

Učiteľka využíva v tomto čase rutinné činnosti na zabezpečenie hygieny, prípravy stolovania, poskytne im primeraný čas na obed, povzbudzuje deti, zamestnáva ich pri upratovaní a nakoniec im umožní plynulý prechod na odpočinok. Pri desiatkach a olovrantoch sa môže využívať aj servis typu kaviareň alebo mliečny bar. Je tu potrebné zvážiť aj hygienické, personálne a technické podmienky. Tento čas má vždy určenú hodinu, v priebehu ktorej deti spoluedia. Biorytmus je u každého dieťaťa približne rovnaký, takže čas striedania nasýtenia a hladu je približný. Práve takto je možné podnecovať u detí sebareguláciu, uľahčovať úsilie detí obslužiť sa a takto im poskytnúť príležitosť na uvažovanie (o pojmoch, priestorové prepojenia a pod.)

Pedagogicko-didaktické aktivity: Kto kde sedí, Triedenie príborov

Hygiena

Edukačný priestor realizácie: trieda

Motivačná stratégia: Rozhovor

Je to čas aj pravidelne sa opakujúcich situácií, v ktorých sa osobná hygiena uskutočňuje aj organizovane (v skupinách alebo spoločne), napr. pred každým jedlom, po obede, po určitej skupinovej činnosti (napr. práca s výtvarným a pracovným materiálom a pod.), pred pobytom vonku, po popoludňajšom odpočinku a pod.

Motýlik sa prihovára: „Aha, detičky, aké mám ušpinené a zaprášené krídelká. Môžem si taký sadnúť k stolu a obedovať? (ísť von...) Nie? A prečo?...

Odchod domov

Edukačný priestor realizácie: trieda

Motivačná stratégia: diskusia, rozhovor

V tomto čase deti odchádzajú z materskej školy a lúčia sa s ostatnými kamarátmi a s učiteľkou, vyjadrujú svoje prania a očakávania na nasledujúce dni.

Motýlik: „ Detičky, veľmi pekne vám ďakujem za dnešný deň. Boli mi s vami krásne. Zajtra prídem určite znovu. Tešíím sa! Dovidenia!!!

7. SÚBOR PEDAGOGICKO-DIDAKTICKÝCH AKTIVÍT K TÉME ČLOVEK A JEHO PRÁCA

Tento súbor je zostavený za účelom ponúknuť učiteľom výber hry k téme Človek a jeho práca. Nachádza sa tu rozpísaná edukačná činnosť k hrám a aktivitám uvedeným v projekte.

Hry sú vybrané z publikácií týchto autorov: Podhájecká (2007), Claycombová (1996), Kempová – Waltersová (2004), Kostrub (2003), Kuffnerová (2006), Rovný – Kabáčová (1988), Pausewangová (1992), Dyner (1976), Smith (1994)

Hry sú zoradené v abecednom poradí podľa začiatočného písmena v názve hry.

Hra 1: **Ako sa obliekame** (Podhájecká, 2007, s. 69)

Edukačná činnosť: Učiteľka vyzve deti, aby si pomysleli na nejakú časť odevu, ktorá sa používa v priebehu celého roka (napr. šál, sukňa, čiapka, rukavice, plavky, kabát, vetrovka, čižmy, sveter) a dobre si ju zapamätali. Začne deťom rozprávať príbeh spojený s obliekaním. Napr.: „Bola som sa v zime sánkovať a obliekla som si...“, a ukážeme na niektoré dieťa. To povie časť odevu, ktoré si predtým vybralo. Ostatní posúdia, vzhľadom na činnosť a ročné obdobie, o ktorom sa rozpráva v príbehu, či si dieťa zvolilo správnu časť odevu. Hra je radostná, veselá, deti sa pri nej zasmiejú, pretože niekedy vzniknú rôzne smiešne situácie.

Obmena: Obliekanie detí podľa rôznych pracovných činností.

Hra 2: **Cesta biela pred nami** (Claycombová, 1996, s. 200)

Edukačná činnosť: Papierovú cestu položíme na podlahu. Vyberieme jedno dieťa a spolu s ním nakreslíme na jeden koniec dom. Bude predstavovať jeho domov.

Dopravu používame, keď sa chceme dostať z jedného miesta na druhé. Na opačnom konci cesty nakreslíme druhý dom. V ňom býva nejaký kamarát. Dom nie je blízko nášho domova. Nemôžeme tam dôjsť peši. Kto by chcel navštíviť kamaráta?

Každé dieťa si potom nakreslí ešte ďalší dom a cestuje autíčkom od svojho domu k domu rôznych kamarátov, potom sa zase rovnakou cestou vracajú späť.

Keď sa vystriedajú všetky deti, spýtame sa ich: „Aký druh dopravy ste použili na cestu ku kamarátovmu domu?“

Papierovú cestu deťom necháme, aby sa s ňou hrali i ďalej.

Doplňok – vystihneme si obrázky cestných dopravných prostriedkov. Každé dieťa prilepí svoj dopravný prostriedok niekde na cestu. Kto vyjde z cesty, musí tam i zaparkovať – prilepiť tam svoje auto. Potom ešte do okolia cesty nakreslíme všelijaké stromy, kvety, zvieratá, ľudí

a ďalšie domy. Celú scénu prichytíme na stenu a podpíšeme ju slovom „Cestná doprava“

Hra 3: Cestovné lístky, prosím (Kempová, Waltersová, 2004, s. 46)

Edukačná činnosť: Z kusa papiera nastriháme primerané množstvo obdĺžnikov, čo budú lístky. Na každý lístok dáme značku miesta, ktoré deti rady navštevujú (hračkárstvo, jazero, starú mamu, škôlku a pod.) Z hračkárskych peňazí pripravíme kôpku. Potom si deti navzájom „predávajú“ lístky a tešia sa z predstieraných ciest na miesta, ktoré si vyberú. Pohovka alebo stoličky sú akože autobus alebo vlak, na ktorý nastúpia. Počas jazdy môžu deti rozprávať, čo vidia z okna a čo budú robiť, keď prídu na miesto určenia.

Hra 4: Čarovný šál (Podhájecká, 2007, s. 71)

Edukačná činnosť: Deti stoja v kruhu. Učiteľka stojí medzi nimi a v ruke drží šál, ktorý má „čarovnú silu“. Povie svoje meno, predvedie pohyb a povie, čo sa jej na predchádzajúcej činnosti páčilo a čo nie. Jej meno a pohyb zopakujú všetky deti. Potom šál podá dieťaťu, ktoré povie svoje meno, predvedie iný pohyb a tiež povie, čo sa mu na predchádzajúcej činnosti páčilo a čo nie. Meno a pohyb znovu všetci zopakujú. Takto hra pokračuje, kým sa šál nevystrieda u všetkých detí.

Hra 5: Čo by sa stalo, keby... (Podhájecká, 2007, s. 73)

Edukačná činnosť: Deti sedia na stoličkách. Učiteľka, neskôr vystriedaná dieťaťom, sa oblečie do kráľovského plášťa a dá si na hlavu korunu. Sadne si do kresla, v ruke drží žezlo a dáva deťom – kráľovským radcom otázky. Napríklad: čo by sa stalo, keby kuchárka nenavarila obed, upratovačka neupratovala, školník neopravoval pokazené veci, nezapol kúrenie, učiteľka by tu nebola a pod. Radcovia sa vyjadrujú, či a aké výhody alebo nevýhody by daná situácia pre bežný život priniesla a pre koho.

Hra 6: Dieťa dňa (Podhájecká, 2007, s. 82)

Edukačná činnosť: Mená všetkých detí sú na lístkoch v škatuli. Deti na začiatku dňa vylosujú meno jedného dieťaťa, ktoré sa stane dieťaťom dňa. Učiteľka požiada ostatné deti, aby porozprávali, čo sa im na vylovanom dieťati páči, čo na ňom oceňujú. Dieťa dňa sa stáva pomocníkom učiteľky.

Hra 7: Dráha z domina (Podhájecká, 2007, s. 85)

Edukačná činnosť: Učiteľka ukáže deťom, že ak postavia kocky z domina tesne za sebou, pád jednej kocky vyvolá reťazovú reakciu u všetkých kociek. Učiteľka položí na nákras jednu kocku z domina, ďalej už pokračujú deti, až pokým nezaplnia celý nákras kockami. Deti hru opakujú viackrát, aby na každého vyšiel rad zvaliť prvú kocku.

Hra 8: Freska (Kuffnerová, 2006, s. 165)

Edukačná činnosť: Lepiacou páskou prilepíme na stenu veľký kus bieleho baliaceho papiera. Nastriháme si niekoľko kúskov špagátu (dĺžku prispôsobíme tak, aby si dieťa nemohlo ublížiť.) Jeden koniec pripevníme nad papier (pomocou špendlíka) a na druhý koniec priviažeme voskovú ceruzku. Deťom zadáme tému (podľa témy dňa) a skupina detí kreslí naraz na jeden papier svoj obrázok.

Hra 9: Gazdinky (Podhájecká, 2007, s. 88)

Edukačná činnosť: Deti urobia kruh. Jedno z nich, ktoré stojí uprostred, sa opýta:

„Gazdinky, gazdinky, čo robíte?“

Deti v kruhu hovoria alebo zaspievajú odpoveď a pri tom ukazujú pohybmi dané činnosti. Napr.: „Kávu melieme, mäso klepeme, mrkvu strúhame, chlebík krájame, dlážku drhneme, obed varíme... Nás je tu mnoho, vyber si niekoho.“

Dieťa si niekoho vyberie, vymení si s ním úlohy a hra pokračuje.

Hra 10: Hádajte, čo robíme (Podhájecká, 2007, s. 91)

Edukačná činnosť: Deti sa rozdelia na dve skupiny, ktoré si striedavo dávajú hádanky. Hádanky sú zamerané na uhádnutie povolania alebo pracovnej činnosti len na základe zahranej scény. Prvá skupina sa vopred dohodne, akú hádanku dajú druhej skupine. Potom k nej idú na „návštevu“. Po pozdrave sa deti druhej skupiny pýtajú:

„Kde ste boli?“

„V kuchyni.“

„Čo ste tam robili?“

„Hádajte!“ a pohybmi znázorňujú nejakú prácu, činnosť. Keď druhá skupina druh práce uhádne, vymenia si úlohy a hra pokračuje.

Hra 11: Hľadaj si kamaráta (Rovný, Kabáčová, 1988, s. 95)

Edukačná činnosť: Deti vytvoria dvojice, ktoré sa prechádzajú. Na povel učiteľky sa deti pustia a behajú voľne v priestore. Na ďalší povel učiteľky sa dvojice hľadajú. Ktoré dvojica sa najskôr nájde, zdvihne ruky. Hru môžeme niekoľkokrát opakovať.

Hra 12: Hra na kominára (Rovný, Kabáčová, 70 s. 1988)

Edukačná činnosť: Deti sú rozdelené do niekoľkých družstiev, ktoré stoja v zástupoch v miernom stojí rozkročnom a vytvárajú komín. Pred každým zástupom stojí kominárik. Prvý z každého zástupu sa pýta: „*Kominárik, kominárik, sú komíny čisté?*“ Kominárik odpovie: „*Pozriem sa, neviem to iste.*“

Kominárik rýchle prelezie cez komín a vráti sa na pôvodné miesto. Vyhráva družstvo, ktorého kominárik bol šikovnejší. Pri ďalšom opakovaní sa zvolí nový kominárik (posledný zo zástupu a „starý“ kominárik sa postaví na čelo zástupu).

Hra 13: Hra na nákup (Kempová, Waltersová, 2004, s. 37)

Edukačná činnosť: Pomôžeme deťom urobiť si vlastný obchodík. Prikryjeme menší stolík kusom látky a necháme deti, aby si pripravili predmety na predaj. Deti môžu predávať, nakupovať, platiť pri tom peniazmi a počítat drobné.

Hra 14: Hra s pneumatikami (Pausewangová, 1992, s. 92)

Edukačná činnosť: Musíme byť pripravení pomáhať, napríklad pri zavesovaní pneumatík ako hojdačiek. Urobíme však vždy iba to, čo budú chcieť deti.

Na školskom dvore deti nájdu kopy starých pneumatík. Deti vyzveme, aby sa s nimi hrali.: kotúľali ich, skákali cez ne alebo na ne, preliezali jednou alebo viacerými, urobili z nich vežu, zasahovali do otvorov loptou, hojdali sa na nich a pod.

Hra 15: Hry na materskú školu (Dyner, 1976)

Edukačná činnosť: Deti pri námetových hrách často napodobňujú učiteľku, pričom bábiky sú ako deti. Staršie deti sa už hrávajú s rovesníkmi na žiakov a učiteľky. Deti akosi vycítia vlastné možnosti a vyberajú si pre seba roly, na ktoré už dorástli a dozreli úmerne rastu životných skúseností. V týchto hrách dostávajú deti tieto úlohy: učiteľky, riaditeľky, kuchárky, matky alebo otca, ktorí odprevádzajú deti do materskej školy, upratovačky.

Činnosti, s ktorými sa môžeme stretnúť v hrách: odprevádzanie detí, detské starosti v šatni, privítanie, stravovanie v materskej škole, odpočinok, prechádzky, prezeranie knižiek, recitovanie básničiek a pod.

Hra 16: Hry na nemocnicu, zubára, lekára (Dyner, 1976)

Edukačná činnosť: Hry na liečenie chorôb sú v materskej škole obzvlášť populárne. Pojem nemocnica je mnohým deťom známy z vlastného pobytu alebo z pobytu niekoho z rodiny. Deti v takýchto hrách predstavujú nielen vonkajšiu akciu, ale hlavne sa usilujú vyjadriť citový život osôb v ťažkých situáciách, obeť, lásku, oddanosť, priateľstvo. S hrami na zubárov a lekárov je spätá aj hra na lekára. Lekár tu má istú podobu obchodu.

Hra 17: Hry na policajtov, požiarnikov (Dyner, 1976)

Edukačná činnosť: Hry na policajtov a vojakov prezrádzajú, čo deti vedia o týchto povolaniach a ich postavení medzi ľuďmi. Policajt je v očiach detí predovšetkým strážca poriadku na uliciach a cestách. Požiarnici sú zase hrdinovia, čo uhasia veľké požiare.

Hra 18: Ideme, ideme, kadiaľ chceme (Rovný, Kabáčová, 1988, s. 95)

Edukačná činnosť: Deti chodia voľne po hracej ploche. Učiteľka, neskôr deti, hovoria riekanku: „*Ideme, ideme, kadiaľ chceme, pekne sa my rozídeme. Jeden vľavo, druhý vpravo, podľa rytmu pekne hravo.*“ Každé dieťa si má vybrať svoju cestičku, do nikoho nevráťať. Učiteľka sleduje deti, hodnotí bezpečnú chôdzu.

Hra 19: Kto čo robí (Podhájecká, 2007, s. 111)

Edukačná činnosť: Deti sedia na koberci v kruhu. Učiteľka im ukazuje obrázky. Deti priradujú ku každému povolaniu na obrázku činnosť, ktorú ľudia v danej profesii vykonávajú. Napr. učiteľka píše, učí deti, číta, hovorí, spieva. atď.

(Pri tejto hre v čase realizácie aktivít v malých skupinách urobíme obmenu: skupinke šikovnejších detí hru predstavíme, vysvetlíme pravidlá a necháme ich hrať sa ju hru samých.)

Hra 20: Kto kde sedí (Kostrub, 2003)

Edukačná činnosť: Deti si v čase stravovania posadajú k stolom. Kladieme im otázky: „Medzi kým sedí Dušanek?“ alebo „Kto je vľavo od Katky?“ a podobne. (rozvíjame procesy myslenia.)

Hra 21: Kúzelné cvičenia (Pausewangová, 1992, s. 92)

Edukačná činnosť: Ukážeme paličku a povieme: „Ja som kúzelník. Touto paličkou môžem začarovať všetky deti. Dajte dobrý pozor: Hókus pokus fidibus – zo všetkých detí budú žaby.“ K tomu robíme zodpovedajúce pohyby. Deti, ktoré hneď nezaujmu polohu žaby (drep a dlane na zemi), sa dotkneme paličkou a jemne ich pritlačíme do tejto polohy. Pýtame sa, ako sa žaby pohybujú. Deti skáču ako žaby a rukami sa pritom odrážajú. Ako žaby hovoria? Deti kvákajú. Po chvíli zdvihneme paličku a povieme: Všetky žaby budú ticho. Potom začarujeme deti na bociany. Deti urobia z rúk veľký zobák, pochodujú a zdvíhajú vysoko kolená. Potom ich začarujeme na mačky, psy, kone, somáre, kravy, ovce, medvede, slony, hady a pod. Deti môžu vyjadriť zvieratá ako chcú, ale musí to zodpovedať charakteristike zvierat.

Hra 22: Minútové príbehy (Podhájecká, 2007, s. 124)

Edukačná činnosť: Deti pracujú v skupine. Každá skupina dostane od učiteľky obrázky s určitou témou (napr. šaty, kladivo, hrebeň...). Úlohou detí je priradiť k obrázkom ďalšie predmety patriace do rovnakej skupiny predmetov (napr. šaty – ihla, niť, látka, kladivo – píłka, vrtačka, kliniec, hrebeň – sušič vlasov, nožnice, holiaci strojček...). Deti si o týchto veciach vymýšľajú krátke príbehy alebo vedú spoločný rozhovor.

Hra 23: Na lietadlá (Podhájecká, 2007, s. 132)

Edukačná činnosť: Deti sa s upaženými rukami (ako lietadlá) voľne pohybujú po triede. Učiteľka hovorí: „Letelo lietadlo a stratilo farbu červenú.“ Deti vyhľadávajú farbu na predmetoch nachádzajúcich sa v najbližšom okolí. Ak nájdu predmet červenej farby, postaví sa k nemu alebo ukážu naň. Hra pokračuje: „Letelo lietadlo a stratilo farbu modrú.“ Atd'. Učiteľka precvičuje s deťmi znalosti základných farieb a ich odtieňov viackrát. Učiteľku vystrieda dieťa.

Obmena: Učiteľka nepovie deťom konkrétnu farbu, ale priradí ju k nejakému predmetu. Napríklad hľadaná farba je tá istá, akú má tráva.

Hra 24: Na remeselníkov (Podhájecká, 2007, s. 88)

Edukačná činnosť: Deti sa rozpočítajú: „*Povedala straka vrane,*

že si kúpia nové sane,

že sa budú spolu vozit'

v stodole na slame.“

Prví dvaja, ktorí vypadnú, budú remeselníci. Odídu nabok od ostatných a vyberú si nejaké remeslo, napr. krajčírske, obuvnícke.... Prídu medzi deti a hovoria:

„My sme dvaja vandrovníci, vandrujeme vo dne, v noci. Naše remeslo je...“

Pritom napodobňujú pracovné pohyby. Z pohybov majú deti hádať, o ktoré remeslo ide. Dieťa, ktoré uhádne prvé, stane sa remeselníkom a vyberie si ešte jedného kamaráta za spoluhráča.

Obmena: priradovanie náradia k remeslám

Hra 25: **Na reportéra** (Podhájecká, 2007, s. 135)

Edukačná činnosť: Jedno z detí sa postaví tak, aby ho ostatní nevideli. Vidí ho iba reportér. Dieťa napodobňuje profesiu, obľúbenú činnosť a ostatní na základe opisu reportéra hádajú, čo dieťa znázorňuje. Najprv je reportérom učiteľka: „Vážení diváci! Vidím chlapca/ dievča, ktoré sa volá... a správa sa zvláštne, hýbe rukami, ako keby zbieral/-a smeti alebo zametal/-a.“

Kto uhádne koho alebo čo dieťa napodobňuje, stáva sa novým reportérom.

Hra 26: **Na vojakov** (Rovný, Kabáčová, 1988, s. 183)

Edukačná činnosť: Na konár stromu umiestni učiteľka väčší terč. Deti postaví do radu po piatich. Tie postupne hádžu loptičky. Každé dieťa má tri pokusy. Hru môžeme organizovať ako súťaž. Metodická poznámka: Miesto hodu môžeme posúvať podľa vyspelosti detí. Využívame prírodný materiál na hod do cieľa horným oblúkom.

Hra 27: **Náradie pre opravárov** (Podhájecká, 2007, s. 142)

Edukačná činnosť: Dvojica detí sedí za stolom, pred sebou má výkres a vedľa na kope opravárenské náradie. Vyberajú si druhy náradia a obkresľujú ich rôznymi pastelkami rôznej farby. Keď je výkres zaplnený (približne päť kusov), vymenia si ich a začnú na ne z kopy čo najrýchlejšie ukladať tie náradia, ktoré patria k obrysu na výkrese. Vyhráva ten, kto prvý poukladá náradie na výkres zhodne s obrysmi.

Hra 28: **Nosidlá z prestieradla** (Smith, 1994, s. 198)

Edukačná činnosť: Na základe motivácie (príbehu) oznámime deťom, že sa s nimi pokúsime o záchrannú akciu. Jedno dieťa bude hrať poraneného: ľahne si a bude predstierať, že nemôže opustiť horiacu budovu. Ostatné deti budú hasiči a ponáhľajú sa zachrániť poraneného. Budú ho musieť vyniesť do bezpečia v prestieradle.

Ranený leží na koberčeku (vo vnútri v dome) a nemôže sa pohnúť. Druhý koberček predstavuje nemocnicu. Ich úlohou je rozprestrieť vedľa poraneného prestieradlo, jemne ju zdvihnúť a položiť na prestieradlo. Potom sa musia rozostaviť po obvode prestieradla, zraneného odniesť do nemocnice. Ak je to nutné, deťom predvedieme, čo majú robiť. Ostatné deti budú záchrancov povzbudzovať. Učiteľka sa sama pripojí k skupine záchrancov a dohliada na bezpečné prenášanie zraneného. Dbá, aby sa v úlohe záchrancov vystriedali všetky deti.

Hra 29: Oblečenie pre bábiku (Podhájecká, 2007, s. 91)

Edukačná činnosť: Deti vyberajú šaty, ktoré sa hodia na jednotlivé rozmery bábik. Rozdiely vo veľkosti bábik musia byť dosť veľké, aby ich deti ľahko postrehli.

Obmena: Deti obliekajú papierové makety a samy navrhujú a vystrihujú šaty z papiera.

Hra 30: Postavičky zo štipcov (Kempová, Waltersová, 2004, s. 137)

Edukačná činnosť: Deti si nakreslia postavičky otca, mamy, princeznú a pod. bez nôh. Vystrihnú si tento obrázok a ako nohy použijú štipce. Takýmito postavičkami si môžu vyzdobiť triedu.

Hra 31: Prasiatko na peniaze (Kempová, Waltersová, 2004, s. 46)

Edukačná činnosť: Pripravíme si škatuľu s vrchnákom. Na boku urobíme úzky otvor, aby sa tam vošla minca. Povieme dieťaťu, nech si škatuľu vyzdobí – nalepením nastrihaných kúskov farebného papiera alebo vystrihnutými obrázkami z novín či časopisov. Ukážeme deťom, ako sa mince hádžu dovnútra a ako sa vyberajú. Deti môže použiť mince – hračky, alebo si ich môžu povystrihovať z papiera. Ak je pokladnička plná, spoločne sledujte spršku mincí, ktorá sa vysype zo škatuľky.

Hra 32: Pukancový obrázok (Kuffnerová, 2006, s. 189)

Edukačná činnosť: Dieťaťu pomôžeme výkres potrieť tyčinkovým lepidlom alebo naň nanesieme štetcom disperzné lepidlo. Lepením jednotlivých pukancov na papier deti vytvoria zaujímavú koláž. Farebné kvety vytvoríme tak, že v papierovom vrecku zmiešame pukance s práškovou temperou a potom ich nalepíme na výkres tak, aby vytvorili kvet. Ako obmenu môžeme použiť cereálie, alebo burizony.

Hra 33: **Skáče ku mne, podte ku mne!** (Rovný, Kabáčová, 1988, s. 110)

Edukačná činnosť: Deti stoja vo vzdialenosti 10 – 15 metrov od učiteľky. Na povel: „Skáče ku mne!“ skáču deti k učiteľke, napr. skokmi znožmo. Na povel: „Podte ku mne!“ deti idú k učiteľke. Učiteľka počas hry mení miesto.

Hra 34: **Stehovanie** (Kempová, Waltersová, 2004, s. 51)

Edukačná činnosť: Z kusa kartónu vystrihneme niekoľko veľkých základných tvarov. Začneme štvorcom, kruhom, trojuholníkom. Okolo okrajov urobíme dierovačom alebo ostrým koncom nožníc malé otvory. Koniec povrázka alebo vlny obalíme kúskom izolepy a vytvoríme tak „ihlu“ (vhodná je i dlhá šnúrka z topánok). Ukážeme dieťaťu, ako má „šit“ – prevliekať vlnu každou dierkou. Dieťa postupuje pozdĺž okraja tvaru, kým nie je celý okraj obšitý.

Hra 35: **Stopy po kolesách** (Kuffnerová, 2006, s. 189)

Edukačná činnosť: Do nádoby dostatočne veľkej na to, aby ste do nej mohli namáčať kolieska áut, vytlačte farbu. Autíčko alebo nákladiak vložte do nádoby a zopárkrát ním v nej prejdite, aby sa zafarbili celé kolieska. Dieťa ním potom môže prechádzať po papieri, čím vytvorí nádherné farebné stopy po kolesách.

Hra 36: **Triedenie bielizne** (Kempová, Waltersová, 2004, s. 137)

Edukačná činnosť: Deti pracujú po skupinách. Triedia čistú bielizeň (oblečenie pre bábiky alebo aj papierové makety oblečenia). Jedna skupina roztriedi bielizeň podľa farby, ďalšia napríklad na veci, ktoré sa nosia cez deň alebo v noci, ďalej na veci, ktoré sa nosia na hornej polovici tela alebo na dolnej, veci, ktoré sa nosia v lete alebo v zime a pod.

Hra 37: **Triedenie príborov** (Kempová, Waltersová, 2004, s. 37)

Edukačná činnosť: Dáme na stôl na jednu hromadu všetky príbory okrem ostrých nožov. Skupinu detí (môže to byť aj služba) požiadame, aby príbory roztriedila na nože, vidličky, polievkové lyžice a kávové lyžičky.

Hra 38: **Valec s obrázkom** (Kuffnerová, 2006, s. 162)

Edukačná činnosť: Necháme dieťa nakresliť obrázok s témou dňa na obdĺžnikový papier. Obrázok stočíme do valca, konce papiera zlepíme lepiacou páskou a vystavíme na poličku, aby ho každý mohol obdivovať.

Hra 39: Všetci na kone (Rovný, Kabáčová, 1988, s. 105)

Edukačná činnosť: Šesťčlenné družstvá stoja v zástupoch. Pred každým zástupom vo vzdialenosti asi 15 m sú pripravené lavičky. Na učiteľkin povel družstvá vybehnú a snažia sa čo najrýchlejšie zaujať miesto na lavičke v sede roznožnom. Víťazí to družstvo, ktoré prvé zaujalo miesto na lavičke. V sede roznožnom musia byť všetky deti obrátené jedným smerom – podľa prvého.

Hra 40: Vynálezca (Claycombová, 1996, s. 219)

Edukačná činnosť: Zahráme sa na vynálezcu a vymyslíme nejaký nový dopravný prostriedok. Formou diskusie si zopakujeme všetky deťom známe dopravné prostriedky. Kto urobil ten prvý? Nieкто ho kedysi musel vynájsť.

Na stôl rozložíme zbierku rôznych maličkostí. Vymýšľajte. Nabádajte deti, aby sa nebáli uplatniť svoju fantáziu a všelijako zlepovali dohromady rôzne veci. Každý tak vytvorí nový dopravný prostriedok.

Keď deti s tvorením skončia, zoberú svoje výtvary a posadia sa s nimi na podlahu. Každé ukáže, čo vytvorilo, ako sa vynález volá, či sa pohybuje po zemi, lieta, pláva, či robí hluk. Takto sa učiteľka porozpráva s každým zvlášť.

Hra 41: Výlet kozmickou loďou (Podhájecká, 2007, s. 185)

Edukačná činnosť: Učiteľka porozpráva deťom o vesmíre a kozmických lodiach. Deti si pripravlia rôznofarebné kozmické lode. Potom sa všetky rakety – kozmické lode sústredia na podlahe. Postupne štartujú v poradí podľa jednotlivých farieb. Rakety rovnakých farieb štartujú naraz. Jedno dieťa trasie džbánom s guľôčkami (hrmot motora). Učiteľka (alebo iné dieťa) odpočíta štart. Slovo štart zvolá naraz s deťmi. Rakety v rukách detí sa zľahka odlepujú od zeme, dvíhajú sa vyššie a vyššie. V určitej výške menia kurz, prechádzajú do vodorovného letu a letia po miestnosti. Pri lete vesmírom sa udržiava tichý let. Potom so svojimi raketami miera k Mesiacu, ktorý je zavesený v určitej výške v triede. Po odlete Mesiaca opäť naberú kurz k Zemi, kde po chvíli pomaly pristávajú.

Hra 42: Výlet po našej škôlke

- Orientovať sa v priestore materskej školy.
- Rozlišovať a pomenovať pracovné činnosti v MŠ a jednoducho opísať ich účel.
- Vedieť na základe porovnávania rozlišovať tvar predmetov.
- Rozvíjať reč (všetky stránky reči) a utvárať komunikatívne zručnosti.

Po odchode z triedy nabádame deti, aby povedali cestu – kadiaľ sa z triedy dostaneme do kuchyne, kde je miestnosť pre upratovačky, školníka, kancelária riaditeľky, ostatné triedy a podobne.

Rozhovorom a pozorovaním práce zamestnancov materskej školy učíme deti rozlišovať a pomenovať pracovné činnosti.

Pri jednotlivých zamestnaniach si všímame aj predmety a pomôcky s ktorými sa pracuje. Porovnávame (hrnce, varechy, metly...) a rozlišujeme ich tvar a veľkosť.

Hra 43: **Zrkadlový tanec** (Kempová, Waltersová, 2004, s. 76)

Edukačná činnosť: Vyberieme rytmickú skladbu, na ktorú deti rady tancujú. Povieme im, aby sa tvárili, že medzi vami a nimi je „akože“ zrkadlo a ony samy sú „akože vaším odrazom. Len čo sa pohnete, napodobnia deti súčasne čo najpresnejšie váš pohyb. (Spočiatku tancujeme pomaly a každý pohyb robíme dôrazne, aby sme to deťom uľahčili.) Keď si deti už viac veria, vyskúšame rôzne obmeny, napríklad trhavé pohyby robota, elegantné pózy baletky alebo živé pohyby ako na diskotéke.

Tabuľka 1: Rozdelenie hier a činností v projekte k téme Človek a jeho práca

Tvorivé hry (bez pravidiel, námetové)		
Názov hry	Téma dňa v projekte	
Hra na nákup (Kempová, Waltersová, 2004)	Čo robia ľudia	
Hry na materskú školu (Dyner, 1976)	Výlet po našej škôlke	
Hry na nemocnicu, zubára, lekára (Dyner, 1976)	Som tu v bezpečí a som zdravý ako buk	
Hry na policajtov, požiarnikov (Dyner, 1976)	Som tu v bezpečí a som zdravý ako buk	
Hry s pravidlami		
	Názov hry	Téma dňa v projekte
senzorické	Freska (Kuffnerová, 2006)	Som tu v bezpečí a som zdravý ako buk
	Gazdinky (Podhájecká, 2007)	Výlet po našej škôlke, Aj ja budem veľký/-á
	Pukancový obrázok (Kuffnerová, 2006)	Aj ja budem veľký/-á, Výlet po našej škôlke
	Stopy po kolesách (Kuffnerová, 2006)	Nasadať, držte sa pevne a ideme
	Valec s obrázkom (Kuffnerová, 2006)	Výlet po našej škôlke
intelektuálne	Hádajte, čo robíme (Podhájecká, 2007)	Výlet po našej škôlke, Čo robia ľudia
	Kto čo robí (Podhájecká, 2007)	Výlet po našej škôlke, Aj ja budem veľký/-á, Som tu v bezpečí a som zdravý ako buk
	Kto kde sedí (Kostrub, 2003)	Čo robia ľudia, Aj ja budem veľký/-á, Som tu v bezpečí a som zdravý ako buk, Nasadať, držte sa pevne a ideme
	Minútové príbehy (Podhájecká, 2007)	Čo robia ľudia
	Náradie pre opravárov (Podhájecká, 2007)	Čo robia ľudia
	Oblečenie pre bábiku (Podhájecká, 2007)	Čo robia ľudia
	Triedenie bielizne (Kempová, Waltersová, 2004)	Aj ja budem veľký/-á
	Triedenie príborov (Kempová, Waltersová, 2004)	Výlet po našej škôlke, Čo robia ľudia, Aj ja budem veľký/-á, Som tu v bezpečí a som zdravý ako buk, Nasadať, držte sa pevne a ideme
didaktické	Ako sa obliekame (Podhájecká, 2007)	Čo robia ľudia
	Cesta biela pred nami (Claycombová, 1996)	Nasadať, držte sa pevne a ideme
	Cestovné lístky, prosím (Kempová, Waltersová, 2004)	Nasadať, držte sa pevne a ideme

Hry s pravidlami		
	Názov hry	Téma dňa v projekte
	Čarovný šál (Podhájecká, 2007)	Čo robia ľudia, Aj ja budem veľký/-á, Nasadať, držte sa pevne a ideme
	Čo by sa stalo, keby... (Podhájecká, 2007)	Výlet po našej škôlke, Som tu v bezpečí a som zdravý ako buk, Nasadať, držte sa pevne a ideme
	Dieťa dňa (Podhájecká, 2007)	Čo robia ľudia, Aj ja budem veľký/-á, Som tu v bezpečí a som zdravý ako buk, Nasadať, držte sa pevne a ideme
	Na remeselníkov (Podhájecká, 2007)	Aj ja budem veľký/-á
	Na reportéra (Podhájecká, 2007)	Výlet po našej škôlke, Aj ja budem veľký/-á
	Nosidlá z prestieradla (Smith, 1994)	Som tu v bezpečí a som zdravý ako buk
	Vynálezca (Claycombová, 1996)	Nasadať, držte sa pevne a ideme
	Výlet po našej škôlke,	Výlet po našej škôlke
pohybové	Hľadaj si kamaráta (Rovný, Kabáčová, 1988)	Čo robia ľudia
	Hra na kominára (Rovný, Kabáčová, 1988)	Výlet po našej škôlke
	Hra s pneumatikami (Pausewangová, 1992)	Nasadať, držte sa pevne a ideme
	Ideme, ideme kadiaľ chceme (Rovný, Kabáčová, 1988)	Čo robia ľudia
	Kúzelné cvičenia (Pausewangová, 1992)	Nasadať, držte sa pevne a ideme
	Na lietadlá (Podhájecká, 2007)	Nasadať, držte sa pevne a ideme
	Na vojakov (Rovný, Kabáčová, 1988)	Som tu v bezpečí a som zdravý ako buk
	Skáčte ku mne, podťe ku mne (Rovný, Kabáčová, 1988)	Som tu v bezpečí a som zdravý ako buk
	Všetci na kone (Rovný, Kabáčová, 1988)	Aj ja budem veľký/-á
	Výlet kozmickou loďou (Podhájecká, 2007)	Nasadať, držte sa pevne a ideme
	Zrkadlový tanec (Kempová, Waltersová, 2004)	Aj ja budem veľký/-á
konštruktívne	Dráha z domina (Podhájecká, 2007)	Nasadať, držte sa pevne a ideme
	Postavičky zo štipcov (Kempová, Waltersová, 2004)	Aj ja budem veľký/-á
	Prasiatko na peniaze (Kempová, Waltersová, 2004)	Čo robia ľudia
	Stehovanie (Kempová, Waltersová, 2004)	Čo robia ľudia

Tabuľka 2: Rozdelenie pracovných činností a povolání v projekte k téme Človek a jeho práca

Povolanie	Odbor pracovnej činnosti (spracované podľa Katalógu pracovných činností)	Názov témy dňa v projekte
Učiteľka v MŠ	Školstvo a telovýchova	Výlet po našej škôlke
Upratovačka	Spoločné pracovné činnosti (z okruhu ubytovania, upratovania a čistenia)	Výlet po našej škôlke
Kuchárka	Spoločné pracovné činnosti (z okruhu stravovania)	Výlet po našej škôlke, Čo robia ľudia
Školník	Školstvo a telovýchova	Výlet po našej škôlke
Reportér	Kultúra	Výlet po našej škôlke, Aj ja budem veľký/veľká
Kominár	Samospráva (z okruhu obsluhy, remeselných, opravárskych a údržbárskych prác)	Čo robia ľudia
Krajčírka	Spoločné pracovné činnosti (z okruhu ubytovania, upratovania a čistenia)	Čo robia ľudia
Kadernička	Osobné, prevádzkové služby	Čo robia ľudia
Predavačka	Spoločné pracovné činnosti (z okruhu stravovania)	Čo robia ľudia
Čašník	Spoločné pracovné činnosti (z okruhu stravovania)	Čo robia ľudia
Opravár	Samospráva (z okruhu obsluhy, remeselných, opravárskych a údržbárskych prác)	Čo robia ľudia, Aj ja budem veľký/veľká
Domáce práce		Aj ja budem veľký/veľká
Zamestnanie rodičov		Aj ja budem veľký/veľká
Lekár	Zdravotníctvo	Som tu v bezpečí a som zdravý ako buk
Zubár	Zdravotníctvo	Som tu v bezpečí a som zdravý ako buk
Zdravotná sestra	Zdravotníctvo	Som tu v bezpečí a som zdravý ako buk
Lekárnik	Zdravotníctvo	Som tu v bezpečí a som zdravý ako buk
Policajt	Obrana	Som tu v bezpečí a som zdravý ako buk
Požiarnik	Obrana	Som tu v bezpečí a som zdravý ako buk
Vojak	Obrana	Som tu v bezpečí a som zdravý ako buk
Šofér	Doprava, pošta a telekomunikácie	Nasadať, držte sa pevne a ideme
Pilot	Doprava, pošta a telekomunikácie	Nasadať, držte sa pevne a ideme
Rušňovodič	Doprava, pošta a telekomunikácie	Nasadať, držte sa pevne a ideme
Kapitán lode	Doprava, pošta a telekomunikácie	Nasadať, držte sa pevne a ideme

Tabuľka 3: Rozdelenie hračiek a pomôcok podľa jednotlivých povolání uvedených v projekte k téme Ľudia a ich práca

Povolanie:	 Učiteľka v materskej škole		
	HRAČKY		POMOCKY
	Hračky vlastnej výroby	Hotové hračky	
imitujúce	Krabica ako postieľka, stoličky ako stena oddeľujúca šatňu a triedu, ručník ako prikrývka	plyšové hračky, bábiky, oblečenie pre bábiky, maňušky, česacia hlava, detský písací stroj...	štetec, farby, pastelky, výkresy, plastelína, dekoračný materiál, lepiaca páska... kruhy, tyče, kužele, lopty... tabuľa, kriedy, magnetky...
prostriedkové	mech na skákanie, kocky zo skladačky ako prekážky, Orfeove nástroje: xylofón, triangel, bubienok, hrkálka, rumba gule, kastanety, ozvučené drevka...	rovnovážny had, hojdacie kreslo a iné rehabilitačné zostavy, zábavná tovareň s plastelínou...	
edukačné	čisté papiere ako zošity s pracovnými listami, grafomotorický súbor – jednoduché tvary..	hra Cez zvieratká k abecede, rozprávkové knihy, leporelá, tematické obrázky	
Povolanie:	 Upratovačka		
imitujúce	kocka ako žehlička, kocka ako vysávač, krabica ako smetný kôš, prikrývka z kočiarika ako koberček	lopatka, metla, metlička, žehliaca doska, detská žehlička, upratovací vozík, vysávač, detská práčka, zásterka, postieľka s prikrývkou	papier, gombíky, handričky, rôzne nádoby, paličky
prostriedkové	prázdny obal z čistiacich prostriedkov al. šampónu, palica ako trepák na koberce	drevené al. plastové skladačky	
edukačné		mikádo, vkladačky, navliekacie korále, puzzle	

Povolanie:	Kuchárka 		
imitujúce	paličky nahrádzajúce príbor, krabica alebo košík ako piknikový košík, smaltovaný riad, ručníky, alobal, časopisy s receptami, čisté prázdne plechovky, fľaše, ktoré možno stláčať (napríklad od kečupu), nakreslené jedlo, kocky nahrádzajúce jedlo...	detská kuchynka, hriankovač, kávovar, mixér, šľahač, mikrovlnná rúra, kuchyňa – kufrík, zásterka, domček, plastový príbor, čajový servis, plastové pekárenské výrobky, zelenina, ovocie, pizza...	papierové košíčky na koláče, papierové tanieri, pukance, reklamné letáky, slamky, suchá fazuľa, surová ryža, nevarené cestoviny, košíčky na ovocie, rôzne škatuľky, misky, vrchnáky...
prostriedkové	kartóny z vajčiek + papierové vajička (trifanie...)	drevené alebo plastové skladačky, balansujúce vajce, rovnovážna doska, myšacia nora	
edukačné	rôzne nastrihané tvary na triedenie, čo kam patrí...	váhy, tematické tabule, obrázkové príbehy, prevliekačka, syr, hodiny	
Povolanie:	Školník 		
imitujúce	palička ako kladivko alebo skrutkovač, malé kocky ako klince, škatuľa ako kotol...	kufrík na náradie, hračky do piesku, drevené kladivko, alebo rôzne iné náradie, kosačka, píla, skrutkovač, vŕtačka, záhradné náradie,	kúsky dreva, lepidlo, pištoľ na lepidlo, ploché ohybné magnetky, lepiaca páska, koráliky, nožnice, sponky na papier, zošívacia, štipce...
prostriedkové	rôzne predmety z plastelíny	plechový ručný vozík, detská kosačka, stavebnica LEGO, zatíkačka s korkovou podložkou	
edukačné		manipulačné veže	

Povolanie:	Krajčírka 		
imitujúce	papierové šatky pre papier. bábiku, drevko ako ihla, kartón ako látka, rôzne látkové výstrižky ako jednotlivé časti odevu	detský šijací stroj, bábiky, sada oblečenia pre bábiku, šatník Pupis, telefón, módna návrhárika – šablóny + farbičky, žehliaca doska, detská žehlička	cievky z nití, gombíky, brmbolce, gumičky, pierka, lepidlo, nálepky, dierkovač, detské nožnice, flitre, krieda,
prostriedkové	šaty na prezliekanie	plastová ihla, vlna, domček – manipulačný kútik na hranie, penové puzzle	pravítka, krajčírka guma, krepový papier, zošívacia, farebné papiere, nevarená cestovina, burizony...
edukačné	dierovačom predierkovaný kartón + šnúrka z topánok	navliekacie korále, prevliekacia doska, malé šaty – povolania, puzzle – obleč medvediu rodinku	
Povolanie:	Kadernička 		
imitujúce	prázdne obaly zo šampónov, sprejov, miska ako umývadlo, skutočné hrebene, natáčky, mašle, gumičky, veľká kocka ako sušič vlasov...	česacia hlava, kadernický kufrík, bábiky, telefón, zapletač vrkôčikov, zásterka	vlna, farebný celofán, gumičky, sponky, mašle, šnúrky, útržky papiera, lepidlo, nožnice, lepiaca páska, šatky, bižutéria...
prostriedkové		Play-doh klaun (hra s plastelínou)	
edukačné	vystrihnuté rovnaké tvary z krepového papiera, kartónová bábika	jazyková hra – tvorím otázky	
Povolanie:	Predavačka 		
imitujúce	papierové výstrižky alebo kocky z lega ako peniaze, kocky zastupujúce tovar, košíky, alebo krabičky ako nákupný košík, stena ako čítačka kódov z tovaru, útržky papiera ako cenovky...	predajňa potravín, stánok, trhovisko, zelenina a ovocie v preprávkach, plastové pekárenské výrobky, mäsová sada, pokladňa, žetóny	čisté prázdne plechovky, drevené paličky z nanukov, papierové tašky, mince, tetrapakové obaly od mlieka, škatule z topánok, škatuľky od raňajkových cereálií, štipce, sponky na papier, lepiaca páska, fixky
prostriedkové	stavebnice	nákupný košík na kolieskach, autíčko, nákladník, kolobežka...	
edukačné		drevené váhy so závažiami, počítadlo, magnetické číslice a magnetická tabuľa	

Povolanie:			
imitujúce	kartón s nakreslenými taniermi s jedlom, paličky ako príbory, krabička ako peňaženka, kocky z lega ako peniaze, kocka ako kalkulačka	zásterka, utierka, podnos s čajovou súpravou, detský riad a príbory, plastová pizza, plastové pekárenské výrobky, zelenina, ovocie, peňaženka, žetóny	papierové taniere, pukance, slamky, suchá fazuľa, surová ryža, nevarené cestoviny, košíčky na ovocie, rôzne
prostriedkové	voziček na kolieskach ako vozík s jedlom	penové puzzle	škatuľky, misky, vrchnáky, čisté prázdne plechovky, drevené
edukačné	nakreslené obrázky rôznych jedál, peňazí a podobne	počítadlo, obrázkové príbehy, potraviny, fotografie	paličky z nanukov, papierové tašky
Povolanie:			
imitujúce	palička ako kladivko alebo skrutkovač, malé kocky ako klince, krabica ako kufrík, koberec alebo posteľ ako pracovný stôl	pracovný stôl, pracovné centrum – dielňa, kufrík s náradím, debna s náradím, hračky do piesku, píla, skrutkovač, vrtačka, rôzne druhy plastového detského náradia, ochranná prilba, pracovné okuliare, pracovné slúchadlá, prac. rukavice	alobal, alobalové mištičky či podnosy, čisté prázdne plechovky, kamienky, katalógy, korkové zátky, kúsky dreva, lepenka, špáradlá, špagát, magnetky, pravítko, lepiaca páska...
prostriedkové	plastelína alebo iná modelovacia hmota, doštička a drierko na zatíkanie	kocky z molitanu, plechový ručný vozík, zatíkačka s korkovou podložkou, stavebnica, svietidlo	
edukačné		montážne auto, magické kolieska a počty, magické kolieska a tvary, manipulačné veže, tematické obrázky	

Povolanie:	Domáce práce 		
imitujúce	kocka ako žehlička, kocka ako vysávač, krabica ako smetný kôš, prikrývka z kočiarika ako koberček, väčšia nádoba alebo krabica ako kôš na bielizeň, rôzne kúsky látok ako utierky na prach...	kuchynský riad, kávovar, žehlička, práčka, detský vysávač, zásterka, piknikový košík, kuchynka, ručný mixér, žehliaca doska, žehlička, vedierko, metlička so smetníkom, bábiky, oblečenie pre bábiky, postielky pre bábiky...	zvončeky, farby a štetce, zošívачka, výkresy, papierové obrúsky, šifónové šatky, použité pohľadnice, nálepky, škatuľky, papierové taniere, kúsky priadze, zvyšky látok, vatové tampóny...
prostriedkové	prázdny obal z čistiacich prostriedkov al. šampónu, palica ako trepák na koberce	detský kočiar, penové puzzle	
edukačné	misky na triedenie farebných nakreslených šiat	mikádo, vkladáčky, navliekacie korále, puzzle, karty aktivít – rodinka, obrázkové príbehy, skladačka Aktivity v domácnosti – triedenie, priradovanie	
Povolanie:	Lekár, zdravotná sestra 		
imitujúce	obväzy, náplasti, papieriky, podložka, drevko ako injekcia	detský doktorský kufrík, telefón, bábiky, plyšové hračky, oblečenie pre zdrav. sestričku, autíčko – sanitka, zubár Play doh	drevené paličky z nanukov, fľašky zo sprejov, gombíky, košíčky z ovocia, vatové tampóny, špagát, šatky, škatule, staré plachty, staré kalendáre...
prostriedkové	nosidlá (tyče, plachta)	rehabilitačné zostavy, gymnastické zostavy, autíčko, kolobežka, domček	
edukačné		skladačka Povolania – pozorovanie, spájanie, spoločenská hra Operácia rýchla reakcia, puzzle – ľudské telo, sada na demonštráciu ústnej hygieny	

Povolanie:	Policajt, požiarnik 		
imitujúce	švihadlo ako hadica pre požiarnika, rôzne kocky ako megafón alebo baterka, špagát ako putá, plyšový kvet alebo vareška ako terčík...	autíčka, dopravné značky, dopravný semafor, hasiaci prístroj Klein, hasičská baterka Klein, hasičská prilba, hasičský megafón, policajný set s čapicou, baterkou, terčíkom, putami atď.	biely baliaci papier, voskové ceruzky, špagát, nožnice, špendlíky (alebo pripínáčky), drevené kocky, obrázky ľudí v rôznych profesiách, šál, jedno veľké pevné prestieradlo alebo prikrývka, malé koberčeky, drevená varecha, staré telefónne zoznamy, lepenka, škatuľky, mince...
prostriedkové	garáže a cesty zo stavebnice, prekážková dráha z rôznych malých hračiek	odrážadlo hasiči, odrážadlo polícia, lego, domček, penové puzzle, pohybové zostavy – horolezecká stena, multifunkčné preliezačky	
edukačné		tematické obrázky, obrázkové príbehy, manipulačné labyrinty	
Povolanie:	Šofér, pilot, rušňovodič, kapitán lode 		
imitujúce	papierový tanier ako volant alebo kormidlo, píšťalka, zošit ako cestovný poriadok, papieriky ako cestovné lístky a peniaze, stoličky v rade ako autobus, loď lietadlo, rúrka z toaletného papiera ako ďalekohľad	plastové lode, lietadlá, autá, 3-poschodová garáž, drevená železnica s vlakom, bábiky, sada výpravca – červená čapica, píšťalka, terčík..., ďalekohľad, periskop, detektor...	papierová taška, baliaci papier, nožnice, fixky, farbičky, autíčka, časopisy s obrázkami cestných dopravných prostriedkov, farebný papier, lepiaca páska, džbán s guľôčkami, výkresy, rôzne drobnosti (tégliky, gombíky, tyčinky, pierka, prúžky gumy, sponky z umelej hmoty, špajdle, kľbká bavlny, lepidlo...), autíčka alebo nákladiaky so širokými kolieskami, temperová farba, výkresy
prostriedkové	garáže a cesty zo stavebnice, plachta ako padák	odrážadlá, sady značiek, rehabilitačné zostavy, malý padák	
edukačné	šípky z papiera – orientácia v priestore	manipulačný labyrint, lietadlo, mozaiky, hodiny, hra Pohľady – kartičky	

Tabuľka 2: Týždenný plán výchovno-vzdelávacej činnosti – Integrovaný edukačný projekt „*Let motýľa Celestína za poznaním života ľudí*“

	Tematický okruh	Obsahový celok	Téma	Špecifické ciele	Pedagogicko-didaktické aktivity
Pondelok	Ľudia	Výlet po našej škôlke	Rozvoj poznávania činnosti ľudí, s ktorými prichádzame do styku v materskej škole	<ul style="list-style-type: none"> - Rozlišovať prácu a opísať alebo napodobniť pracovné činnosti ľudí, s ktorými prichádzajú deti do styku v materskej škole, uvedomovať si užitočnosť ich práce a jej výsledky. - Pozorovať prácu a pracovné činnosti ľudí, s ktorými prichádzajú deti do styku v materskej škole. - Rozvíjať pozorovacie schopnosti. - Orientovať sa v tesnej blízkosti materskej školy. 	Čo by sa stalo, keby..., Výlet po našej škôlke , Valec s obrázkom, Háďajte, čo robíme, Gazdinky, Hra na kominára, Na reportéra, Kto čo robí, Hry na materskú školu, Čarovný šál, Kto kde sedí, Triedenie príborov
Utorok	Ľudia	Čo robia ľudia	Rozvoj poznávania činností ľudí okolo nás	<ul style="list-style-type: none"> - Pozorovať prácu dospelých v najbližšom okolí a utvárať si predstavu o využití techniky v tejto práci. - Rozlišovať, pomenovať a napodobniť niektoré druhy pracovných činností a jednoducho opísať ich účel. - Pozorovať prácu a pracovné činnosti ľudí, uvedomovať si užitočnosť ich práce a jej výsledky. - Rozvíjať pozorovacie schopnosti. - Vyjadriť činnosti ľudí. 	Dieťa dňa, Ideme, ideme, kadiaľ chceme, Stehovanie, Prasiatko na peniaze , Náradie pre opravárov, Oblečenie pre bábiku, Hľadaj si kamaráta, Háďajte, čo robíme, Ako sa obliekame, Minútové príbehy, Hra na nákup, Čarovný šál, Kto kde sedí, Triedenie príborov
Streda	Ľudia	Aj ja budem veľký/veľká	Rozvoj poznávania činností, ktorými sa zaoberajú rodičia a príbuzní doma a v zamestnaní	<ul style="list-style-type: none"> - Správne označovať a opísať činnosti, ktoré doma a v materskej škole uskutočňujú deti a dospelí. - Pokúsiť sa pomôcť pri jednoduchých domácich prácach. - Ak sú rodičia zamestnaní, mať predstavu, na akom pracovisku a aká je ich pracovná činnosť. - Rozvíjať pozorovacie schopnosti. - Vyjadriť činnosti ľudí. 	Dieťa dňa, Zrkadlový tanec, Pukancový obrázok , Triedenie bielizne, Postavičky zo štipcov, Na remeselníkov, Všetci na kone, Na reportéra, Kto čo robí, Gazdinky , Čarovný šál, Kto kde sedí, Triedenie príborov

Štvrtok	Ľudia	Som tu v bezpečí a som zdravý ako buk	Rozvoj poznávania činností, ktoré sú spojené s ochranou zdravia a dodržiavaním bezpečnosti v našom okolí	<ul style="list-style-type: none"> - Postupne si uvedomovať aktuálny zdravotný stav a intuitívne rozlišovať stav zdravia a stav choroby u seba a iných. - Utvárať schopnosť ochrany pred chorobami a úrazmi, napríklad dodržať určité zásady a chrániť sa pred prechladnutím, zvyšovať bezpečnosť prostredníctvom primeranej ostražitosti. - Správne označovať a opísať prácu policajta, požiarnika, vojaka. - Rozlišovať prácu lekára a zdravotnej sestry, vedieť vymenovať niektoré zdravotnícke potreby. Hovoriť o svojich pocitoch z návštevy lekára a postupne vnímať pomoc lekárskej starostlivosti pri uzdravení. 	Dieťa dňa, Nosidlá z prestieradla , Čo by sa stalo, keby..., Skáčte ku mne, poďte ku mne!, Freska, Na vojakov, Hry na policajtov, požiarnikov, Hry na nemocnicu, zubára, lekára..., Kto čo robí , Čarovný šál, Kto kde sedí, Triedenie príborov
Piatok	Ľudia	Nasadať, držte sa pevne a ideme	Rozvoj poznávania činností, ktoré sú spojené s dopravou a prepravou osôb	<ul style="list-style-type: none"> - Prakticky uplatňovať zásady kultúrneho a ohľaduplného správania sa v dopravných prostriedkoch (najmä pri nastupovaní, vystupovaní a počas jazdy). - Určiť, pomenovať, prípadne vyhľadať dopravné prostriedky a jednoducho opísať ich účel, najmä bezprostredne pozorovaných. - Určiť a pomenovať základné dopravné prostriedky – auto, vlak, lietadlo a utvárať si predstavu o spôsobe, akým sa pohybujú tieto dopravné prostriedky, príp. jednoducho opísať tento pohyb (napríklad auto má kolesá a jazdí po ceste; vlak po koľajniciach; lietadlo má krídla a lieta hore vo vzduchu) a podobne. - Znázorňovať rôzne druhy dopravných prostriedkov (napríklad rôzne druhy moderných osobných áut, autobus, motorka, terénne vozidlá, rôzne druhy nákladných áut, požiarnické a policajné auto, sanitka, vlak, lietadlo, raketa, loď) a známych strojov (žeriav, vyklápač...). 	Dieťa dňa, Kúzelné cvičenia, Cesta biela pred nami , Na lietadlá, Výlet kozmickou loďou, Vynálezca, Čo by sa stalo, keby..., Hra s pneumatikami, Dráha z domina, Stopy po kolesách, Cestovné lístky, prosím , Čarovný šál, Kto kde sedí, Triedenie príborov

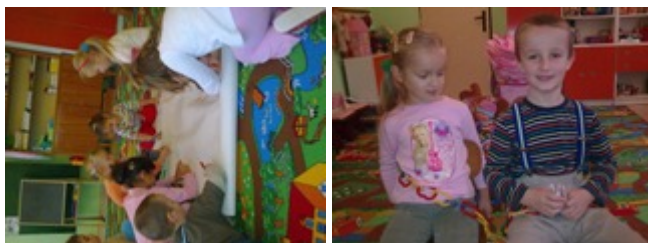
Obrázok 1: Hra na mamičky Obrázok 2: Domáce práce

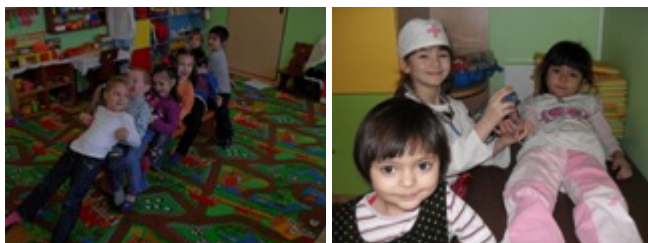
Obrázok 3: Hra na obchod Obrázok 4: Hra na reštauráciu

Obrázok 5: Cesta biela pred nami Obrázok 6: Cestovné lístky, prosím

Obrázok 7: Všetci na kone Obrázok 8: Hry na nemocnicu

NA ZÁVER

Závery čítajú hádam len dva typy ľudí. Tí, čo čítajú knihy od konca. A potom tí, ktorým sa kniha zapáčila a chcú si ju vychutnať do poslednej strany. Nech už patríte k jedným či druhým, ste iste niekým, kto s deťmi pracuje buď na profesionálnej úrovni ako učiteľ či vychovávateľ, alebo túžite stráviť s vlastným dieťaťom zmysluplný čas ako jeho rodič tak, aby vaše hranie nebolo len chaotickým vyplnením dňa, ale aby slúžilo k dobru dieťaťa.

A určite patríte aj k tým, ktorí sa stále radi hrajú. Pretože hra má miesto aj v živote dospelého človeka. Najčastejšie ako relax, k čomu prispievajú športové a spoločenské hry, ale aj hry divadelné či iné, ktoré nás vtahujú do sveta umenia. Žiaľ, dospelý svet prináša spolu s hrou aj nebezpečenstvo závislostí (počítačové či hazardné hry). Ale je to aj nebezpečenstvo ukryté v obraznom využití slova hra či zahrávanie sa – zahrávanie sa s inými ľuďmi, s dôverou, so životom (svojím či iných). Všetky tieto osobnostné a spoločenské riziká sú dôsledkom, že kdesi v minulosti týchto ľudí niekto podcenil výchovu, potrebu venovať sa dieťaťu a vedieť o výchove viac, ako vedia krčmoví diskutéri o futbale či politike.

Ak ste rodičom a čítate tento záver preto, lebo sa vám kniha páčila, verím, že neoľutujete nielen čas čítania, ale ani čas strávený s vaším dieťaťom. Vráti sa vám v mnohorakých podobách počas všetkých ďalších dní, keď budete užívať ovocie každej námahy, ktorú ste podstúpili pre dieťa.

Ak sa vám kniha páčila ako učiteľovi predškolákov, som rada. Najmä preto, že sama takouto učiteľkou som a viem, ako dobre chutí ovocie tej námahy, ktorú podstupujeme denne v triedach, keď je nám zverené nie jedno dieťa, ale celá kopa drobných uzlíkov osobností utkaných tak rozdielne a krásne zároveň.

Ak patríte k tým, ktorí tieto riadky čítajú len preto, že knihy sa podľa nich proste majú čítať odzadu, potom vás pozývam, aby ste dnes toto pravidlo porušili a začali čítať. Od prvej strany. Po túto poslednú. Hádam v nej nájdete dosť inšpirácií k vlastným nápadom. A potom sa s nimi nezabudnite aj vy podeliť.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- CLAYCOMBOVÁ, P. 1996. *Školka plná zábavy*. Praha : Portál, 1996. ISBN 80-7178-069-3.
- ČAČKA, O. 2000. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*. Brno : Masarykova univerzita, 2000. ISBN 80-7239-060-0.
- DYNER, W. 1976. *Námetové hry dětí v rodině a v materské škole*. Bratislava : SPN, 1976.
- EĽKONIN, D. B. 1983. *Psychológia hry*. Bratislava : SPN, 1983.
- GUZIOVÁ, K. et al. 1999. *Program výchovy a vzdelávania detí v materských školách*. Trenčín : Ludoprint, 1999. ISBN 80-967721-1-2.
- HOLÉCYOVÁ, O. – KLINDOVÁ, Ľ. – BEDRYCHOVÁ, J. 1966. *Hry v materskej škole*. Bratislava : SPN, 1966.
- HRBÁĽOVÁ, B. 2007.: Netradičné využitie téglika ako hračky. In *Predškolská výchova*, Roč. 62, 2007/08, november/december, ISSN 0032-7220.
- KEMPOVÁ, J. – WALTERSOVÁ, C. 2004. *Hrajeme sa s predškólákmi*. Praha : Ottovo nakladateľství, 2004. ISBN 80-7360-022-6.
- KOMENSKÝ, J. A. 2007. *Informatórium školy mateřské*. Tomáš Havelka (ed.), predhovor Martin Steiner, Praha : Academia, 2007. ISBN 978-80-200-1451-1.
- KONČEKOVÁ, Ľ. 2005. *Vývinová psychológia*. Prešov : Lana, 2005. ISBN 80-969053-6-8.
- KOSTRUB, D. 2003. *Od pedagogiky k didaktike materskej školy*. Bratislava : Metodicko-pedagogické centrum, 2003.
- KUFFNEROVÁ, T. 2006. *Hry pre najmenších*. Bratislava : Ikar, 2006. ISBN 80-551-1124-3.
- MAGDOŠKOVÁ, A. 2007. Materská škola galaktická v Košiciach. In *Kvalita materskej školy v teórii a praxi. Zborník príspevkov z celoslovenskej odbornej konferencie s medzinárodnou účasťou konanej 5. – 6. októbra 2006* [online]. Prešov: MPC, 2007 [cit. 2009-02-17], Dostupné na internete: <<http://www.mcpo.sk/downloads/Publikacie/Ostatne/OSMA200701.pdf> >
- MERTIN, V. – GILNEROVÁ, I. et al. 2003. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-799-X.
- MIŠURCOVÁ, V. – FIŠER, J. – FIXL, V. 1980. *Hra a hračka v životě dítěte*. Praha : SPN, 1980.
- MOJŽÍŠEK, L. – ZÁTOPKOVÁ, M. 1980. *Metodika pracovnej výchovy v materskej škole*. Bratislava : SPN, 1980.
- OPRAVILOVÁ, E. 1988. *Dítě si hraje a poznává svět*. SPN 1988.
- PAUSEWANGOVÁ, E. 1992. *100 her k rozvoji tvořivosti v předškolním a mladším školním věku*. Praha : Portál, 1992. ISBN 80-85282-59-3.
- Pedagogická encyklopédia Slovenska*. 1. zväzok. 1984. Bratislava : Veda, 1984.
- Pedagogická encyklopédia Slovenska*. 2. zväzok. 1985. Bratislava : Veda, 1985.
- PIAGET, J. – INHELDER, B. 1993. *Psychológia dieťaťa*. Bratislava : Paris, 1993. ISBN 80-85752-33-6.

PODHÁJECKÁ, M. et al. 2007. *Edukačnými hrami poznávame svet*. Prešov : Prešovská univerzita v Prešove - pedagogická fakulta, 2007. ISBN 978-80-8068-599-7.

PODHÁJECKÁ, M. et al. 2008. *Edukačnými hrami poznávame svet*. Prešov : Prešovská univerzita v Prešove - pedagogická fakulta, 2008. ISBN 978-80-8068-797-7.

ROVNÝ, M. – KABÁČOVÁ, B. – GRANEC, K. 1988. *Pohybové hry detí predškolského veku*. Bratislava : SPN, 1988.

SMITH, Ch. 1994. *Třída plná pohody*. Praha : Portál, 1994. ISBN 80-7178-097-9.

Štátny vzdelávací program ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie. 2008. [online]. Bratislava : Ministerstvo školstva Slovenskej republiky, 2008. [cit. 2009-01-15], Dostupné na internete: <<http://www.minedu.sk/index.php?lang=sk&rootId=2319>>

ZEZULKOVÁ, E. 2007. Význam orientační diagnostiky výslovnosti v mateřské škole. In *Kvalita materskej školy v teórii a praxi. Zborník príspevkov z celoslovenskej odbornej konferencie s medzinárodnou účasťou konanej 5. – 6. októbra 2006* [online]. Prešov: MPC, 2007 [cit. 2009-02-15], Dostupné na internete: <<http://www.mcpc.sk/downloads/Publikacie/Ostatne/OSMA200701.pdf> >

Internetové stránky

www.dracik.sk

www.nomiland.sk

<http://www.uluv.sk/product/hracka-5805/>

<http://sk.wikipedia.org/wiki/Povolanie>